

Рэпарцёрскі
марафон

Любоў — гэта...

У час старту рэспубліканскай акцыі "Беларусь, я люблю цябе" каля Мінскай гарадской ратушы і ў гандлёвым цэнтры "Сталіца" карэспандэнт "К" высвятляла, што такое патрыятызм для нашых артыстаў, што рабіць, калі не спрацоўвае план А, і што падабаецца жанчыне з Аўстраліі ў нашай культуры.

Вольга РОПАТ

Адкрылі акцыю словы міністра культуры Рэспублікі Беларусь Барыса Святлова, які адзначыў, што гэтае свята ладзіцца па ініцыятыве моладзі, і пажадаў, каб пачуццё любові да Радзімы ніколі нас не пакідала, "бо гэта тая каштоўнасць, той падмурак, на якім будзецца ўсё астатняе ў нашым жыцці". Міністр інфармацыі Рэспублікі Беларусь Лілія Ананіч падкрэсліла: "Будучыня краіны — гэта, канешне, моладзь. Будучыня краіны — згуртаванасць. Будучыня краіны — гэта калі мы разам будзем нашу краіну".

Пад нумары салістаў Маладзёжнага тэатра эстрады танчыла моладзь, а дарослыя падпявалі выканаўцам. Сярод вясельных навучэнцаў і дарослых у суботні дзень пабачыла сталую кабету (ёй за семдзясят), якой мерапрыемства прыйшлося даспадобы тым, што на ім гучыць беларуская мова, і для яе гэта — настальгія.

Падчас імпрэзы можна было напісаць свае пажаданні краіне ў Год культуры, што і зрабілі Барыс Святлоў, Лілія Ананіч, а таксама першы сакратар ЦК БРСМ Андрэй Белякоў.

Сярод стэндаў прадпрыемстваў — пераможцаў конкурсу "Народная марка" вылучыла для сябе стэнд ААТ "Камунарка" праз прэзентаваную новую лінію шакаладу — "Plan B". Пытаюся ў кансультанта, чаму такая назва і хто прыдумаў сучасны маладзёжны дызайн абгорты. Аказваецца, дызайн выканалі ў Маскве. Разам з тым, суразмоўца дадала, што некаторым нашым спажыўцам не хапае якрэз беларускіх матываў... Назва ж новай лініі шакаладу раскрывае слоган: "План А — быць шчаслівым. Калі гэта не спрацоўвае, паспрыяе "Plan B". Скажам, мне прапанавалі з гэтай серыі пакаштаваць горкі шакалад з вільняй і перцам.

Скіроўваюся да рамеснікаў. Мой позірк трапіў на керамічныя світлікі і акарыны. Беларускі майстар-кераміст Іван Дашкоў ужо восем гадоў займаецца іх вырабам. Усё — па традыцыйных тэхналогіях апрацоўкі керамікі: абвара (гартванне), малачэнне, дымленне. Вырабы экалагічна чыстыя і карысныя для дыхання і дыкцыі дзяцей.

Рэспубліканская акцыя мела паралельную праграму ў ГЦ "Сталіца": можна было паслухаць фальклорныя ансамблі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

Заканчэнне чытайце
на старонцы 2 — 3.

"Народ пранясе цябе,
родная мова, святлом
незгасальным у сэрцы
сваім".
(Максім Танк)

"Як ты дорага мне, мая
родная мова! Мілагучнае,
звонкае, спеўнае слова!"
(Ніл Гілевіч)

"Ты зжылося з намі,
бацькаўскае слоўца, як
бы корань з дрэвам, як
бы з небам сонца!"
(Янка Купала)

21 лютага ва ўсім свеце адзначаецца Дзень роднай мовы. З гэтай нагоды на вонкавым электронным светлавым табло будынка Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі мінчане і госці сталіцы змогуць прачытаць прыведзеныя тут цытаты з твораў беларускіх пісьменнікаў.

Рэдакцыя плюс...

Старшыню Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Яўгена САХУТУ чытачы "К" не толькі стала "сустрэкаюць" на палосах газеты, але і бачаць увачавідкі на фальклорных фестывалях і кірмашах, што ладзяцца ў тым або іншым раёне Беларусі. Не сакрэт, што Яўген Міхайлавіч і такім чынам ці не штодня кантактуе з народнымі майстрамі. **Натуральна, досвед гэтага прафесіянала спрыяе як аналітычным развагам, так і бачанню перспектываў. Мы пагутарылі са спадаром Сахутам у рамках нашай традыцыйнай рубрыкі "Рэдакцыя плюс..."**

Падрыхтаваў Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

"На гліне грош не гіне": праўда і міфы рамёстваў

Каваль лепшы
за ганчара?

— Яўген Міхайлавіч, а колькі зараз запатрабаваны вырабы народных майстроў? І колькі яны дазваляюць зарабляць адмыслоўцу?

— Сёння папулярныя ўсяго некалькі відаў народных рамёстваў. Гэта, у першую чаргу, лозапляценне, некаторыя віды ганчарства, ткацтва і вышыўкі. Усё зразумела: навукова-тэхнічны прагрэс, наступ таннай сучаснай прадукцыі з Кітая і многія іншыя фактары выцясняюць традыцыйную культуру ды рамёствы на перыферыю грамадскай увагі...

— А хто быў у рамеснікаў спрадвеку больш заможны?

Выніковая калегія Міністэрства культуры

Сёння мы працягваем публікацыю матэрыялаў з пасяджэння выніковай калегіі Міністэрства культуры, што прайшло 5 лютага ў Маладзечне. Што аб'ядноўвае выступленні ўдзельнікаў пасяджэння? Напэўна, неабябавасць. У кожнай прамове — крытычны аналіз зробленага, дакладнае бачанне перспектывы, канкрэтныя прапановы па павышэнні прэстыжу прафесіі.

А Нацыянальная тэатральная прэмія, на думку Козака, — не толькі чаканая з'ява, але і тая творчая платформа, дзе дэманструюцца лепшыя дасягненні тэатральнага мастацтва, праводзяцца абмеркаванні, даецца крытычны аналіз стану беларускага тэатра.

Аляксандр Козак падкрэсліў, што летась было адноўлена правядзенне Рэспубліканскага фестывалю нацыянальнай драматургіі імя Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча ў Бабруйску. Фэст закліканы стаць лабараторыяй сучаснай беларускай драмы і ад-

Тэндэнцыі і перспектывы ўдасканалення

Ці любіце вы тэатр?

Даклад генеральнага дырэктара — мастацкага кіраўніка Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь Брэсцкага акадэмічнага тэатра драмы імя Ленінскага камсамола Беларусі, заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь Аляксандра Козака называўся "Беларускі тэатр у кантэксце сучасных культурных запатрабаванняў грамадства і сацыяльна-эканамічных умоў".

За час незалежнасці нашай дзяржавы, зазначыў прамоўца, нам удалося не толькі захаваць тэатры, створаныя ў часы СССР, але і адкрыць новыя, якія сёння актыўна прыцягваюць гледачоў на свае пастаноўкі, у тым ліку і паводле нацыянальнай драматургіі, праводзяць гастрольна-фестывальную дзейнасць і на роўных з іншымі тэатрамі ўдзельнічаюць у культурным жыцці грамадства. Пастаяннай стала пастаноўка новых спектакляў, якія выклікаюць шырокі рэзананс грамадскасці. Тое ж можна сказаць пра актыўныя гастролі па Беларусі і за мяжой, пра знакавыя міжнародныя і рэспубліканскія фестывалі.

крываць новыя імёны нашых таленавітых драматургаў.

Тэатральны працэс актыўна развіваўся ў 2015 годзе ва ўсіх рэгіёнах Беларусі. На Брэсцчыне, да прыкладу, ажыццяўляюць сваю дзейнасць тры прафесійныя ўстановы: Брэсцкі акадэмічны тэатр драмы імя Ленінскага камсамола Беларусі, Брэсцкі тэатр лялек, Палескі драматычны ў Пінску. У мінулым годзе яны агулам паставілі 18 новых спектакляў, правялі амаль 955 паказаў, якія наведалі 226 700 гледачоў. Актыўна ажыццяўляецца ў вобласці і фестывальны рух. На пляцоўцы Брэсцкага акадэмічнага тэатра драмы вось ужо 20 гадоў ладзіцца найстарэйшы тэатральны фестываль Беларусі "Белая Вежа" і на ім выхаваны цэлыя пакаленні гледачоў, якія любяць і з задавальненнем наведваюць тэатр.

Мы ўпэўненыя, працягнуў выступоўца, што бягучы Год культуры паспрыяе павышэнню маральнай і матэрыяльнай зацікаўленасці ў выніках тэатральнай справы, а таксама — вырашэнню шэрагу праблем. Адна з іх, па меркаванні Аляксандра Козака, — разумнае планаванне дзейнасці тэатральных калектываў.

Заканчэнне чытайце
на старонках 10 — 13.

— Няблага зараблялі і зарабляюць сёння бондары, якія робяць вялізныя бочкі. Калі казаць пра майстроў па дрэве, дык гэта, мабыць, лыжжары. Што да ганчароў, дык у іх нават прымаўка ёсць: на гліне грош не гіне. Гэта значыць: калі гэтай работай будзеш займацца, дык з голаду не памрэш. Але калі майстроў паставіць па іерархіі, дык больш заможны акажуцца кавалі. Добрых прадстаўнікоў гэтай прафесіі грамада часам брала на сваё ўтрыманне: маўляў, працуй у кузні, а мы табе дапаможам...

— Мабыць, ганчароў і было значна больш, чым кавалёў...

— Так. Каваль мог аказацца адзін на ўсю акругу, а тым больш — добры. А лік ганчароў у пэўнай мясцовасці вёўся на дзясяткі і нават сотні: у той жа Гарадной на Століншчыне часам даходзіла да 500 майстроў-ганчароў! Вось дзе канкурэнцыя! Яна і вымушала гарадзянскіх ганчароў ездзіць па ўсёй Беларусі, а то і да Вільні, Варшавы даязджаць. На кірмашах яны крычалі: "Бабы горбаты, купляйце гаршчкі шчэрбаты!" І, дарэчы, іх вырабы цаніліся. Напрыклад, віленскія ювеліры куплялі тамтэйшы посуд для выплаўкі каштоўных металаў...

Заканчэнне —
на старонцы 2.

Надзённае

Задачы года

Прыярытэтай задачай устаноў культуры сёлета стане эфектыўная работа. Пра гэта ўчора заявіла намеснік прэм'ер-міністра Наталля Качанава на сустрэчы з працоўным калектывам санаторыя "Чаборок" у Баранавіцкім раёне падчас адзінага дня інфармавання.

"Наша задача — несумненна, эфектыўная работа устаноў культуры ў Год культуры і падбор кадраў, забяспечанасць імі. Мы хочам паглядзець, наколькі эфектыўна працуе тая ці іншая бібліятэка, той ці іншы дом культуры, што яшчэ трэба зрабіць для таго, каб яны былі ўкамплектаваны кадрамі. У нас тры творчыя ВНУ рыхтуюць спецыялістаў для гэтай сферы. Але кадраў не ўсюды хапае. Часта маладому чалавеку, які скончыў ВНУ ў Мінску, не хочацца ехаць кудысьці ў аграгарадок, у сельскую мясцовасць. А гэта рабіць трэба, таму што там велізарная колькасць таленавітых людзей, там нашы гістарычныя карані, традыцыйная культура", — адзначыла віцэ-прэм'ер.

Эфектыўная работа дае магчымасць умацаваць матэрыяльна-тэхнічную базу устаноў, павысіць заробную плату работнікам. "Ставіцца задача не толькі эфектыўна выкарыстоўваць бюджэтныя сродкі, але і зарабляць самім. Хачу сказаць, што гэта ўжо паспяхова спрацоўвае: сёння больш за 10% ад бюджэтнага фінансавання — гэта сродкі, заробленыя ў галіны самастойна", — паведаміла Наталля Качанава.

Па словах віцэ-прэм'ера, у знаках для культуры год Урад будзе імкнуцца захаваць узровень фінансавання галіны, які складае 0,5% ад ВУП. У бягучым годзе запланавана вялікая колькасць мерапрыемстваў. Матэрыяльная база для рэалізацыі планаў маецца: у краіне дзейнічае больш за 7 тысяч устаноў культуры. Але важныя не самі мерапрыемствы як такіх.

"Думаю, Год культуры, 2016-ы, стане пераломным для кожнага з нас, дазволіць пераацаніць свае падыходы ў адносінах адзін да аднаго, у сям'і, на вытворчасці, у арганізацыях, установах. Бо культура — гэта не толькі мастацтва, гістарычныя традыцыі. Яна закранае літаральна ўсе сферы нашага жыцця. Таму гэты год можна разглядаць як год больш шырокіх магчымасцяў", — рэзюмавала член Урада.

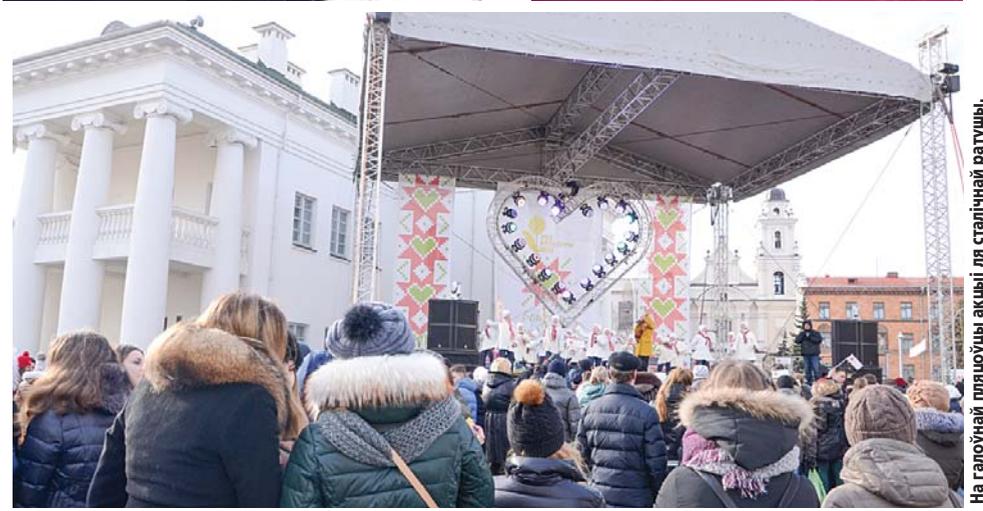
Паводле інфармацыі БелТА

Міністр культуры Барыс Святлоў і міністр інфармацыі Лілія Акіменчык на адной з тэматычных пляцовак рэспубліканскай акцыі ля ратушы.

Адзін з флэш-мобай, арганізаваных БРСМ, / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

На гапунай пляцоўцы акцыі ля сталічнай ратушы.

Актуальна

Ці можна будзе прыходзіць на дыскатэкі падлеткам, якім менш за 18 гадоў? Як супрацьстаяць "чорным капальнікам"? Хто такі спонсар і мецэнат? На гэтыя і многія іншыя пытанні адкажа будучы "Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры", праект якога быў прыняты 3 снежня мінулага года парламентам краіны ў першым чытанні, а цяпер актыўна абмяркоўваецца ў сродках масавай інфармацыі. Пра тое, якія навацыі ўносіцца ў заканадаўчыя акты, датычныя сферы культуры, "К" пагутарыла з намеснікам старшыні Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, культуры і навуцы Наталляй КУЧЫНСКАЙ.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

— Сёння праца над праектам "Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры" працягваецца, — адзначыла на пачатку размовы Наталля Кучынская. — Рабочая група па дапрацоўцы праекта рыхтуе яго да разгляду ў другім чытанні. Мы бачым кірункі ўдасканалення дакумента, атрымліваем заўвагі і прапановы спецыялістаў, дэпутатаў, грамадскасці — усіх, хто неаб'явава ставіцца да нашага найвялікага багацця — культуры. Сапраўды хочам падрыхтаваць сучасны дакумента на марматыўны акт, што адкрые заканадаўчы калідор развіццю сферы культуры.

Гаворку пра тое, чым адметны Кодэкс, можна весці доўга. Такім чынам, спынімся на некаторых асаблівасцях дакумента, на тым, што ён нясе новага для сферы культуры і чаму настала ягоная прыняцце менавіта ў нашы часы...

1. Унікальны, бо...

На постсавецкай прасторы ды і ўва ўсім свеце падобных Кодэксаў аб культуры проста не існуе. Дакумент унікальны сваёй сістэмнасцю, захоўвае пераемнасць з дзеючым заканадаўствам і прапануе інавацыйныя нормы для развіцця сферы культуры. Варта адзначыць, што ў Беларусі практыка кадрыфікацыі нарматыўных актаў у той або іншай сферы дзейнасці — справа агульнапашыраная. Скажам, акрамя агульнавядомых Падатковага, Выбарчага, Працоўнага кодэксаў, у нашай краіне існуюць "Кодэкс аб адукацыі", "Водны кодэкс", "Кодэкс аб зямлі", "Кодэкс аб шлюбе і сям'і"...

2. У Кодэксе сабраны дзясяткі дакументаў

Па словах Наталлі Кучынскай, у Кодэксе будуць сабраны нормы 7 законаў, 4 Указы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, каля 20 пастановаў Урада і каля 30 нарматыўных прававых актаў Міністэрства культуры. Усе гэтыя дакументы дзейнічаюць доўгі перыяд часу і апрабаваны на практыцы. Таму на сёння ў краіне сапраўды створаны ўмовы для кадрыфікацыі заканадаўства ў сферы культуры. Значна, што дзеючыя нарматыўныя палажэнні не проста сабраны і скампіляваны ў адным юрыдычным дакуменце — усе яны пераасэнсаваны, прааналізаваны і сістэматызаваны.

"10+" фактаў

пра будучы Кодэкс аб культуры

Такім чынам, у Кодэкс увойдуць толькі тыя, што на практыцы паказалі сваю эфектыўнасць і жыццяздольнасць.

3. Дакумент абмяркоўваецца

Сёння звод нормаў у сферы культуры — будучы Кодэкс — змяшчае больш чым 200 старонак. Ён уключае ў сябе агульную і асаблівую часткі, складаецца з пяці раздзелаў і змяшчае 257 артыкулаў. Прапановы па ўнясенні змяненняў і ўдакладненняў у дакумент ступаюць ад дзяржаўных структураў, творчых саюзаў, арганізацый сферы культуры. Цікава, што свой погляд могуць агучыць як спецыялісты, так і ўсе зацікаўленыя беларусы. Праект Кодэкса размешчаны на сайтах Палаты Прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу і Міністэрства культуры краіны.

4. Пашырэнне ролі грамадскіх арганізацый

Згодна з Кодэксам у Беларусі ўзрастае роля грамадскасці ў вырашэнні пытанняў культуры праз стварэнне пры мясцовых органах улады грамадскіх назіральных камісій па ахове гісторыка-культурнай спадчыны. Таксама запланавана стварэнне пры дзяржаўных органах грамадскіх саветаў, камісій, кансультацыйных органаў і экспертных фарміраванняў па пытаннях культуры.

5. На дыскатэку — з пашпартам

Як прапісана ў праекце Кодэкса, на дыскатэчныя мерапрыемствы будуць дапускацца падлеткі, старэйшыя за 16 гадоў, нават пасля 22 га-

дзін. Для пацвярджэння свайго ўзросту ім патрэбна будзе мець пры сабе пашпарт ці дакумент, у якім абазначаны год нараджэння асобы.

6. Сертыфікат для творцы

Таксама ў Кодэксе прадугледзяць парадак пацвярджэння статусу творчага работніка. Сертыфікат творчым людзям спатрэбіцца ў тым ліку і ў сувязі з Дэкрэтам Прэзідэнта аб папярэджанні сацыяльнага ўтрыманства: творчы чалавек, які пацвердзіў свой статус, лічыцца ўдзельнікам фінансавання дзяржаўных выдаткаў. Дарэчы, статус творчага работніка пацвярджаецца незалежна ад таго, ці з'яўляецца грамадзянін членам творчага саюза.

7. Мецэнат і спонсар

Упершыню ў беларускай практыцы ўводзяцца паняцці "спонсар культуры" і "мецэнат культуры" ў якасці юрыдычных тэрмінаў. Таксама згодна з Кодэксам прадугледжана пашырэнне кола асоб, якія адносяцца да суб'ектаў культурнай дзейнасці. Ён не толькі грамадзяне (у тым ліку работнікі культуры і творчыя работнікі), калектывы мастацкай творчасці, творчыя саюзы і арганізацыі культуры, але таксама спонсары і мецэнаты культуры, установы адукацыі, навуковыя і іншыя арганізацыі і падраздзяленні юрыдычных асоб, якія ажыццяўляюць культурную дзейнасць. Акрамя таго, у праекце замацаваны асноўныя кірункі супрацоўніцтва ў сферы культуры дзяржаўных органаў з камерцыйнымі арганізацыямі і індывідуальнымі прадпры-

Аляксандр Сухараў:

— Як музыкант, кампазітар, спявак стараюся падтрымліваць культуру Беларусі выкананнем песень. Зараз збіраю фальклорную музыку і раблю апрацоўкі. Лічу, што для гарадскога слухача гэта важна. У верасні выправіўся ў канцэртны тур... пешшу: ад Мінска да Салігорска. Знаёміўся з васкоўцамі, з беларускай культурай, традыцыямі, побытам. Скажу больш: 23 лютага я выпраўляюся ў пешы тур на два тыдні ў Брэст (падчас паходу таксама адбудуцца выступленні ў гарадах), дзе планую выступіць у Брэсцкай абласной філармоніі.

Іван Падрэз:

— Любоў павінна працягвацца ў пазаве да нашай спадчыны, культуры, гісторыі. Любоў — гэта ўсведамленне сябе часткай гістарычнага працэсу. Мне здаецца, акцыя і Год культуры пасадзейнічаюць адраджэнню цікавасці грамадства да беларускай гісторыі. Напрыклад, як правесці свой вечар: паглядзець чарговы серыял ці пачытаць раман Караткевіча.

K

Газета **КУЛЬТУРА** ШТОТЫДНОВА ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. **Адказны сакратар:** Вольга НАВІЦКАЯ; **рэдактары аддзелаў:** Надзея БУНЦЫВІЧ, Барыс КРЭПАК, Юген РАГІН, Ілья СВІРЫН; **аглядальнік рэдакцыі:** Дар'я АМЯЛКОВІЧ, Настася ПАНКРАТАВА, Аліна САУЧАНКА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльны карэспандэнт:** Пётр ВАСІЛЕУСКІ, Алег КЛІМАЎ, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; **карэспандэнт** — Вольга РОПАТ; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД; **карэктар** — Галіна МАХНАЧ.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрес рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі: 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефакс: (017) 334 57 41. Рэкламны адзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА", 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі: 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. **Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.** Аўтарскія рукапісы не рэзюмуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуч адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыялы на правах рэкламы. "Культура", 2016. Наклад 5 125. Індэкс 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 19.02.2016 у 17.00. Замова 648. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Гледачы з ліку наведвальнікаў Гандлёвага цэнтра "Сталіца" надоўга затрымліваліся вакол імправізаванай сцэны падчас выступленняў калектываў БДУКІМ.

вышэйшую адукацыю па спецыяльнасці "археалогія", "гісторыя (археалогія)", а таксама валодаюць навуковымі практычнымі ведамі, неабходнымі для правядзення археалагічных даследаванняў ды падрыхтоўкі навуковай справядачы аб выкананых археалагічных палявых работах. Да таго ж, такія спецыялісты павінны мець практыку ўдзелу ў археалагічных даследаваннях цягам не менш чым два гады.

10. Фільмы з катэгорыяй і без

Таксама праектам Кодэкса прадугледжана рэгламентацыя парадку правядзення класіфікацыі фільмаў (замест наяўнай сёння дзяржрэгістрацыі) і вядзенне дзяржаўнага рэгістра фільмаў. Згодна з праектам гэтыя функцыі будзе ажыццяўляць Міністэрства культуры або арганізацыя, упаўнаважаная названым ведамствам.

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** у рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркуйце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

Віншаванне*

Паважаныя калегі і сябры!

Прыміце самыя шчырыя віншаванні з Днём абаронцаў Айчыны і Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь — святам людзей мужнасці, самаахварнасці, годнасці і гонару, святам тых, хто будзе будучыню беларускага грамадства ў звычайным, штодзённым жыцці, хто дорыць нам упэўненасць у заўтрашнім дні, заўспечвае незалежнасць Айчыны ва ўсім шматгранным значэнні гэтага паняцця!

Няхай Ваша жыццё будзе напоўнена яркімі падзеямі, новымі праектамі і творчымі задумамі, а сэрца сагрэта ўвагай, любоўю і клопатам родных і блізкіх! Жывіце з агеньчыкам у вачах, вялікай і светлай марай у сэрцы, увабляйце свае чужоўныя ідэі і ператравайце задуманае ў шэдэўры! І няхай у нашай краіне кожны год будзе Годам Культуры!

Наталля АЎДЗЕЕВА,
старшыня ЦК Беларускага прафсаюза
работнікаў культуры

У студзені ў Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы была зладжана праграма для дзяцей з аўтызмам пры падтрымцы Міжнароднай дабрачыннай грамадскай арганізацыі "Дзеці. Аўтызм. Бацькі".

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Па словах загадчыка аддзела культурна-адукацыйнай работы ўстановы культуры Вольгі Пархімовіч, дадзенае мерапрыемства ладзілася не першы раз. Летась падобная акцыя прайшла з удзелам беларускіх пісьменнікаў-казачнікаў, а таксама спевакоў Алега Хаменкі і Алеся Камоцкага.

— Сёлетняе мерапрыемства сталася першым у

Музеі традыцыйнай культуры Браслава адкрылася выстава жывапісу мастака Фёдара Ястраба: напрыканцы мінулага года яна дэманстравалася ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. Дзякуючы супрацоўнікам Браслаўскага аб'яднання музеяў, родныя творцы прывезлі экспазіцыю да нас. Наша прэзентацыя супала якраз з днём нараджэння творцы.

2016
ГОД
КУЛЬТУРЫ

Ініцыятыва — бадай самая каштоўнае, што ёсць у развіцці творчасці і культуры. І важна, што ў Год культуры гэтая ініцыятыва праяўляецца з падвоенай энергіяй. А хэштэг #2016годкультуры стаў назвай новай рубрыкі "К" і пазнакай для такіх матэрыялаў на сеціўных рэсурсах газеты.

Фёдар Ястраб нарадзіўся ў вёсачцы Станіслаўцы Дошчыцкага раёна, але па прызнанні

Галерэі "А & V" няма яшчэ і года. Аднак за такі кароткі тэрмін тут прайшло некалькі цікавых праектаў вядомых беларускіх мастакоў, адкрывалі і новыя імёны. А 27 лютага галерэя прадставіць выставу знакамітага беларускага мастака-графіка Льва Алімава з Брэста.

Гэты творца віртуозна валодае тэхнікай афорта. Яго працы неаднойчы прызнавалі найлепшымі ўзорамі графікі малых формаў далёка за межамі радзімы.

Жыццёвы шлях Алімава, як і многіх іншых творчых асоб, складаўся з шэрагу заканамернасцяў, уплываў, вызначаных традыцыяй і, вядома, выпадку. Яго бацька быў выдатным каліграфам, чый дар, відаць, на генетычным узроўні перадаўся сыну. У Маскоўскім мастацкім вучылішчы Памяці 1905 года Леў Алімаў скончыў аддзяленне прамысловай графікі. Дзякуючы мастаку Міколу Селешчуку, эклібрыс Алімава ў 1985 годзе трапіў на выставу ў Германію. Так пачалася выставачная дзейнасць і прышла вядомасць за мяжой.

Музейная тэрапія

Падчас імпрэзы ў музеі. / Фота прадстаўлена ўстановай

шэрагу тых, якія плануецца правесці ў музеі Янкі Купалы ў 2016 годзе, — кажа Вольга Пархімовіч. — Справа ў тым, што цяпер мы распра-

цоўваем цыкл заняткаў для дзяцей з аўтызмам, якія дазваляць вывучаць прадметы даўніны, гісторыі, звязаныя з жыццём і творчасцю кла-

сіка беларускай літаратуры, у гульнёвай форме. Спадзяёмся, што падобныя мерапрыемствы стануць сапраўднай "музейнай тэрапіяй" для такіх дзетак.

Самае цікавае, што падобныя акцыі з дзецьмі-аўтыстамі ў беларускіх музеях дагэтуль не ладзіліся.

— Мы плануем запрашаць на нашы заняткі цэлыя класы, якія створаны пры сталічнай школе №187, пачынаючы з верасня, — кажа візаві. — Натуральна, будзем працаваць у шчыльнай звязцы з дабрачыннымі арганізацыямі.

Больш падрабязна пра будучую музейную праграму ды пра перспектывы працы з дзецьмі-аўтыстамі ў музейных установах Беларусі чытайце ў бліжэйшых нумарах "К".

К

Аб'яцанні сноў

Арына Ястраб прадстаўляе карціны і санеты Фёдара Ястраба. / Фота аўтара

родных, ён лічыў сябе глыбачанінам, бо ў час яго дзяцінства пачаў ўваходзіць у склад Глыбоцкага раёна. Маляваць пачаў з дзяцінства. Карціны Фёдара Адамавіча захоўваюцца ў Нацыянальным гістарычным музеі, Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва (Беларусь), галерэях "Цісо" (Францыя) і "Кляй-Груве" (Бельгія), Дзяржаўным мастацкім музеі Сочы, Мастацкай галерэі Унечы (Расія), прыватных замежных калекцыях і культурных цэнтрах.

Карціны сябра Бела-

рускага саюза мастакоў, Міжнароднай гільдыі жывапісцаў, мастака, галерыста, паэта, аўтара і прадзюсара звыш 80 міжнародных праектаў, удзельніка больш чым 120 выстаў прывезлі ў Браслаў яго ўдава Арына і сын Віктар. Дзякуючы ім у браслаўчан з'явілася магчымасць пазнаёміцца з творчасцю таленавітага чалавека.

— Мне вельмі прыемна сёння знаходзіцца сярод вас, адчуваць цікавасць да Фёдара, — адзначыла падчас адкрыцця выставы Арына

Ястраб. — У апошнія гады ён пачаў пісаць санеты пра Радзіму, каханне, роздумы на розныя тэмы. За два гады іх было напісана амаль дзве тысячы. Так праявілася яшчэ адна грань яго творчасці. І вось нядаўна быў надрукаваны першы том санетаў "Аб'яцанне сноў", рытуецца яшчэ чатыры.

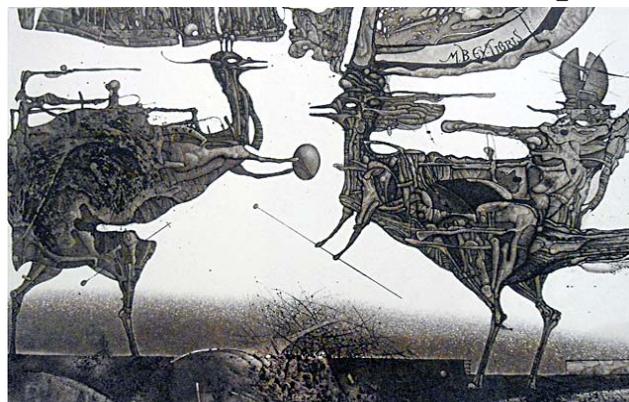
Пачуць санеты Фёдара Ястраба наведвальнікі мерапрыемства змаглі ў выкананні гімназістаў, а музычна выставу абрамлілі выкладчыкі Дзіцячай школы мастацтваў Альберт Бялусь і Таццяна Саковіч.

Мастак пайшоў з жыцця ў 2014 годзе, але пакінуў пасля сябе багатую творчую спадчыну. У яго карціны трэба ўглядацца, удумвацца, і тады атрымаецца ўбачыць задуму аўтара. Яны вельмі яркія, экспрэсіўныя, неардынарныя.

Выстава будзе дэманстравана да 30 сакавіка, пасля, магчыма, адправіцца ў суседнія раёны і на "Славянскі базар у Віцебску".

Алена НАБЕЕВА
Браслаў

Улюбёнае надвор'е графіка

Леў Алімаў. "Дзень ухвалення"

Што ж прыцягвае ў эстампах Льва Алімава? Кожны твор ненавязліва запрашае гледача на інтымную размову-падарожжа. Праходзіць некалькі хвілін, і лініі, энергічныя рыскі, украпанні яркай акварэлі завалодваюць увагай, зачароўваюць. Магнетычная сіла утрымлівае погляд на афортах творцы. Фантастычны сюжэт, мудрагелістыя формы пачынаюць здавацца натуральнымі і рэальнымі. З лёгкасцю ўяўляеш, што ўсё гэта можа існаваць на самой справе, няхай і ў нейкім тагасвецці.

Экспазіцыю ў галерэі склалі работы амаль за трыццаць гадоў. Асабліва цікавыя афарты апошніх гадоў, такія,

як "Агульная песня" (2014 — 2015), "Псіхадэлічны эцюд" (2009), "Каламбур picture" (2014 — 2015). Тут мікракосм мастака, ягоны дзённік жыцця. Сцэны ўяўляюць з сябе спляценне мініяцюрных дэталей і персанажаў, розных імёнаў, тонкіх іранічных натац на тэмы паўсядзённасці, прачытаць якія можна часам пры дапамозе люстэрка. Фрагментарнасць кампазіцыі гэтых работ ашаламляльна адрозніваецца ад эстампа "Далаягляд" (2013). Чысты мінімалізм і дасканалая геаметрыя складанага колеру, падсветлена белізной самога ліста паперы, ствараюць атмосферу паветранай прасторы і бясконцасці. Глы-

бокі друк і аўтарская тэхніка ў афортах "Астылы гром" (2003), "Улюбёнае надвор'е" (2003), "Хмара" (2004) прыцягваюць прыгажосцю насычанага тону, святлоценевых мас і жывога, сучаснага ладу пейзажу. Штрых тут ахінальны, амаль расплыўсты, які ўцягвае гледача ў стан лірычнага перажывання.

На выставе вялікую цікавасць выклікае афорт "Дзень падзякі" (2002 — 2004), які будзе прадстаўлены ў некалькіх этапах стварэння. Наведвальнікам даецца шанц патрапіць у творчы працэс і прасачыць, як змянялася карціна.

Афарты "Вялікая хваля на Гудзоне" (1995 — 1997), "Народжаны ў масцы" (1992 — 1999), "Старая яблыня" (1986), "Госць з Чарнобыля" (1992) захоўваюцца ў калекцыях розных музеяў свету. Іх сэнсавая напоўненасць выходзіць за рамкі простага сузірання. Абраны калісцкі сюжэт сёння, праз шмат гадоў, праз прызму падзей асэнсоўваецца ўжо інакш. Некаторыя з іх проста ўнікальныя, бо пласціны ўжо знішчаны.

Ульяна ФЯДОТАВА,
мастацтвазнаўца

"Лічбавы" падыход

Калі Інтэрнэт — раскоша?

Калісьці ў дзяцінстве я хацеў стаць касманаўтам, як мой цёзка Юрый Гагарын. Скажаце, нязбыўная мара? Не пагаджуся. Найноўшыя тэхналогіі — у тым ліку, і касмічныя, — развіваюцца сёння вельмі імкліва. І цалкам магчыма, што праз колькі гадоў вандроўкі на каляземную арбіту будуць "па кішэні" кожнаму. Балазе, наша краіна ўжо чатыры гады ўваходзіць у лік касмічных дзяржаў, а месяц таму з дапамогай Кітая запусціла ў космас чарговы спадарожнік.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

На жаль, імклівае развіццё ІТ-тэхналогій адбываецца ў сферы культуры не ўсюды, а таксама не заўсёды ідзе такімі хуткімі крокамі, як хацелася. У першую чаргу, маю на ўвазе ўкараненне камп'ютараў і Інтэрнэту ў бібліятэчную сферу Беларусі. Менавіта гэту праблему — сярод многіх іншых — закрануў у сваім выступленні на выніковай калегіі міністр культуры Беларусі Барыс Святлоў.

Як адзначыў у сваім дакладзе міністр, "ад запланаваных тэмпаў адстае інфарматызацыя публічных бібліятэк. На сённяшні дзень камп'ютарызаваны 81,2 % ад іх агульнай колькасці, пры гэтым каля 30 % камп'ютараў не маюць выхаду ў Інтэрнэт, што можна разглядаць як неэфектыўнае выкарыстанне набытага абсталявання. Каля паловы камп'ютарнага парку (48,7 %) патрабуе мадэрнізацыі. Звяртаю ўвагу мясцовых органаў улады на неабходнасць завяршэння поўнай камп'ютарызацыі публічных бібліятэк, у тым ліку з прыцягненнем уласных сродкаў арганізацый і спонсарскіх сродкаў".

Сапраўды, агульная праблема наспела ўжо даўно. Сёння камп'ютар з Інтэрнэтам — рэч не проста неабходная, а паўсядзённая. Памятаеце савецкі лозунг: "Аўтамабіль — не раскоша, а сродак перасоўвання"? Так і з ПК: за часы свайго існавання камп'ютар з Сецівам стаўся для многіх сродкам зносінаў паміж сябрамі ці калегамі па працы, крыніцай атрымання інфармацыі з усяго свету, працоўным месцам, за якім некаторыя праводзяць дні і нават гады жыцця...

На жаль, у многіх бібліятэках — асабліва ў сельскіх — пра ўніверсальнасць камп'ютара з выходам у Інтэрнэт адно толькі мараць. Бо калі ў бібліятэчнай установе камп'ютар выкарыстоўваецца толькі для набору тэксту, нібыта колішняя друкарка, дык што гэта за дасягненне навукова-тэхнічнага прагрэсу? Гэта проста нонсэнс!

Але гэты "нонсэнс" мне і калегам, на жаль, даводзілася неаднаразова сустракаць падчас камандзіровачных выездаў у многія раёны Бела-

русі. І гэта нягледзячы на той факт, што Дзяржпраграма "Культура Беларусі на 2011 — 2015 гады" значна паспрыяла камп'ютарызацыі айчынных бібліятэк...

Вось толькі пару красамоўных фактаў. Скажам, у Крупскім раёне Мінскай вобласці з 12 бібліятэк камп'ютара сёння ёсць у 10-ці, а падключаны да Інтэрнэту толькі 8 бібліятэчных устаноў. Як кажа намеснік начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі мясцовага райвыканкама Таццяна Мельнік, падключэнне да Сеціва і мадэрнізацыя камп'ютарнага абсталявання ў бібліятэках раёна адбудзецца ў самым хуткім часе.

Тое самае — на Клецчыне. Як адзначыла начальнік аддзела ІПКСМ Клецкага райвыканкама Святлана Чалык, усе 17 сельскіх бібліятэк маюць камп'ютарнае абсталяванне, а вось выхад у Інтэрнэт — толькі 15 з іх. І іх таксама мяркуюць абсталяваць выходам у Сеціва цягам бліжэйшага часу...

На Гродзеншчыне справы крыху лепш. Па словах Наталлі Сенюць, начальніка аддзела ІПКСМ Астравецкага райвыканкама, падключаны да сеткі Інтэрнэт 100% бібліятэк раёна. Праўда, і тут у справе абнаўлення камп'ютарнага парку ёсць свае складанасці. У раёне гэтае праблемнае пытанне, як кажа кіраўнік сферы, вырашаюць з дапамогай бюджэтнага і пазабюджэтнага фінансавання. Скажам, днямі Астравецкая ЦБС заняла другое месца сярод усіх цэнтралізаваных бібліятэчных сістэм Гродзеншчыны і была прэміраваная вельмі якасным камп'ютарам...

Па прыкладзе сваіх калег працуюць і на Воранаўшчыне. Як кажа кіраўнік мясцовай сферы культуры Алена Ястрэмская, нягледзячы на 100-працэнтную камп'ютарызацыю бібліятэк з выходам у Сеціва, ПК у іх абнаўляюцца паступова і па меры наяўных сродкаў. Па словах начальніка аддзела, у гэтай справе ім вельмі дапамагла Дзяржпраграма "Культура Беларусі на 2011 — 2015 гады"...

Што ж, можна спадзявацца, агучнае міністрам культуры праблемнае пытанне з цягам часу ўсё ж такі будзе вырашана. І ўсе беларускія бібліятэкары замест "друкарка" займеюць магчымасць ствараць у Сусветным паўцінні свае сайты і групы ў сацыяльных сетках, будуць працаваць з замежнымі і айчыннымі спонсарамі праз Сеціва ды папулярываць свае цікавыя бібліятэчныя праекты...

А пакуль што мы, на жаль, познімся і адстаём. Нягледзячы на тое, што ў нашым небе ўжо не першы год можна бачыць беларускія спадарожнікі... Ведаючы пра гэта, глядзец на экран старога камп'ютара без выхаду ў Інтэрнэт у сельскай бібліятэцы асабліва крыўдна...

Быць або не быць?

А.Кл.: — У адным са сваіх інтэрв'ю хтосьці з расійскіх рок-легенд выказаўся ў тым сэнсе, што да "перакладання" твораў паэтаў-класікаў на музыку ставіцца без захаплення, маўляў, нярэдка нічога добрага з гэтага не атрымлівалася, што сапраўдныя вершы ў музычным абрамленні не маюць патрэбы. Што вы пра гэта думаеце?

Э.З.: — Чайкоўскі звяртаўся да класікаў, і нічога ў яго выходзіла... Як працуюць кампазітары? Пішуць на гатовыя вершы альбо паэты просяць у іх музыку, на якую яны вершы складаюць. Ёсць рознага кшталту паэзія, песенная, — жанр асаблівы, ад якога высокага паэтычнага ўзроўню не патрабуецца: тут

Напярэдадні Міжнароднага дня роднай мовы, які адзначаецца 21 лютага ва ўсім свеце, а значыць, і ў нашай краіне, у рэдакцыі "Культуры" за "круглым сталом" сабраліся... кампазітары. Зрэшты, некаторыя з іх называюць сябе больш сціпла — аўтары музыкі. Да таго ж некаторыя з прысутных з'яўляюцца яшчэ і паэтамі-песеннікамі ды выканаўцамі. У дыскусіі ўдзельнічалі народны артыст Беларусі, кампазітар Эдуард Зарыцкі (Э.З.), кампазітар і прадзюсар Алег Молчан (А.М.), аўтары і выканаўцы Тодар (Т.), Алесь Камоцкі (А.К.) і Аляксандр Віслаўскі (А.В.). Размова, якую падрыхтавалі карэспандэнт газеты "Культура", музычны крытык Алег Клімаў (А.Кл.) і рэдактар аддзела, музыказнаўца Надзея Бунцэвіч (Н.Б.) была прыведзена спалучэнню мелодый ды высокай паэзіі. У творчым багажы гасцей "К" маюцца не толькі асобныя песні, напісаныя іммі на радкі адораных і не вельмі тэкставікоў ды на творы беларускіх класікаў, але і канцэртныя праграмы ды альбомы, у якіх паэтычнай асновай сталі вершы мэтраў. Дык ці патрабуюцца слухачу канцэртнаму музычныя праекты на вершы нацыянальных класікаў?

Падрыхтаваў Алег КЛІМАЎ

Паэзія і погляд кампазітараў: каб да слухача, а не ў шуфляду

Перспектывы праграм на вершы беларускіх паэтаў

свае законы. Паспрабуйце прачытаць са сцэны як вершы тэксты "Кацюшы" або "Падмаскоўных вечароў" — глупства нейкае. Але ёсць паэзія, якая сама па сабе музыка, таму амаль не прымае аніякага яе рашэння. Колькі ні пісалі музыку на "Жди меня" Сіманова, ні ў кога, лічу, не атрымалася стварыць шэдэўр на ўзроўні самога верша. З тым жа сутыкнуўся і я, калі для Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра пад кіраўніцтвам Міхаіла Фінберга рабіў цыкл з 12-ці песень на вершы Караткевіча: паэзія яго шмат у чым няпесенная. А ў Адама Русака — мова вельмі п'явучая, меладычная. Вельмі сучасным паэтам аказаўся для мяне Міцкевіч. Тое ж самае магу сказаць пра Коласа ды Купалу. Але ў дадзеным кантэксце я складаў музыку менавіта для цыклаў.

Н.Б.: — То бок, гэта варыянт сацыяльнай замовы — пад калектыў?

Э.З.: — Так. Не думаю, што я гэтак шмат напісаў бы на вершы Караткевіча. Ды і публіцы вярці аб'ём у звычайным канцэрце не патрэбен. Іншая справа, калі праграма аб'ядноўвае ў сабе творы толькі двух аўтараў — паэта і кампазітара.

А.М.: — Прафесійны кампазітар, працуючы не з тэкстам, а з паэзіяй, расшыфруе яе, каб праз гукавыя сігналы, праз мелодыі ды матывы яна лягчэй даносілася да слухача, лепш ім успрымалася. Так, у прыватнасці, робіць у сваіх цыклах Эдуард Барысавіч. А ёсць, да прыкладу, два такія выбітныя расійскія музыканты — Грабенчыкоў ды Макаравіч, якія цяпер лічацца прафесійнымі кампазітарамі. Дык іх творчасць уяўляе з сябе, у асноўным, іх уласныя, аўтарскія творы. І

наўрад ці яны змаглі б нешта напісаць на вершы Купалы або Міцкевіча, бо для гэтага патрэбна іншая падрыхтоўка: трэба дасканала разбірацца ў кампазітарскім рамястве, а не проста валодаць навыкам самавыяўлення. Гісторыя ведае шмат прыкладаў, калі паэтычная класіка была вельмі ўдала рэалізавана ў музыцы. І займацца гэтым трэба, таму што тым самым класіка папулярываецца.

А.К.: — Я вось таксама не профі — проста складаю матывы на вершы, у тым ліку і беларускіх класікаў. У мяне таксама ёсць, скажам, з дзясятка песень на словы Караткевіча, і з ім мне было лёгка, можа, яшчэ і таму, што я не займаўся гэтым як працай. І слухач песні ацаніў, бо ўжо гадоў дваццаць яны жывуць, іх мяне просяць выконваць на канцэртах. Я згодны з тым, што бывае такая паэзія, у якой мелодыя ўжо нібы закладзена першапачаткова, і майстэрства аўтара музыкі заключаецца ў тым, каб пачуць яе, "дастаць". Шамаства тут ёсць нейкае, так. А на вершы Купалы я музыку напісаць не змог, хоць спрабаваў. Для мяне ён усё ж больш публіцыст, дзеяч, у яго ёсць выдатныя вершы, але асноўная іх частка мною ўспрымаецца цяжкавата.

А.Кл.: — А якім "паэтам-песеннікам" быў Рыгор Бардулін?

А.В.: — Я лічу сябе хрысціянскім кампазітарам. Што я ўкладаю ў гэта паняцце? На мой погляд, асноўная маса выканаўцаў "успяляе" нейкія... безадказныя, так бы мовіць, рэчы, мала хто бярэ на сябе выхаваўчыя функцыі. Мой жа прырытэт такі, што я праслаўляю Бога, таму для сваіх песень і вершы шукаю хрысціянскія, шукаю паэзію, у якой выказана

што вось гэтае месца ў тэксце не так, як трэба, кладзецца на музыку, хацелася б яго памяняць. Але ён імгненна рэагуе на просьбу, адчуваў мелодыю — вось яшчэ ў чым клас паэта. Калі я быў малады, колькі мне сустракалася "паэтаў", якія казалі: "Не. Павінна быць толькі так!" А Рыгор Іванавіч ужо пасля таго, як быў запісаны праўлены ім варыянт, мог патэлефанаваць і прапанаваць новы. Гэты "нюх" на мелодыю ў ім быў вельмі моцна развіты. Ніколі не забуду, як мы стаялі каля раяла і ён сваім тоненькім галаском, — а раней я ніколі не чуў, як ён спяваў, — ціхенька наспяваў нейкую народную песню. У нас усё гарлапаняць, а ў яго так пайшло знутры — фантастыка...

Наогул, пераадоленне для кампазітара — штука карысная. Самы складаны матэрыял можа быць і самым цікавым, калі раней нічога падобнага не рабіў. І асабліва калі адчуваеш у паэзіі тое зерне, якое можа ў музыцы "прарасці".

Н.Б.: — Эдуард Барысавіч закрануў істотную тэму — пярэплетэнне сучаснаму музыцы і паэзіі. На паэтычную класіку напісаць вакальны твор аказваецца не так і проста. Бо вершы, здараецца, заспяваюць музыку. Ці музыка "забівае" закладзены ў паэзію сэнс, пазбаўляе яе той арыгінальнасці, што была бачна раней. І наадварот — не самыя заўважныя вершы аказваюцца больш прыдатнымі для музыкальнай афарбоўкі, бо літаральна "расвітваюць" у музычным атачэнні. Знайсці неабходную раўнавагу — справа складаная. Але галоўнае, каб пры такім спалучэнні музыкі і паэзіі нарадзілася штосьці самастойнае.

Сёння мы разглядаем песенную прасторы, а ў гэтага жанра таксама ёсць свае законы — найперш, зададзеная "рытміка сэнсаў", калі можна так сказаць. Ужо сама па сабе паўторнасць прыпеваў — моцны выразны сродак, які вылучае на першы план тых ці іншых радкі. Калі ў першым куплеце кульмінацыя прыпадае на нейкае праўдзё значнае слова, дык у другім яна застаецца на тым жа месцы, таму можа супасці з нейкім прахадным выразам. У гэтым сэнсе ў акадэмічнай музыцы, асабліва сучаснай, — усё больш проста. Бо музыкане разгортванне можа быць пазбаўлена гэтых "цвёрдых", устойлівых "канструкцый". Музыка можа дакладна ісці за словамі, выяўляючы іх глыбіні сэнс.

Адчуйце розніцу

А.Кл.: — Эдуард Барысавіч Зарыцкі першым згадаў у нашай гутарцы слова "цыкл". Для вас як для кампазітараў гэта дзве розныя рэчы — напісанне дзвюх-трох мелодый на вершы канцэртнага класіка ды цэлай праграмы, праекта?

Т.: — Я быў выхаваны на традыцыях, у музыцы — на традыцыях ансамбля «Песняры», які неаднаразова ўздымаў канцэртна-музычныя праграмы — на вершы Маякоўскага, Купалы, Багдановіча і гэтак далей.

Заканчэнне чытайце на старонках 6 — 7.

Сёння Нацыянальны мастацкі музей актыўна ўключаны ў буйныя праекты. Першай значнай спробай маштабнай падзеі стала выстава “Мастакі Парыжскай школы з Беларусі”, праз два гады прагучала “Дзесяць стагоддзяў мастацтва Беларусі”. А сёлета адкрыўся праект “Час і творчасць Льва Бакста”, які рыхтаваўся два гады з удзелам беларускіх і міжнародных партнёраў.

Нічога, прызнаюся, адразу і лёгка не робіцца. І часам Нацыянальнаму мастацкаму можна было б абмежавацца лакальнымі, не такімі энергязатратнымі падзеямі. Але менавіта падобныя крокі, якія робяцца з парушэннем пэўных стэрэатыпаў, культурнай інерцыі, узнікаюць, на маю думку, дух нацыі. І выдатна, што гэта становіцца магчымым праз удзел і падтрымку нашага галоўнага прыватнага партнёра — “Белгазпрамбанка”.

Шчыра кажучы, калі мы толькі распачыналі працу над тымі ж “Дзесяццю стагоддзямі...”, я сумняваўся ў поспеху справы. Але

Крокі для духу нацыі

меркаванні

Уладзімір ПРАКАПЦОЎ,

генеральны дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея краіны, старшыня Канфедэрацыі творчых саюзаў Рэспублікі Беларусь

прыцягнулі ўсю Беларусь: з 29 музеяў прывезлі ўнікальныя рэчы. Да таго ж нам насустрач пайшлі і праваслаўныя, і каталіцкія храмы. Выстава атрымалася грандыёзнай! Гэты праект, лічу, зрушыў штосьці ў свядомасці грамадства. Сёння ў выставе “Час і творчасць Льва Бакста” мы ўжо дзейнічаем больш упэўнена, бо ёсць гэты папярэдні досвед. Тут прадстаўлены восем музейных устаноў. Надрукаваны шыкоўны фаліант пра Бакста. Дзеля чаго ўсё гэта, запытаеце, робіцца? Каб беларускі глядач даведаўся, якія мастакі нарадзіліся на нашых землях.

Хто ведаў раней, што Хаім Суцін родам са Смілавічаў? Ці шмат у Беларусі можна было пабачыць арыгінальных працаў Шагала? Ці знаёмыя беларусы з тым, што сусветна вядомы дэкаратар і мастак Леў Бакст нарадзіўся ў Гродне? Гэ-

тыя імёны вяртаюцца на радзіму — і людзі спрычыняюцца да іх праз буйныя праекты. Чалавек схадзіў на выставу, пабачыў карціны, пачытаў — і выходзіць з іншым усведамленнем. Ён пачынае адчуваць, што мае дачыненне да гэтых постацяў, чья творчасць прызнаная ва ўсім свеце! Каб настройваць народ на пэўныя каштоўнасці, трэба працаваць з публікай, выходзіць пачуццё нацыянальнай годнасці. І такія прыгожыя праекты, пра якія мы кажам, акурат робяць гэта.

Каб падтрымаць лінію, музей ініцыяваў і такі праект, як анталогія беларускага мастацтва “Славутыя мастакі з Беларусі”. Мы ўзялі старт у 2012 годзе, у Год кнігі, і пачалі выпускаць у выдавецтве “Беларусь” невялікага фармату выданні пра нашых класікаў. У кожнай — рэпрадукцыі твораў пэўнага мастака і тэкст пра яго на

беларускай, рускай і англійскай мовах. Прачытаць гэта выданне можна за гадзіну. Хруцкі, Жукоўскі, Бялыніцкі-Біруля, Драздовіч, Ваньковіч, Рушчыц... Меркавалі напачатку, што серыя будзе складацца з 30 кніг. Але потым вырашылі працягнуць да 60, 70 імёнаў — і сёння не можам спыніцца. Я называю гэту серыю “наш іканастас”. Для нас важна сабраць постаці, якімі мы можам ганарыцца.

Сёння, дарэчы, мы пачынаем працаваць над наступным праектам. Ён будзе прысвечаны Фердынанду Рушчыцу, вяртанне імені якога музей распачаў, у тым ліку, праз праект з Траццякоўскай галерэяй. У 2020 годзе споўніцца 150 гадоў з дня нараджэння славутага жывапісца і графіка, і мы плануем вялікую выставу ў яго гонар. Увосень мінулага года я паўдзельнічаў у пленэры на радзіме Рушчыца — Валожыншчыне. Беларускія мастакі падарылі свае карціны школе мастацтваў у Багданаве — і гэта ўжо, лічыце, пэўны фонд для будучага музея Рушчыца. У планах таксама такая грандыёзная ініцыятыва, як адраджэнне фамільных могілак і сядзібы. Гэту ідэю ўжо падтрымаў губернатар Міншчыны Сямён Шапіра. Над праектам рэ-

канструкцыі могілак працуе доктар архітэктуры Армэн Сардараў: разам са студэнтамі мяркуецца аднавіць браму, адрамантаваць ступені, падняць надмагіллі. Рэканструкцыя закране і свецкія могілкі побач з месцам пахавання мастака. Мастак-дызайнер Алена Матросова распрацавала на падставе дакументаў дызайн-праект адраджэння сямейнай сядзібы Рушчыцаў, які трэба абмеркаваць і знайсці адпаведныя сродкі, магчыма тром краінам — Беларусі, Літве і Польшчы — падаць заяўку на грант з Еўрасаюза.

Ёсць сувязь з унукам беларускага і польскага класіка ў Варшаве, і яго далучэнне да справы адраджэння абмяркоўваецца. Здавалася б, гэта дата яшчэ вельмі далёка, але ўжо зараз трэба пачынаць рабіць пэўныя крокі, каб падзея адбылася. Дамовіцца з польскімі музеямі — каб прывезці знакавыя творы, з мясцовымі ўладамі — каб распачынаць рух па вяртанні імені. Бо далей у планах — прасунуць праект па адраджэнні сядзібы класіка. Там такое прыгожае месца, сапраўдны элемент турыстычнага кольца...

Занатавала Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Тэма Халакосту хвалявала і будзе хваляваць не толькі грамадства наогул, але і навукоўцаў. У Міжнародны дзень памяці ахвяр гэтай трагедыі ў Гродзенскім дзяржаўным музычным каледжы адбылася акцыя “Памяць пра Халакост у гуках музыкі”. Акрамя канцэрта, у яе рамках была прэзентавана манаграфія “Тэма Халакосту ў акадэмічнай музыцы”, падрыхтаваная кандыдатам мастацтвазнаўства, выкладчыцай установы Інэсай Двужыльнай.

Пражываючы ў Брэсце, я даведаўся пра гэта мерапрыемства ад свайго калегі з Ізраіля — гісторыка, публіцыста і журналіста Рыгора Рэйхмана. І адразу вырашыў атрымаць інфармацыю з першых рук. Даўно даследую гэтую праблематыку, а некаторы час таму выдаў кнігу “Яўрэй Германіі: гісторыя і сучаснасць”, дзе, да ўсяго, закранаў сюжэты, звязаныя з адлюстраваннем Халакосту, у тым ліку ў музыцы. Але ж выключна з музычнага боку такую тэму яшчэ ніхто на постсавецкай прасторы не даследаваў. Гэта абсалютна но-

Трагедыя Халакосту ў музыцы

ТЭКСТ

Міхаіл СТРАЛЕЦ,

доктар гістарычных навук, прафесар Брэсцкага дзяржаўнага тэхнічнага ўніверсітэта

вы пласт у музыказнаўстве, малавядомая і надзвычай актуальная праблематыка.

Тым больш выдатна, што манаграфія сталася не проста “кніжкай на палічку”, як бывае з некаторымі працамі, а часткай вучэбнага працэсу ў згаданай навучальнай установе: Інэсай Двужыльнай вядзе ў каледжы аднайменны спецкурс, па-майстэрску чытаючы лекцыі. Гэта вельмі важна! Бо каб той і падобныя генацыды не паўтарыліся, моладзь павінна ведаць пра іх як мага больш, прычым розумам і сэрцам адначасова. Музыка мае для гэтага ўсе магчымасці, у чым пераканалі і сама манаграфія, і канцэрт, які ўспрымаўся яе працагам, гэтакім “агучаным тэкстам”.

У асэнсаванні тэмы Халакосту аўтарка вытрымлівае гістарычны падыход. Першы блок прадстаўлены традыцыйнай яўрэйскай музыкой. Грунтоўна разгледжа-

на творчая спадчына Малера, Шонберга з пункту гледжання іх яўрэйскіх каранёў. Кантэксст другога блока прадстаўлены музыкай перыяда Другой сусветнай вайны: песні гэта, творчасць кампазітараў канцлагера ў Тэрэзіне, дзейнасць жаночага аркестра пад кіраўніцтвам скрыпачкі Альмы Розэ ў Аўшвіцы...

Большасць твораў курса з’яўляецца мемарыялізацыяй трагедыі Халакосту, мо таму вельмі цяжка вызначыць самую моцную рэч. Аднолькава пераканаўча выглядаюць Трынаццатая сімфонія Дзмітрыя Шостакавіча, опера “Пасажырка” Масея Вайнберга, манаопера “Дзённік Ганны Франк” Рыгора Фрыда; drama per musica “Бабін Яр” Давіда Крывіцкага, рэквіем-кадзіш “Бабін Яр” Яўгена Станковіча; реквіемы Д’эрдзі Лігеці, Уладзіміра Хвайніцкага, “Dies Irae” Кшыштафа Пендэрэцкага;

кантаты “Ацалелы з Варшавы” Арнольда Шонберга, “Галасы Тэрэзіна” Давіда Крывіцкага; паэмы “Вечна жывыя” беларускага кампазітара Генрыха Вагнера, “Боль зямлі” Ігара Левіна, “Януш Корчак” Аляксандра Галіча, “Яд ва-Шэм” Златы Ткач...

А колькі яшчэ зусім не вядомых шырокай публіцы твораў! Мяркую, айчыныя сімфанічныя аркестры выдатна справяцца з Першай сімфоніяй “Памяці пакутнікаў Бабінага Яра” Дзмітрыя Клябанавы, Канцэрта для аркестра “Жоўтыя зоркі” Ісака Шварца, “Вялікай сарабандай Тэрэзіенштата” Аркадзя Гурава — беларускага кампазітара, што ў 1950-м з’ехаў у Ізраіль і там загінуў. Меламаны, якія захапляюцца камерна-інструментальнай музыкой, зацікавяцца Санатай для падрыхтаванага раяля “Званы Варшавы” Сяргея Бярынскага, бліскучым творам “Яўрэй. Жыццё і смерць” для вяяланцэлі і фартэпіяна Міхаіла Бронера.

Першыя крокі ў гэтым кірунку ўжо зроблены. 11 лістапада ўпершыню ў Беларусі намаганьнямі ансамбля салістаў Гродзенскай капэлы пад кіраўніцтвам Алега Це-

ляпнёва прагучаў Струнны квартэт з магнітафоннай плёнкай “Розныя цягнікі” амерыканскага мінімаліста Стыва Райха. Частка даследаваных твораў была ўключана ў праграму прэзентацыі. Адкрыццём канцэрта стала выкананне “Элегічнай імпрэвізацыі” для скрыпкі і фартэпіяна Эдзі Тырманд лаўрэатам рэспубліканскіх і міжнародных конкурсаў таленавітай скрыпачкай Надзеяй Саладухінай. Слухачы пачулі натхнёную “Кальбельную” Джона Уільямса з кінафільма “Спіс Шындлера” у выкананні камернага аркестра Гродзенскай капэлы (дырыжор Уладзімір Борматаў) і хор Златы Ткач “І толькі зямля непарушная навекі” ў выкананні камернага хору Гродзенскай капэлы (дырыжор — заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь Ларыса Іконнікава). Яўрэйскі каларыт адчуваўся ў выступленні Народнага ансамбля яўрэйскай музыкі “Шалом” з Ліды (кіраўнік — Міхаіл Дзвілянскі).

Такія творы павінны гучаць! Бо яны, як падкрэсліла аўтар манаграфіі, “дазваляюць асэнсаваць трагедыю Халакосту на эмацыйным узроўні: адны — больш адкрыта, экспрэсіўна, іншыя — стрымана каментуючы гістарычнае мінулае”.

...Нечакана запрасілі на вакальны дзіцячы конкурс, папярэдзіўшы: падова ўдзельніцаў — сацыяльна асаблівая група. Хтосьці з дзяцей дрэнна бачыць, іншыя маюць праблемы з апорна-рухальнымі апаратам. У адных — прыёмныя сем’і, у другіх зусім няма бацькоў... Карацей, абмежаваныя магчымасці, што ні кажы. І ў кожнага — свая гісторыя (кажучы, адзін з хлопчыкаў нават спяваў на вуліцы).

Не завітаць туды было нельга, і я напружана стала сістэматызаваць свой невялікі досвед: паходы ў Рэспубліканскі рэабілітацыйны цэнтр, удзел у дапамозе садкоўскай групе дзяцей са слабым слыхам, аналіз фільмаў і фотапраектаў, шведскую дызайнерскую выставу, дзе сотні прадметаў былі адмыслова прыдуманы і зроблены для людзей вось з такімі, няпоўнымі, магчымасцямі. Чарга

Дзеці разам

ТЭКСТ

Любоў ГАЎРЫЛЮК,

арт-крытык

наведвальнікаў тады чакала заканчэння яе працы, каб папрасіць экспанаты для сваіх сем’яў.

І вось маё першае адкрыццё: ужо ніхто не азіраецца на хваробу як на трагедыю. Пануе атмасфера весялосці, дзеці прыбраныя, дарослыя клапоцяцца, мільгацяць пакеты з падарункамі, на якія пашчыравалі спонсары. Музыка гучыць пастаянна, хтосьці каштуе пірожныя, усё вакол зіхціць...

Практычна ў цэнтры залы — сімпатычны хлопчык з аўтызмам: ён толькі што выконваў песню з рэпертуару Фрэнка Сінатры. Тонкасці тлумачыць Яраслаў Кот, старшыня Міжнароднага грамадскага дабрачыннага аб’яднання “Незалежная дапамога дзецям”:

— У творчых зносінах дзеці знаходзяць арт-асяродак, якога пазбаўлены ў паўсядзённым жыцці. Пра тэрапію такога кшталту напісана шмат, таму не буду нават спыняцца на гэтым. Для многіх дзяганазаў — гэта наогул самая эфектыўная тэрапія. У працэсе падрыхтоўкі мы на роўных правялі кастынг і пачалі займацца з педагогамі па вакале і артыстызме. З роўнымі патрабаваннямі, хоць для харэаграфіі часу ўжо і не засталася. Але свайго шанца атрымалі ўсё! Праект “Супер-пулер дзеці” цяпер у сярэдзіне шляху, наперадзе ў нас яшчэ год заняткаў у прафесійных студыях, майстар-класы, запісы песень і здымкі кліпаў, канцэрты і гастролі, відэарэпартажы і святочны канцэрт

да Новага, 2017-га. Што было важна для здаровых дзяцей і, думаю, для грамадскай думкі? Усведамленне таго, што чалавек з магчымасцямі любой ступені абмежаванасці — гэта не ахвяра, а патэнцыял для развіцця. Гэта частка культурнага поля, яшчэ адна яго фарба, а не толькі адказнасць і клопат. І вядома, гэта развіццё талерантнасці да ўсіх сваіх грамадзян, змякчэнне выдаткаў сучаснага соцыуму, такіх, як адчуванасць, распач, агрэсія. Вы не ўяўляеце, з якой цеплынёй адгукнуліся на нашы прапановы артысты: Ірына Дарафеева, Валерыя Шмат, Настасся Ціхановіч, Саша Нема, Арцём Міхаленка, Надзея Місякова, Аляксандр, Нэлі і Зіна Купрыяновічы, Ілья Волкаў. Таму мы змаглі арганізаваць бясплатныя рэпетыцыі і аранжыроўкі песень.

У еўрапейскіх краінах ёсць досвед тэатральных студый, дзе вучацца і гуляюць разам дзеці звычайныя і дзеці з абмежаванымі магчымасцямі здароўя. Тэатр дазваляе ўключыцца ў грамадскае жыццё, разам ствараць значныя культурныя падзеі. Вядома, па-

трэбна грунтоўная падрыхтоўка, і пастаноўка інтэграваных спектакляў пачынаецца з творчай майстэрні. Як і ў нашым выпадку, ідзе інтэнсіўная праца з педагогамі, чупымі да такога кшталту праблем. Яны маюць унікальны вопыт, калі казаць зусім сцісла, не паглыбляючыся ў праблемы сацыякультурнай рэабілітацыі.

Але ніхто ўжо не адмаўляе, што асаблівыя спевакі і акцёры — гэта таленавітыя дзеці, а шчырасць успрымання і жаданне быць пачутымі і зразумелымі робіць іх творчасць вельмі яркай і ўражальнай. Выснова можа быць толькі адна: такіх сумесных конкурсаў павінна быць больш, бо гэта вельмі цікава! Нездарма адзін з пасляховых нямецкіх праектаў называецца “Адаленая блізкасць”. Менавіта культура дае дзецям магчымасць счытаваць сацыяльныя коды, і гэта, несумненна, дапаможа ў будучыні. Не толькі вакал і акцёрства, але і само ўменне вучыцца, аналізаваць, шукаць новыя веды, атрымаваць і засвойваць новы досвед будучы вынікам інтэграцыі.

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 4.)

Спачатку я пайшоў па дарозе, пракладзенай Мулявіным. Але потым да гэтай традыцыі дадаліся традыцыі беларускага джаза ды іншых кірункаў. І мая задача на гэтым шляху ў тым, каб не проста выпусціць праграму ды запусціць яе ў Інтэрнэт, а выдаць яе на матэрыяльным носьбіце. Чаму? Напрыклад, у таго ж аркестра Міхаіла Фінберга ёсць вялікая колькасць канцэптуальных праграм, якія гучаць толькі ў жывым выкананні. Так, у архіве, яны і захоўваюцца, убачыць іх па тэлевізары можна рэдка. А яны павінны жыць, мяркую, трэба паспрыць, у тым ліку фінансава, каб іх выдаваць на дысках! Я так і раблю са сваімі праектамі. Як выбіраю паэтаў? Ды гэтак жа, як і Аляксандр Віслаўскі, кіруючыся крытэрыямі хрысціянскімі, агульначалавечымі, тым, што цікава мне. Як гэта было з Маякоўскім. Усе вакол крычалі, што ён вельмі цяжкі паэт, калі пераносіць яго на музыку ды выконваць. Я так не лічыў і не лічу. І "Песняры" змаглі. Ці змог я — меркаваць слухачам. З майго пункту гледжання, сучасная тэндэнцыя ў беларускай папулярнай і альтэрнатыўнай музыцы такая, што большасць выканаўцаў занятая трансляцыяй свайго эга: спяваюць песні ўласнага сачынення.

Н.Б.: — Якімі правіламі — уласнымі аўтарскімі, драматургічнымі ці падпарадкаванымі музычнаму формаўтварэнню — вы карыстаецеся падчас складання праграм?

Т.: — У мяне два дыскі на вершы Бураўкіна. "Лірыка", у якім даволі малады аўтар музыкі даў суперсучаснага Генадзя Мікалаевіча з драйвам, шалёным рытмам. Лірычны Бураўкін вельмі блізкі народу, але мне хацелася яго такога перакаверкаць, ці што? Нешта атрымалася, нешта не. Другая праграма — з беларускім шансонам, з песнямі на тэму, на якую Генадзь Мікалаевіч на старасці гадоў "падсеў", прыгаворваючы: "Міша Таніч такое робіць, давай і мы паспрабуем паказаць героя, які прайшоў праз усё гэта". Але ў выніку аказалася, што эпаграфам па змесце альбома не стаў: у ім расставяеца аб гуманістычных, высокачалавечых каштоўнасцях, калі герой бачыць святло ў канцы тунэлю.

Э.З.: — У Бураўкіна сапраўды паэзія амаль уся песенная — і лірычная, і ваенная, і публіцыстычная. У Гілевіча цікавая паэзія, своеасабліва, у нас з ім цыкл песень запісаны на дыску, з усімі нашымі зоркамі — Афанасьевай, Дарафеевай... З аркестрам Фінберга я ў садружнасці з іншымі нашымі кампазітарамі зрабіў праграму "Анталогія беларускай паэзіі ў песні", праўда, гэта былі песні на вершы некалькіх паэтаў, творчасць якіх мала запатрабавана кампазітарамі: Багушэвіча, Багрыма, Сыракомлі, Чарота, Дуніна-Марцінкевіча, Лучыны, Чачота. Як ні дзіўна, старажытная паэзія наогул вельмі добра кладзецца на сучасную музыку.

Пытанне — рубам

А.Кл.: — Музыкант ансамбля "Беларускія песняры" Аляксандр Кацікаў, які некалі запісаў сваю аўтарскую пласцінку на вершы Ларысы Геніюш, перакананы, што беларуская паэтычная класіка, якая пакладзена на музыку, сённяшняму слухачу ў выглядзе альбомаў, цыклаў, праграм, канцэптуальных праектаў не патрэбна...

А.М.: — Калі разважаць у такім рэчышчы, дык сёння наогул нішто нікому не трэба і ніхто нікому не патрэбны. Акрамя нас, самім сабе. Хочаш пісаць музыку на Багдановіча — пішы. Падабаецца Караткевіч — пішы. (Грабенчыкоў і Макарэвіч, скажам, пісаць не будуць, у іх іншая задача, іншае бачанне свету.)

У выніку атрымаюцца два-тры-пяць прадуктаў і што-небудзь з іх спатрэбіцца людзям.

Вось усе сёння носяцца з майёй "Малітвай". А калісьці і яна нікому не была патрэбна. У мяне больш за 200 песень. І калі я абураюся, чаму пра іх не гавораць, мне адказваюць: "Скажы, дурань, дзякуй, што хоць адну тваю песню так шырока прызналі!" А яна, можа, не самая лепшая ў музычным плане, як я гэта адчуваю. Нешта павінна скласціся, каб твор "стрэліў". Таму, калі любіш сваю справу, — пішы, шмат пішы. І калі твае 500 песень акажуцца нікому не патрэбнымі, то тады і выкажвай, што хочаш. А гэтак — запісаў адну праграму, не пайшла яна. І што, можна ўжо пэўныя высновы рабіць? Я ўжыву гучнае слова "місія", але тое, чым мы займаемся, калі складаем музыку на вершы нашых класікаў, гэта яна і ёсць. Сёння далёка не кожны дабярэцца да кніжкі Барадуліна альбо Купалы, у сілу

Н.Б.: — Гэта значыць, узнікае праблема ўвасаблення?

Т.: — У Польшчы існуе такі выгляд сучаснага мастацтва: "паэзія сляваная", калі можна чытаць, крычаць, танцаваць (!) паэзію пад акампанемент камернага аркестра або шалёнага гітарыста. Паэзію літаральна разжоўваюць публіцы, і такая форма добра ўспрымаецца. Так, дзейства можа быць нудным, але людзі прыходзяць на яго, як на сур'ёзны канцэрт. Аўтарам трэба зразумець: тое, чым яны займаюцца ў дадзеным выпадку, — шлях доўгі...

А.В.: — Песні для нядаўняга альбома свайго праекта "Studio Neman" — "Маленне за Беларусь" на вершы Барадуліна — я пачаў пісаць адразу пасля пахавання дзядзькі Рыгора, са слязьмі на вачах. Перад выхадам альбома, што называецца, апрабіраваў работу на людзях: пазамінулаў восенню яна была прадстаўлена ў анплагд-ва-

пілотку, адпрацавала праграму... І ніякіх эмоцый пасля сябе не пакінула.

Н.Б.: — Калі размова ідзе не пра асобныя беларускамоўныя песні, а пра буйныя праекты, дык гэта можа быць проста песенны цыкл, які выконваецца ў канцэртах — цалкам ці ў выглядзе "выбранага". Але, як мы сёння ўжо казалі, куды больш прывабным становіцца яшчэ і выпуск альбома, бо тыя песні можна будзе не толькі слухаць у любы час, выкарыстоўваць, да прыкладу, на тых жа занятках па літаратуры, прыцягваючы ўвагу навучэнцаў да творчасці паэта. Да таго ж, сам цыкл можа быць складзены не толькі па звычайным соітным прынцыпе, чаргуючы кантрасныя нумары, але і мець цікавае ўнутранае развіццё. Напрыклад, песні могуць быць тэматычна выбудаваны так, каб перадаць паступовы прыход да нейкай думкі. Яны мо-

Н.Б.: — Ніхто нічога не баіцца, справа ў іншым: хто і як гэта будзе выконваць. Раней самым, бадай, запатрабаваным жанрам сярод кампазітараў былі кантаты і араторыі — найперш, на вершы беларускіх паэтаў-класікаў. Такія творы адразу выконваліся, мелі грамадскі рэзананс, атрымлівалі ўзнагароды. І былі, дарэчы, сапраўдны адкрыцці — менавіта на стыку музыкі і паэзіі, калі апошняя праз сімфанічнае атачэнне раскрывала свой сапраўдны сэнс. Згадаю хаця б араторыю "Паэт" Дзмітрыя Смольскага на вершы Янкі Купалы, дзе ў самых, здавалася б, "савецкіх" радках была відэаграфічна сапраўдная грамадзянская паэзія іх аўтара, выяўленая праз тэмбравую драматургію, музычна-жанравыя сродкі. Калі некалькі гадоў таму маэстра Аляксандр Анісімаў уключыў гэты твор у адну са сваіх праграм, усе здзівіліся: няўжо такі твор, напісаны ў 1979-м, мог "прайсці"? Мог — гэтак жа, як сімфоніі Шастаковіча, дзе ў музыцы было больш, чым у іх назвах ці "тлумачэннях" музыказнаўцаў, дзе наўмысна адводзіліся ўсялякія падазрэнні.

У пачатку 1990-х буйныя вакальна-сімфанічныя жанры заставаліся ў цэнтры кампазітарскай увагі. Але іх выкананне цяпер залежала ад намераў некалькіх калектываў — па меншай меры, хору і аркестра, у кожнага з якіх былі свае планы. Памятаю, капэла "Санорус", тады яшчэ пад кіраўніцтвам Аляксандра Шута, выканала Дзмітрыя Далгалёва. Некалькі разоў арганізацыйнымі намаганнямі "Беларускай капэлы" на чале з Віктарам Скоробагатавым выконваліся куды больш камерныя па складзе "Спевы даўнейшых ліцвінаў" Вячаслава Кузняцова на словы Яна Чачота — для мужчынскага хору і ўдарных. У 2000 годзе Алег Залётнеў напісаў манаоперу "Адзінокі птах", прысвечаную Адаму Міцкевічу паводле яго твораў, а таксама Яна Чачота і Рыгора Барадуліна. Яна і дагэтуль у рэпертуары тэатра "Зніч", хаця ідзе вельмі рэдка.

Да 100-годдзя з дня нараджэння Максіма Танка Ларыса Сімаковіч стварыла ронда-оперу "Люцыян Таполя" — для салістаў, хору і... народнага аркестра. І што? Адзін прэм'ерны паказ у філармоніі ў выкананні Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра імя Іосіфа Жыновіча пад кіраўніцтвам Міхаіла Казінца. Магчымасцей паказаць дзесьці яшчэ, вывезці ў тыя ж абласныя цэнтры — няма. Так што ў кампазітараў-песеннікаў сітуацыя куды лепшая!

Э.З.: — Сучасныя кампазітары, прафесійныя, якія скончылі кансерваторыю, не пішуць зараз ні

Паэзія і погляд кампазітараў: каб да слухача, а не ў шуфляду

Перспектывы праграм на вершы беларускіх паэтаў

розных прычын. А песню пачуюць усе, хай нават выпадкова, пачуюць у ёй знаёмае, пачуюць мову. І гэтымі песнямі мы працягваем жыццё класікам, іх паэзіі.

А.В.: — Мне мой сябар, які разбіраецца ў паэзіі ды музыцы і жыве ў іншай краіне, нежк сказаў: "Вы — беларускі народ — самі не разумееце, якое вы золата. З вашымі мазгамі, з вашымі ментальнасцю ды інтэлектам!.. Калі вы паэт, пішыце на сваёй роднай мове. У адваротным выпадку ваша культура будзе без галавы".

Э.З.: — Я з асцярогай пачынаў пісаць цыклы. Мяне хваліла не столькі рэакцыя публікі, колькі выканаўцаў — салісты ж у аркестры Фінберга амаль усе маладыя. І спачатку яны з насцярогай паставіліся: музыка трохі іншая, паэзія беларускамоўная. А потым — нічога. Можа, спрацаваў генетычны код, але з кожнай песняй усё пайшло, пайшло... Я ўбачыў, што большасці стала падабацца, задыхалі інакш. Спявалі яны шчыра. Цалкам можа слухацца такая паэзія, калі гэта будзе даходліва, цікава зроблена.

Мы пракацілі праграму і па вялікіх, і па малых гарадах. Складаная паэзія, але гледачы падыходзілі, дзякавалі, плакалі, яны былі літаральна "прыбітыя"! Казалі: "Мы сядзелі ў зале, як за межнікі. Не ўсё разумелі, але як жа гэта выдатна — пачуць родную мову!" І я пераканаўся: ёсць у нашым народзе свая ментальнасць, вера, ёсць беларускі байцоўскі характар. "Маленне за Беларусь" плануем выканаць разам з Нацыянальным акадэмічным сімфанічным аркестрам. А наступная праграма будзе на вершы Янкі Купалы, дапаможа нам з ёй, дарэчы, Алякс Камозкі.

Т.: — Беларусы адчуваюць сэрца ды каханне ў паэзіі. І зусім іншае стаўленне ў іх да некаторых "певуноў", якія самі не разумеюць, што спяваюць, калі песні на беларускай мове. Відаць жа, што матэрыял — адно, а дзёўчынкі ды хлопчыкі — з іншай оперы. І рускамоўных песень гэта тычыцца. Праспявала дзёўчына пра "б'ет-ся в тесной печурке огонь", зняла

гуць яднацца ў своеасаблівыя "міні-цыклы" ўнутры ўсёй праграмы, мець танальныя, інтанацыйныя сувязі. Нарэшце, можа быць і некаторыя тэатралізацыя — у выглядзе рок-оперы, поп-оперы, мюзікла. І такія прыклады ў беларускай музыцы ёсць!

А.К.: — Для мяне гэта ўсё, ужо прабачце, — забава, мне ў кайф гэта ўсё рабіць! А калі мне даспадобы, тады і публіцы "пакаціць", што шматкроць правярана.

Э.З.: — У Мулявіна з цыкламі не ўсё так было роўна. Былі прахадныя песні ў "Праз усю вайну", тым больш — у "На ўвесь голас" паводле Маякоўскага. Не яго гэта тэма! Але, прапусціўшы гэту паэзію праз сябе, у яго ўсё роўна атрымалася самавіта.

Пішуць ці не?

А.Кл.: — Нашы сучасныя кампазітары, якія працуюць у акадэмічнай музыцы, пішуць зараз буйныя творы на вершы беларускіх класікаў? Ці... пабойваюцца?

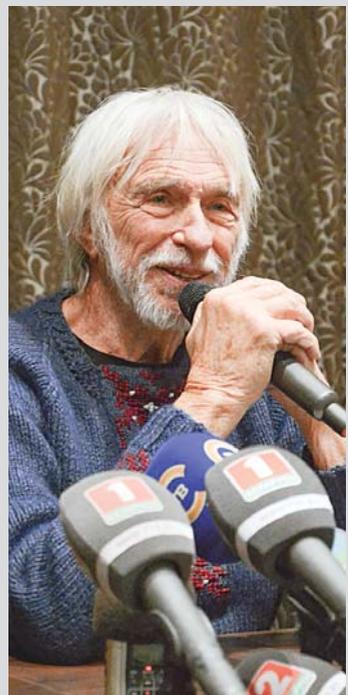
ФОТАФАКТ

Госці тыдня

Міжнародны музычны фестываль "Уладзімір Співакоў запрашае" ў чацвёрты раз прайшоў гэтым тыднем. Прывітанне гасцям і ўдзельнікам форуму накіраваў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка, назваўшы форум "адным з самых яркіх музычных праектаў, скіраваных на захаванне і папулярнацыю акадэмічнага мастацтва". Праанансаваў праграму сам маэстра Співакоў 15 лютага на прэс-канферэнцыі ў Нацыянальным мастацкім музеі. 16-га ён прыняў удзел ва ўрачыстым адкрыцці форуму ў Нацыянальным акадэмічным Тэатры оперы і балета краіны. 17 лютага народны артыст СССР ахвотна правёў нефармальную сустрэчу са студэнтамі Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі (*самыя цікавыя моманты з размовы чакайце ў наступных нумарах "К"*). А 18-га Уладзімір Тэадоравіч выступіў на сцэне Магілёўскай абласной філармоніі.

На гэтым тыдні ў Мінск завітаў са спектаклем "П'ер Рычард III" знакаміты французскі акцёр П'ер Рышар. На прэс-канферэнцыі ён сказаў, што з задавальненнем прыехаў бы дзеля здымак. Калі ў вас ёсць рэжысёры, якія хочучы прапанаваць сцэнарый, няхай зрабяць тое. Я люблю лес, і калі б падзеі ў фільме разгортваліся недзе ў сельскай мясцовасці, мне гэта спадабалася б. Нешта нахштат гісторыі пра французца які цалкам згубіўся ў беларускіх лясах. І, дарэчы, мне гэта лепш за ўсё удаецца: губляцца!" Таксама Рышар зазначыў, што, у адрозненне ад калегі Жэрара Дэпардзье, яму нецікава ўвасабляць гістарычных асоб. Непрыкметны чалавек бліжэй характару мсье П'ера. Адзіная падобная роля, якая яго зацікавіла б, — пісьменнік Леў Талстой.

Фота Аліны САЎЧАНКА і Таццяны МАТУСЕВІЧ

на каго. Разам са мной “засвяціліся” Буднік, Захлеўны, пазней — Далгалёў. Усе пісалі ўсё, хто горш, хто лепш. А хто сёння піша? Хаця б проста песні? У мой час людзі з кансерваторскай адукацыяй не саромеліся іх складаць.

Т.: — Я не супраць “матрошак-апалонак”, экспартных варыянтаў творчасці. Але для мяне галоўнае — творчасць для свайго народа, я спрабую складаць у тым ліку, калі жадаеце, народныя хіты, як, дапусцім, “Ты залаты”. І за апошнія 10 гадоў такіх народных хітоў створана не было. Ніхто не робіць міжнародныя праекты, якія прапагандуюць беларускую песню...

Н.Б.: — Раней прафесійныя кампазітары актыўна працавалі ў жанры песні яшчэ і таму, што для гэтага былі ўсе ўмовы. Можна было напісаць клавір — і ў аркестры радыё рабілі аркестроўку, запісвалі песню, пусквалі яе ў эфір, ды яшчэ і аўтара “раскручвалі” на дыялог у праграме “Прэм’ера песні”. Тое ж было і на тэлебачанні: тэлефестываль “Песню бярыце з сабой”, вандруючы па розных абласцях краіны, меў вялікую папулярнасць. Сёння ж беларускамоўныя песні ствараюць пераважна тыя прафесійныя кампазітары, хто непасрэдна звязаны з выканальніцкім калектывам: Зарыцкі — з аркестрам Фінберга, Захлеўны — з “Бяседай”, якую ўзначальвае. Для кампазітараў-выпускнікоў Акадэміі музыкі гэта дадатковы галаўны боль: трэба і аранжыроўку зрабіць, чаму ў кансерваторыі не вучаць (для гэтага ёсць БДУКІМ, скіраваны на эстраду), і спевакоў шукаць. Затое яны добра рэалізуюць сябе ў акадэмічных жанрах, іх “авангардызм” паспяхова гукаць у замежжы, атрымліваюць прызы.

Т.: — Фестывальны рух мог бы быць стымулам для кампазітараў. Як ярка пачынаўся фэст у Маладзечне, з карысцю і для музычных дзеячаў, і для глядачоў. А ў апошні час асабіста для мяне ён стаў нейкім незаўважным: Міхаіл Якаўлевіч займаецца ім ушчыльную, тое відавочна, а наколькі зацікаўлены рэгіёны?

Э.З.: — Фінберг цяпер сам абтэлефануе раёны і запрашае прыняць удзел іх прадстаўнікоў у фестывалі!

А.В.: — За мяжой — у Еўропе, Амерыцы — да нацыянальных фэстаў, да нацыянальных аркестраў, да нацыянальнага мастацтва стаўленне асаблівае. Гэтая частка культуры заўсёды ў прыярытэце, яна — аблічча краіны. І дзяржава пры любых абставінах не спыняе субсідываць яе, не скарачае фінансаванне. І падтрымлівае матэрыяльна працу тых жа кампазітараў, якія ўжо самі па сабе з’яўляюцца здабыткам краіны. Маючы такую падтрымку, яны могуць два-тры гады пісаць нейкі вялікі твор, ні на што іншае не адцягваючыся. Хацелася б, каб гэтак жа было і ў нас. А пакуль людзі-творцы з’яжджаюць... І за капейкі пішуць у Маскве “барду” для “поюшых трусаў”.

Н.Б.: — Такі варыянт фінансавання яшчэ ненапісанага буйнога твора ў нас таксама практыкаваўся. Падпісаўшы дамову з Міністэрствам культуры БССР, той жа Уладзімір Солтан працаваў над сваёй операй “Дзікае паляванне караля Стаха” паводле Уладзіміра Караткевіча, штомесяц атрымліваючы хай і маленькія, але грошы. У 1990-я былі так званыя творчыя стыпендыі дзеячам культуры — на стварэнне буйных праектаў. Сёння ёсць гранты Прэзідэнта краіны. Але, вядома, іх на ўсё і на ўсіх не хапае, конкурс — страшэнны. Яно і зразумела: ва ўсім свеце фінансавы крызіс.

Хлеб з печы, што ні кажа, адрозніваецца ад таго, які штодня набываецца ў прадуктовай краме. І мне, шчыра кажучы, проста шкада тых, хто падобнага вясковага бохана не паспытаў: спечанага на кляновых ці капусных лістах, свежага, гарачага, з хрусткай скарынкай... Менавіта такімі, раней звычайнымі, смачнымі хлебнымі вырабамі чачэрскія культурработнікі мяркуюць не толькі выконваць планы платных паслуг, а і працаваць на развіццё раённага турызму, стварыўшы дзеля гэтага ў сваім раёне цэлы шэраг цікавых культурных праектаў. Некаторыя з іх, дарэчы, ужо атрымалі фінансавую падтрымку Еўрапейскага саюза...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
Мінск — Чачэрск — Мінск

Хлеб і музейны пачастунак

Нядаўна адзін мой сябра вярнуўся з Санкт-Пецярбурга і з ціканасцю расказваў мне пра тамтэйшы музей хлеба, які адкрыўся ў паўночнай сталіцы Расіі напрыканцы мінулага года. Маўляў, там і на блакадны хлеб можна паглядзець, і на старадаўнія жорны, і, натуральна, на рускую печ... А я, у сваю чаргу, распавёў, што такія музеі ёсць і ў Беларусі: адзін, напрыклад, працуе пры Глыбоцкім хлебазаводзе, а другі — у вёсцы Батвінава Чачэрскага раёна Гомельскай вобласці. Так што ў іншую краіну ехаць дзеля такіх “дзівосаў” наўрад ці варта.

Ды вось, пра музей на Чачэршчыне. Адкрыты ён быў на базе Батвінаўскага культурна-спартыўнага цэнтра яшчэ пазалетась. Як распавяла мне дырэктар установы культуры Ірына Нікішова, у іх здаўна працаваў дзіцячы гурток “Каласок”, члены якога запісвалі рэцэпты вырабаў з мукі, збіралі мясцовы этнаграфічны матэрыял, датычны ўсіх этапаў прыгатавання хлеба, прычым не толькі пісьмовы, але і матэрыяльны — жорны, хлебныя лапаты, розныя формы для выпечкі ды многае іншае. З гэтага гуртка і паўстаў музей хлеба.

— Справа ў тым, што выпечка хлеба на вёсцы, у тым ліку — і ў Батвінава, заўсёды была своеасаблівым рытуалам, — тлумачыць Ірына Нікішова. — Сакрэты прыгатавання хлеба перадаваліся з пакалення ў пакаленне, і літаральна кожная сям’я мела свой адметны спосаб выпечкі. Таму мэта нашай установы — адродзіць і зберагчы гэты старадаўні кулінарны прыём.

Сёння ў музей хлеба завітваюць не толькі мясцовыя жыхары, а і школьнікі з Кармы ды Гомеля. Наведвальнікаў вучаць мясіць цеста і выпякаць хлеб у печы, а напрыканцы частуюць печывам, салодкай гарбатай і тым самым свежым боханам. Не трэба і казаць, што падобныя музейныя заняткі выклікаюць асабліва цікавасць у гарадскіх дзяцей, многія з якіх, на жаль, пра такое старадаўняе “ноу-хаў”, як выпечка хлеба, даведваюцца часцяком упершыню.

Але ўсё гэта — толькі пачатак працы. Па словах Ірыны Нікішовай, яна вельмі хоча, каб музей хлеба стаўся асобнай установай культуры, у якую можна было б завітаць кожнаму штодня і надоўга, а не на малы час, як цяпер. Для гэтага, натуральна, трэба пашыраць плошчы, напайняць музей цікавымі экспанатамі, рабіць экскурсіі на сталай аснове ды мець ва ўстанове спецыяліста-музейшчыка.

Каб ператварыць сваю мару ў рэальнасць, дырэктар Батвінаўскага КСЦ ужо неаднойчы накіроўвала заяўку на ўдзел у конкурсе мясцовых ініцыятыў ЕС ПРААН. На жаль, яе музейны праект пакуль не атрымаў падтрымкі. Але Ірына Нікішова не губляе надзеі на станоўчае вырашэнне гэтага пытання. Пастаянна ладзіць экскурсіі для наведвальнікаў, мяркуе пашыраць кола цікаўных за кошт Інтэрнэту і СМІ, а таксама праводзіць у сваёй установе семінары-практыкумы

грант Еўрасаюза ў гэтым паселішчы — цалкам дарэчы.

— Натуральна, бабціцкія традыцыі ткацтва мы плануем перадаваць маладым пакаленням, — кажа візаві. — Таму абавязкова створым пры ўстанове культуры гурток па ткацтве. А яшчэ абавязкова папрацуем з турыстамі: адчынім для іх гасцявыя пакой ды гасцёўню “Бабуліны пачастункі”. Таксама мяркуем прадаваць сатканяныя намі ручнікі і псцілікі ўсім ахвотным...

Па словах Людмілы Міхалкоўскай, таксама ў Цэнтры ткацтва будуць прадстаўлены экспанаты сцяпанскага побыту і вырабы мясцовых майстроў ды вышывальшчыц — ручнікі, пакрывалы, кашулі... Да таго ж супрацоўнікі Цэнтра змогуць паказаць наведвальнікам усе этапы апрацоўкі ільну.

Афіцыйнае адкрыццё Цэнтра ткацтва і правядзенне ў вёсцы фестывалю “Ручніковыя плыні” запла-

талля Лукомская. — Справа ў тым, што ў нашым паселішчы летась ладзіўся Пасхальны фестываль, на які прыехалі шмат гасцей з усяго раёна і падарылі нам вялікую колькасць самых розных яек. Так і нарадзілася ідэя заснаваць пры нашым цэнтры падобны музей.

Праўда, пакуль што перспектыўная музейная ўстанова не працуе: пры Цэнтры сёння існуе толькі невялічкі пакойчык, дзе размешчаны яйкі-экспанаты. У будучым, па словах Наталлі Лукомскай, тут запрацуе гурток па роспісе яек, будуць ладзіцца майстар-класы па вышываццях, а Пасхальны фестываль у вёсцы стане штогадовым і, магчыма, выйдзе за межы раённага... З цягам часу, як паведаміла начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Чачэрскага райвыканкама Юлія Басаргіна, названы музей яйка плануецца ўключыць у маршрут “Залатое калыца Гомельшчыны”.

Як паяднаць праекты з прыбыткамі?

У музей хлеба вёска Батвінава.

У Цэнтры народнага танца, музыкі і песні вёска Бабічы

Брэндыв Чачэрскага раёна: ад хлеба і яйка да мёду і ткацтва

для кіраўнікоў клубных устаноў культуры раёна — перадае ім, так бы мовіць, назапашаны вопыт музейнай справы...

Цэнтр і еўрападтрымка

А вось Цэнтр народнага танца, музыкі і песні ў вёсцы Бабічы Чачэрскага раёна грант ад Еўрасаюза ўжо мае. Як кажа дырэктар установы культуры Людміла Міхалкоўская, заяўку на ўдзел у праекце ЕС ПРААН яны падалі адразу, як даведаліся пра конкурс.

— І толькі нядаўна мы атрымалі прыёмную навіну, што выйгралі ў конкурсе “Садзейнічанне развіццю на мясцовым узроўні ў Беларусі”, — адзначыла Людміла Міхалкоўская. — Згодна з палажэннем займем у хуткім часе грант памерам прыкладна ў 18 тысяч еўра. На гэты грошы плануем усталяваць ва ўстанове культуры два ткацкія станкі, зрабіць рамонт, ладзіць у вёсцы фестывалі і конкурсы, а таксама ўздзельнічаць са сваімі ткацкімі вырабамі ў кірмашах і святых па ўсёй Беларусі.

Як кажа дырэктар, ткацкія традыцыі ў Бабічах — даўнія: раней тут нават працавала фабрыка і літаральна ў кожным доме вёска стаялі кросны. А айчынным спецыялістам таксама вядома і мясцовая рамесніцкая традыцыя — унікальныя шабцікія ручнікі. Таму

навана на лета бягучага года. Папярэднія работы ва ўстанове культуры ўжо пачаліся. Так што яшчэ адной цікавосткай у Чачэрскім раёне сёлета стане больш...

Яйкі — таксама брэнд

Як адзначыла ў размове са мной загадчыца метадычнага аддзела Чачэрскага раённага дома культуры Зоя Казлова, на дадзены момант у раёне існуе багатая скарбонка аўтэнтчных каштоўнасцяў, якія абавязкова трэба захаваць і пастаянна дэманстраваць людзям.

— Таму, як я мяркую, абавязак раённых культурработнікаў — акцэнтаваць увагу менавіта на сваёй вёсцы, яе звычаях і рэгіянальнай абраднасці, — пераканана Зоя Казлова. — Гэта дапаможа стварыць пэўную атмасферу інтрыгі і захаплення, далучыць моладзь да народна-паэтычнай і дэкаратыўна-прыкладнай творчасці, а таксама паспрыяе развіццю турыстычнага патэнцыялу Чачэрскага краю.

І сапраўды, у раёне шмат цікавых мясцовых брэндаў. Скажам, у вёсцы Залессе, што непадалёк ад Чачэрска, сёння спрабуюць заснаваць унікальны музей... яйка.

— Ідэя стварэння падобнай установы культуры ўзнікла ў нас нядаўна, — кажа дырэктар Залескага кінаканцэртнага цэнтра На-

Амбіцыі і планы

Што ж, як бачна, планы ў супрацоўнікаў сферы культуры Чачэршчыны — сапраўды амбіцыйныя. І, да слова, пералічанае вышэй — толькі малая частка тых праектаў, якія мяркуюць ажыццявіць у раёне. Скажам, не так даўно тут пачалі ладзіць фестываль мёду, прымеркаваны да Мядовага спасу. Мерапрыемства падтрымала Гомельская епархія Беларускай Праваслаўнай Царквы і Чачэрскі райвыканкам. Як кажа Юлія Басаргіна, цалкам магчыма, што праз некаторы час названы фестываль стане сапраўдным раённым брэндам.

Да слова, звярнуць увагу на мёд прымусіла гісторыя горада. Па адной з версій, назва ракі Чачоры, ад якой і пайшла назва паселішча, паходзіць ад слова “чэчар”. Менавіта так, на думку навукоўцаў, называўся воск у продажы беларусаў — радзімічаў. Так што традыцыі бортніцтва ў гэтым краі маюць багатую традыцыю.

Яшчэ адзін цікавы брэнд з’явіўся на Чачэршчыне ў 2012 годзе, калі ў аграгарадку “Мяркулавічы” адкрыўся “Гасцінны двор Ледаўнога Дзёда”. Рэзідэнцыя аднаго з найбліжэйшых сваякоў Дзёда Мароза абсталявана прыёмным пакоем з лавай, якая выконвае жаданні “сядзельцаў”. Ёсць тут таксама і спальня з чароўнымі люстэркамі, і страўня з пачастункамі...

Адным словам, турысты — як айчыныя, так і замежныя, — у Чачэрскім краі сумаваць не будуць. А культурработнікі, натуральна, займаюць ад дадзенай праектнай дзейнасці рэальныя грошавыя дывідэнды і паспрыяюць вядомасці свайго краю далёка за межамі Гомельшчыны. Чым не прыклад для пераймання ў іншых рэгіёнах Беларусі?

Фота аўтара

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 1.)

— **А ці трэба сёння пакрываць ганчарныя вырабы палівай, глазураваць? Гэта ж шкодна для здароўя...**

— Сапраўды, але ніколі ганчарныя вырабы, якія планавалася выкарыстоўваць для гарачых страў, для печы, палівай не пакрываліся! Паліва была дарагая, хоць яе і ведалі нашы майстры яшчэ з XII стагоддзя. — зірніце, прыкладам, на сцены Каложскай царквы ў Гродне... А, скажам, збанкі для малака ці вады — для любых халодных прадуктаў — можна было і палівай пакрыць, як і тыя ганчарныя вырабы, у якіх планавалася захоўваць зерне, насенне... Да таго ж, сучасныя майстры маюць такую паліву, якая не ўтрымлівае свінцу, таму пакрываюцца і кубкі, і шклянкі, і з іх таксама можна піць гарбаты ці каву...

— **А паліванасць гладыша зверху была патрэбна для таго, каб рэч аказалася больш моцнай, трывалай?**

— Не, пакрываліся рэчы палівай знутры і крышку звонку для практычнасці — так іх лягчэй мыць.

— **А вось на Бешанковічыне, што на Віцебчыне, у мясцовым музеі выстаўлены гладышы, бярозастай абкручаньня...**

— Гэта ўжо рэгіянальная адметнасць паазерскай керамікі. Яна калісьці, відаць, была характэрнай для агульнаславянскага ганчарства, бо да сёння вядомая на рускай Поўначы і ў нас. Праўда, цяпер і ў Беларусі не так часта абкручваюць бярозастай свае вырабы майстры — мабыць, толькі ў дамах рамёстваў. Але раней, гадоў сто таму, такія вырабы былі там вельмі распаўсюджаныя. Такія гладышы прызначаліся для халодных страў... А абкручвалі іх бярозастай, каб захаваць тэмпературны рэжым: атрымліваўся своеасаблівы тэрмас... Называліся такія вырабы "бярэсцянікімі", або "стаўбунамі". А вось калі звычайныя гліняныя гладышы разбіваюць, яго абкручвалі і ўмацоўвалі драгам — і рабілі гэтак па ўсёй Беларусі, — надаючы посуду, так бы мовіць, "другое жыццё"...

— **А ці было ў беларускай традыцыі такое: выраб посуду для дзяцей?**

— Такая традыцыя была, і што самае цікавае, яна актыўна развіваецца сёння. Праўда, не ў якасці гульнявага посуду, а як сувеніры. Бо такія рэчы збіраць турыстам — адно задавальненне: набыць, пакаляў у кішэню і паехаў сабе дахаты, хоць у суседнюю вёску, хоць у замежную краіну...

Штампоўка, пакліканне і Мулявін

— **А як вы ставіцеся да таго, што зараз гліняныя вырабы не вырабляюцца майстрамі, а штампоўца са сотнямі і тысячамі на заводах, скажам, у Радашковічах ці Івянцы?**

— Такія ўмовы дыктуе рынак. Таму на такіх заводах

— **Практычная сушка. Але не на марозе, натуральна.**

— **Лячэльныя конікі, цацкі з бярозсты — гэта ўплыў расійскай традыцыі?**

— Не, гэта агульнаславянская традыцыя. А, скажам, гліняная цацка служыла і аб'рэгам — у яе можна было свісцесь і такім чынам адганяць злых духаў. Да таго ж, яна абавязкова была бяшходнай для дзіцяці: у ёй не мелася дробных дэталюў. Ды і адбіць ад яе кавалак немагчыма. Натуральна, я кажу пра традыцыйную народную цацку...

— **Мабыць, цацка павіна быць яшчэ і зручнай для дзіцяці...**

— Безумоўна. І не забывайце пра рэнтабельнасць! Каб зрабіць цацку, кошт якой звычайнай складаў адно яйка, трэба было ляпіць іх проста і хутка. Таннасць спараджала масавасць, таму цацка рабілася хвілін за пяць...

— **Ці можна адрозніць цацку, скажам, з Гродна ад вырабу з Гарадной Брэсцкай вобласці?**

— Справа ў тым, што беларускія цацкі вельмі падобныя да цацак іншых народаў, напрыклад, да тых, якія бытавалі ў Курскай вобласці Расіі. Хіба ў нас вылучаюцца падняпроўскія цацкі: гэта Дрыбіншчына, Крычаўшчына, дзе засталіся рэшткі старажытных традыцый. Напрыклад, цацка ў выглядзе конніка на тлушчы... Гэта тое, што часам археолагі ў раскопках кургану XI стагоддзя знаходзяць! На жаль, падобныя традыцыі сёння ўжо адхлылі сваё: скажам, мне ўдалося пабачыць такія вырабы гадоў трыццаць таму, але гэта быў апошні раз...

— **А ці было ў беларускай традыцыі такое: выраб посуду для дзяцей?**

— Такая традыцыя была, і што самае цікавае, яна актыўна развіваецца сёння. Праўда, не ў якасці гульнявага посуду, а як сувеніры. Бо такія рэчы збіраць турыстам — адно задавальненне: набыць, пакаляў у кішэню і паехаў сабе дахаты, хоць у суседнюю вёску, хоць у замежную краіну...

сёння штампоўца столькі гаршчоку для кветак, што, мабыць, столькі іх і на свеце не расце! А на некаторых падобных прадпрыемствах увогуле задумаліся пра нейкія "ноу-хаў": гліняныя самавары, пакрытыя... золатам.

— **Дык што, можа і не патрэбна нам сёння штампоўка?**

— Штампоўка патрэбная. Як і любы прамысловы выраб, скажам, адзенне... Тым больш, па вялікім рахунку, гладыш, зроблены на заводзе, практычна нічым не адрозніваецца ад таго, які зліплі гадранянскай глінамес... Іншая справа, што ў такіх масавых вырабах няма душы майстра, цэплены і яго далоння. Але на гэта сёння мала хто звжаае...

— **У эсэ "Званы з прадонняў азёр" Уладзімір Караткевіч апісае Гараднюю. Ён спытаў мясцовага майстра, ці можна навучыцца ягонаму майстэрству? На што ганчар сказаў: трэба вучыцца з дзяціства, а за-**

"На гліне грош не гіне": праўда і міфы рамёстваў

З Яўгена Сахутам пра "кітайскія" слупкія паясы, тэндэнцыі бягучага дня і прагнозы

раз нічога не атрымаецца. Ці слухна гэта?

— Зразумела, калісьці так і вучылі, менавіта з дзяціства. Хлопчыкі з сем'яў ганчароў рана ўмелі круціць ганчарнае кола, дзяўчаты — з 9 — 10 гадоў, як толькі ножкі даставалі да панахоў, сядзіла за ткацкі станок, а сынок кавала, як толькі мог трымаць молат, становіўся малатабойцам у кўні... Але, як я на маю думку, сёння можна навучыцца рамямству і ў сталым веку — стала б жаданна разабрацца ў новых прамудрасцях...

— **Тут, мабыць, трэба казаць і пра нейкае пакліканне, і пра выхаванне з дзяціства...**

— Вучоба рамямству ўплывае шмат на што. З практычнай дамоў рамёстваў мне вядома: калі набіраюць напачатку ў

гурток (любя, хоць ганчарны, хоць саломкаліцення) 20 чалавек, дык добра, калі да канца выпуску дойдучэ адзін-два. А болей, урэшце, і не трэба! Затое атрымаецца сапраўдны майстар, які, скажам так, душою, сэрцам "прыкіпеў" да ўлюбёнай справы...

— **Вельмі важна ўлічваць і ўзаемапрактычнае культур. Напрыклад, майстар-кераміст Мікалай Пушкар родам з Расіі, доўгі час жыў на Украіне, а пазней пераехаў на Беларусь. Ягоньня традыцыі зараз развіваюць, прапагандуюць, пераймаюць...**

— На мой погляд, гэта такая ж сітуацыя, як і з Уладзімірам Мулявіным ці Валянцінай Ягавай. Людзі, прывязаныя з іншых краін, бачыць у нашай культуры столькі адметнага,

— **Яўген Міхайлавіч, зараз, каб забяспечыць выпуск прадукцыі ў масавым маштабе, яе робяць таннай, але недаўгавечнай. Чаму б беларускім ганчарам не дамовіцца пра нейкую хітрасць, каб, прыкладам, той жа гладыш праз год па тэрмакусаў у печы?**

— Не, такога і быць не магло! Кожны ганчар стараўся высока трымаць сваю марку. Інакш, калі іншым разам на рынак тавар прывязе, у яго ніводнага гладыша і не набудуць! А якасць правяралася проста: пагрукае гаспадыня па гладышы, і калі ён загучыць — прадукт якасны...

— **А ці слухна, што сёння нейкая традыцыя ганчарства таксама фарміруецца? Кожны ж можа залезці ў Сеціва, узяць тую**

ці іншую, як сёння кажуць, "інавацыю" ды выкарыстаць у сваіх вырабах...

— Гэта агульная праблема, датычная не толькі традыцыйнаму ганчарству, а наогул усіх відаў традыцыйных рамёстваў. Яны, у адрозненне ад фальклору, які мы прызнаем толькі аўтэнтычным, без "навадзеўлаў", заўсёды арыентаваліся на пазрэбы часу. На пэўныя вырабы страчваюць попыт — і майстры пераключаліся на іншыя, больш запатрабаваныя. Так адбываецца і зараз, у тым ліку — з дапамогай Інтэрнэту. Іншая справа, як мы будзем да гэтага ставіцца: прымаць ці не прымаць...

Але ўздзеянне Сеціва не так адназначнае. Скажам, тэ-та дамоў і цэнтраў рамёстваў адна: падтрымка і адраджэнне мясцовых традыцыйных рамёстваў. Але большасць з гэтых РДР і РЦР сёння плачуць ад планаў платных паслуг... І вось трэба майстру пачаць выканаць... Дык што ён будзе рабіць: традыцыйны вялікі

— **У Японіі сёння цэлы бум на нэцке: іх калекцыяныя літаральна ўсе. А якія традыцыйныя вырабы можна збіраць беларусам?**

— Цікава, а як ставяцца ў Саюзе майстроў народнай творчасці да ювеліраў? — Сёння на Беларусі вельмі шмат ювеліраў, якія працуюць у галіне біжутэрыі — і бісернай, і каменнай, і металічнай. Спачатку, прывязваюць, іх да саюза не дапускалі, а цяпер вырашылі так: лепш "прыгрэць", чым адштурхоўваць. Тым больш, ювеліраў у Беларусі было калісьці шмат, асабліва ў гарадах, а тамтэйшыя рамёствы — таксама нацыянальная культура.

— **А ў чым іх адрозненне ад тых жа сляянскіх, вясковых рамёстваў?**

— Гарадскія маюць інтэрнацыянальны характар, бо цэлавя гарадскія майстры на Беларусі былі шчыльна звязаныя з заходнеўрапейскімі калегамі. Так што гэта, лічы, еўрапейскія традыцыйныя рамёствы, якія ў нас пераасноўваліся і перааранжыраваліся на мясцовы лад. Згадаю тым жа нямецкае кафлю: прыйшоўшы да нас, яна "абеларусілася" і пайшла далей у Маскву — ужо як беларуска!

— **А ці маюць падобныя гарадскія рамёствы, у прыватнасці, ювелірка, будучыні?**

— Калі носьбіт мае добры ўзровень майстэрства, а ягоныя вырабы больш-менш мастацкія, дык ён будзе запатрабаваны на кірмашах і выставах. Балазе, сёння існуе мода на так званыя хэнд-мэйд, а ўсе патрэбныя для такога майстэрства тэхналогіі ёсць у Сеціве.

— **Нядаўна "К" ладзіла сустрэчу з вядомым майстрам Мікалаем Кузьмічом, які скардзіўся нам на то, што ў Расіі ювелірным майстрам працаваць**

Пра хобі і ювеліраў — Асабіста вы нешта вырабляеце дома, для душы? — Я прыхільны таго, што кожнаму варта займацца менавіта сваёй справай, і мая справа — навука.

— **А сабіста вы нешта вырабляеце дома, для душы?**

— Я прыхільны таго, што кожнаму варта займацца менавіта сваёй справай, і мая справа — навука.

— **А сабіста вы нешта вырабляеце дома, для душы?**

— Я прыхільны таго, што кожнаму варта займацца менавіта сваёй справай, і мая справа — навука.

— **А сабіста вы нешта вырабляеце дома, для душы?**

— Я прыхільны таго, што кожнаму варта займацца менавіта сваёй справай, і мая справа — навука.

— **А сабіста вы нешта вырабляеце дома, для душы?**

— Я прыхільны таго, што кожнаму варта займацца менавіта сваёй справай, і мая справа — навука.

— **А сабіста вы нешта вырабляеце дома, для душы?**

— Я прыхільны таго, што кожнаму варта займацца менавіта сваёй справай, і мая справа — навука.

чэнні, але большасць людзей сёння пераканана: практычнае выкарыстанне пасуе толькі фабрычным вырабам.

— **...І людзі цяпер карыстаюцца патэльняй з антыпагарным пакрыццём, наліваюць малако ў кубак, а не ў гліняныя збанок...**

— ...Што цалкам зразумела, бо так жывуць ва ўсім свеце. Гэта аб'ектыўны працэс, адмаўляць ці не заўважаць яму не мае сэнсу. Таму цяпер пры стварэнні традыцыйных вырабаў на першы план выходзяць мастацкія, дэкаратыўныя і сувенірычныя функцыі, а не практычныя, як раней. І выжываюць сёння толькі такія рамёствы, якія ўлічваюць гэты аспект функцыянавання. Хто, скажам, сёння будзе займацца віцём вярвок? А раней гэта быў асобны від рамёстваў!

— **У Японіі сёння цэлы бум на нэцке: іх калекцыяныя літаральна ўсе. А якія традыцыйныя вырабы можна збіраць беларусам?**

— Цікава, а як ставяцца ў Саюзе майстроў народнай творчасці да ювеліраў? — Сёння на Беларусі вельмі шмат ювеліраў, якія працуюць у галіне біжутэрыі — і бісернай, і каменнай, і металічнай. Спачатку, прывязваюць, іх да саюза не дапускалі, а цяпер вырашылі так: лепш "прыгрэць", чым адштурхоўваць. Тым больш, ювеліраў у Беларусі было калісьці шмат, асабліва ў гарадах, а тамтэйшыя рамёствы — таксама нацыянальная культура.

— **А ў чым іх адрозненне ад тых жа сляянскіх, вясковых рамёстваў?**

— Гарадскія маюць інтэрнацыянальны характар, бо цэлавя гарадскія майстры на Беларусі былі шчыльна звязаныя з заходнеўрапейскімі калегамі. Так што гэта, лічы, еўрапейскія традыцыйныя рамёствы, якія ў нас пераасноўваліся і перааранжыраваліся на мясцовы лад. Згадаю тым жа нямецкае кафлю: прыйшоўшы да нас, яна "абеларусілася" і пайшла далей у Маскву — ужо як беларуска!

— **А ці маюць падобныя гарадскія рамёствы, у прыватнасці, ювелірка, будучыні?**

— Калі носьбіт мае добры ўзровень майстэрства, а ягоныя вырабы больш-менш мастацкія, дык ён будзе запатрабаваны на кірмашах і выставах. Балазе, сёння існуе мода на так званыя хэнд-мэйд, а ўсе патрэбныя для такога майстэрства тэхналогіі ёсць у Сеціве.

— **Нядаўна "К" ладзіла сустрэчу з вядомым майстрам Мікалаем Кузьмічом, які скардзіўся нам на то, што ў Расіі ювелірным майстрам працаваць**

Пра хобі і ювеліраў — Асабіста вы нешта вырабляеце дома, для душы? — Я прыхільны таго, што кожнаму варта займацца менавіта сваёй справай, і мая справа — навука.

— **А сабіста вы нешта вырабляеце дома, для душы?**

— Я прыхільны таго, што кожнаму варта займацца менавіта сваёй справай, і мая справа — навука.

— **А сабіста вы нешта вырабляеце дома, для душы?**

— Я прыхільны таго, што кожнаму варта займацца менавіта сваёй справай, і мая справа — навука.

— **А сабіста вы нешта вырабляеце дома, для душы?**

— Я прыхільны таго, што кожнаму варта займацца менавіта сваёй справай, і мая справа — навука.

— **А сабіста вы нешта вырабляеце дома, для душы?**

— Я прыхільны таго, што кожнаму варта займацца менавіта сваёй справай, і мая справа — навука.

— **А сабіста вы нешта вырабляеце дома, для душы?**

— Я прыхільны таго, што кожнаму варта займацца менавіта сваёй справай, і мая справа — навука.

■ "Традыцыйныя рамёствы, у адрозненне ад фальклору, які мы прызнаем толькі аўтэнтычным, заўсёды арыентаваліся на патрэбы часу. На пэўныя вырабы страчваюць попыт — і майстры пераключаліся на іншыя. Так адбываецца і зараз, у тым ліку — з дапамогай Інтэрнэту. Але ўздзеянне Сеціва не такое адназначнае".

■ "Можа атрымацца так, што пасля раскруткі брэнда слупкім поясам зацікавіцца кітайскія вытворцы. І пачнуць пастаўляць нам паясы ў разы таннейшыя".

значна лягчэй, чым у Беларусі праз шэраг нюансаў іх дзейнасці. Гэта сапраўды так?

— Нюансаў тых стае не толькі ў нас, але ва ўсім свеце: спецыфіка прафесіі ювеліра.

— **Як вы ацэняеце празку сітуацыю: нехта праз Інтэрнэт прадае свае вырабы хэнд-мэйд. А пасля да яго прыходзяць падатковая інспекцыя і штрафуюе на істотную суму...**

— Падаткі трэба плаціць у любой краіне свету! Ізату чалавеку неабходна зарэгістравацца ў якасці рамесніка, заплаціць адну базавую велічыню на год — і працаваць сабе на здароўе ды прадаваць свае вырабы, калі яны карыстаюцца попытам. Балазе цяпер практычна ўсе віды такіх заняткаў падпадаюць пад тэрмін "рамесніцкая дзейнасць". Іншая справа, што падобныя "льготныя" ўмовы наўрад ці пратрываюць доўга. Скажам, летас пучалі прапановы паявіць плату для рамеснікаў да 4 базавых на год, але дэпутаты на той час гэтую ідэю не падтрымалі.

Майстар і матэрыял

— **Ці ёсць, так бы мовіць, народныя, агульнапашыраныя матэрыялы для рамесніцкіх вырабаў і прафесійнай? Скажам, не кожны майстар у сваёй працы выкарыстоўвае золата ці срэбра...**

— У народнай культуры любога народа традыцыйнымі лічацца тыя матэрыялы, якія можна было ў вялікай колькасці знайсці ў пэўнай мясцовасці. Пагадзіцеся, золата ў беларусаў ніколі пад нагамі не ляжала. Праўда, гэтым матэрыялам карысталіся гарадскія майстры-рамеснікі. Але такая культура, як я ўжо казаў, крыху іншая.

— **А вось, да прыкладу, бурштyn. Можна сказаць, што ён для Беларусі з'яўляецца агульнапашыраным матэрыялам?**

— У Беларусі бурштyn сустракаецца вельмі рэдка. У нас дрэва расце, гліна — пад нагамі, лён, салома...

— **Вываючы на многіх выставах і кірмашах, нельга не заўважыць адну тэндэнцыю: калі раней матэрыялы, — скажам, гліна, — выступаў у галоўнай сваёй якасці, дык цяпер з яе робяць вырабы, падобныя на металічныя ці стылізаваныя пад нешта іншае, прыкладам, пад бронзу...**

— Скажу ад сябе: мая душа гэтага не прымае — імітацыі нейкага матэрыялу... Згадваю саветкія часы, калі фарфяныя дошкі гонару ў райцэнтрах размалёўвалі пад мрамор. Але навошта? Думаю, любя мастак з любой краіны свету будзе цаніць перш за ўсё натуральнасць матэрыялу і выжўленне яго прыродных уласцівасцяў. А мы нават камяні размалёўваем на ўскрайках лясоў! Трэба ж абавязкова размалёваць валун і напісаць: "Беражыце прыроду"! А мне хочацца напісаць так: "Беражыце камяні!" Трэба разумець, што і гэта каштоўнасць...

— **Брэнд — наш ці суседзям?**

— **Ці не будзе небяспекі ў тым, што мы зараз аднаўляем слупкі пояса, а калі яго, так бы мовіць, раскруцім, на брэнд пачнуць прэтэндаваць палкі ці літоўцы?**

— Небяспечна іншае: можа атрымацца так, што пасля падобнай раскруткі брэнда слупкім поясам зацікавіцца кітайскія вытворцы. І пачнуць пастаўляць нам паясы ў разы таннейшыя.

— **А што было першачынам для таго, каб на той ці іншай тэрыторыі з'явілася шмат майстроў-рамеснікаў? Няяўнасць істотнай колькасці матэрыялу для вырабаў?**

— У першую чаргу, гэта, канешне, наяўнасць матэрыялу. Скажам, гліны, як у згаданай намі шматкроць Гарадні. Таксама важна, ці дае традыцыйнае земляробства магчымасць існаваць сельгасу і яго сям'і. А яшчэ не трэба забываць, што многія сляняне былі калісьці беззямельныя, таму сыход у ганчары ці ў майстры нейкага іншага промыслу быў шляхам зарабіць на хлеб. Але не варта забываць, што ў гэтых рамёствах праўлялася душа чалавека, можна сказаць — душа народа... Разам з тым наша традыцыйнае мастацтва народжана практычнымі патрэбамі людзей, якія жылі на гэтай зямлі. Іншая справа, што сёння народнае мастацтва ніколі не будзе запатрабавана ў тым маштабе, як раней. Гэта аб'ектыўны ход развіцця чалавецтва. Раней, скажам, той жа гладыш быў патрэбны ўсім і ўсюды, а цяпер толькі аматарам народнай культуры ды прыхільнікам экалагічнай прадукцыі.

— **Але тыя ж рамёствы, пра якія вы кажаце, у асноўным скіраваны на рынак, на сувенірнасць. А аўтэнтыка, жывая традыцыя захавалася не ўсюды, і да таго ж не заўсёды мае працяг у маладым пакаленні...**

— ...І ў гэтым сапраўды ёсць праблема. А для таго, каб аўтэнтыка не знікла, ёй неабходна дзяржаўная падтрымка. Такая ж, якая сёння аказваецца балету і оперы, тэатрам і філармоніям... Бо сапраўднае, аўтэнтчнае нацыянальнае культуры выжывае сама па сабе ні ў адной краіне свету проста не можа. Інакш у нас застаецца адзін "базарны кіт", якому ніякая падтрымка не патрэбна: ён выжыве і так. Натуральна, у нечым развіццю традыцыйных рамёстваў спрыяе і Саюз майстроў народнай творчасці, але на адным энтузіязме, як кажуць, далёка не заедзеш...

Пялянін задаваў: Дар'я АМІЛЬКОВІЧ, Пётра ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАЎ, Яўген РАГІН, Аліна САЎЧАНКА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Студзеньскія аўдыя/відэаработы айчынных выканаўцаў рэзюмуюць лідар гурта "Port Mone" Аляксей ВАРСОБА (А.) і спецыяльны карэспандэнт газеты "Культура", музычны крытык Алег КЛІМАЎ (В.).

АЎДЫЯ

Гурт "Okna", міні-альбом "Miesiac"

А.: Ухвалена, што малады калектыв перад выпускам дэбютнага альбома ўсклапаўся выданнем міненна. Любы запіс прымушае зрабіць намаганне, зірнуць на свой прадукт адасоблена, дазваляе атрымаць ладную (калі пашанцуе) порцыю крытыкі. Усё гэта вельмі ўзнімае ўзровень музыканта ды спрыяе яго далейшаму росту.

Хачу адзначыць інструментальную частку кампазіцыі ды добрае паучуць формы. Упэўненае і яснае гучанне гітары, умелае і, галоўнае, дарэчнае выкарыстанне эфектаў трымаюць аранжыроўку, драматыруюць усё трох кампазіцый міні-альбома. Несумненна, што ў чалавека, які адказаў за гэту частку працы, вялікі патэнцыял. А вакалісту — тэрмінова да педагога! Матывацыі ў калектыву хапае, зараз справа за прафесійнай дысцыплінай.

В.: "Смурны" індзі-рок, які я рэкамендаваў бы слухаць, напрыклад, пасля прагляду выпуску расійскай тэлеваніа "а-ля НТБ". Не проста самадастатковы гурт, але абсалютная рэч у сабе. Ды асабіста мне не надта ўтульна ў такім "свеце". Вось існуе гурт "Akute", які таксама выконвае пахмурную музыку, але ў творчасці магліб-

цаў ёсць прыцягальнасць, чараўніцтва ды нават шарм, а ў лянотны вур мінчан трапляць не хочацца. Прынамсі, асабіста мне.

Гурт "Naka", альбом "Мая малітва"

А.: Моцны ды вельмі цікавы ў музычным плане альбом. Гурт заўважліва абнаўленне складу, што становіцца адбіткам на якасці. Новы рэліз "Naka" вылучаюцца магутныя разгорнутыя аранжыроўкі, цікавыя інструментальныя проейрышы, энергічны, напорысты вакал. Зрэшты, апошняе і раней лічылася моцнай рысай калектыву. Асобна хачу адзначыць кампазіцыю "Цемра" — песня вартага любога заходняга рэлізу. У аснову кампазіцыі пакладзены вядомы прыём супастаўлення жорсткага асцінатуна рэтым ды лірычнага дэкла-

мацыйнага вакалу, вырашаны тут вельмі ўдала і небанальна. У выніку ў музыкантаў атрымліваецца стварыць яркі, выразны, зразумелы кожнаму вобраз.

(Працяг. Пачатак на старонцы 1.)

Паколькі аўдыторыя пастаянна абнаўляецца, растуць культурныя і мастацкія патрэбы глядачоў, з'яўляюцца новыя сучасныя формы і віды тэатральнага мастацтва. Словам, працэс неабходна няспынна ўдасканальваць. Але хацелася б, каб паказчык агульнай колькасці спектакляў у год, які даводзяць вышэйшэйшыя органы дзяржаўнага кіравання, вызначаўся больш узважана і на падставе скрупулёзнага аналізу, каб у пагоні за колькасцю не страціць якасць. Пры плане паказу 400 — 500 спектакляў у год (гэта за вылікам выхадных, святочных і адпускных дзён) мяркуецца, што тэатр павінен паказаць больш чым два спектаклі за дзень. У спробах выканаць гэты план іншым разам губляецца ўзровень, асабліва ў рэгіянальным тэатры. Для падрыхтоўкі якаснага прадукту неабходны час, маральныя і матэрыяльныя выдаткі. Як толькі пачне расці якасць, будзе павялічвацца, несумненна, і колькасць.

Таму, сцвярджае выступаюца, пры планаванні павелічэння колькасці спектакляў трэба падыходзіць да кожнага тэатральнага калектыву індывідуальна, з улікам яго спецыфікі, і ўстанаўліваць дадзеныя паказчыкі ў рамках аб'ектыўных магчымасцяў кожнага. Тады больш актыўна будуць выкарыстоўвацца магчымасці выязной дзейнасці. Пры аб'ектыўным падыходзе да гэтага пытання ў тэатры заўсёды застануцца галоўнымі рост прафесійнага ўзроўню, павышэнне імкнення глядача трапіць на спектакль.

Чарговае праблемнае пытанне — выпрацоўка адзіных падыходаў да фарміравання штатнага складу тэатраў. Гэта пазбавіла б нас ад спрэчак пра тое, якая колькасць супрацоўнікаў з'яўляецца аптымальнай, і дало б магчымасць увесці ў штат пасады, запатрабаваныя ча-

сам. Хацелася б таксама мець гарантыі з боку заснавальніка хаця б мінімальнага фінансавання на пакрыццё расходаў, звязаных, у першую чаргу, з паставачым дзейнасцю. Пры наяўнасці такіх кіраўнікаў было б прасцей палепшыць якасць прадукцыі, што выпускаецца.

Кадры — наступная праблема рэгіянальных тэатраў. «Апошні выпускнік стацыянарнага аддзялення актёрскага факультэта Беларускай акадэміі мастацтваў, — расповеў Аляксандр Козак, — ашчаслівіў наш тэатр сваім прыездом больш за 20 гадоў таму. Я ведаю, што і ў іншых рэгіянальных тэатрах сітуацыя не нашмат лепшая. І калі застанеца такое становішча, то пра які прафесійны рост калектыву можа быць гаворка?».

Такая ж праблема і з тэхнічным персаналам. Век інфармацыйных тэхналогій, а ў тэатры — да 90% самавукаў, і прыцягнуць спецыялістаў з такім рэжымам працы і яе аплатай не ўяўляецца магчымым. Неабходна ствараць умовы маладым спецыялістам, адшукваць магчымасці іх забеспячэння арэндным жыллём, заахвочвання па ўнёску ў працу.

Кадры тэхнічнага персаналу тэатраў, для пачатку, можна ўдасканальваць шляхам навукальных кароткатэрміновых курсаў на базе аднаго з тэхнічна забяспечаных тэатраў рэспублікі з прыцягненнем спецыялістаў, у тым ліку з-за мяжы. Гэта эканоміць і фінансавыя выдаткі.

Спыніўся прамоўца і на міжнароднай дзейнасці: «Наш тэатр за апошнія 20 гадоў прыняў удзел у 45 міжнародных фестывалях за мяжой, але пры гэтым мы не ўзялі ні рубля бюджэтных грошай. Вопыт паказаў, што такія паездкі вельмі карысныя, па-першае, для творчага росту артыстаў, па-другое, для атмасферы тэатра ў цэлым».

За 20 гадоў працы «Белая Вежа» прэзентавала Беларусь 55 краінам свету. Удзел у фестывалі прадугледжвае шырокую культурную праграму з наведваннем Брэсцкай крэпасці, Белаавежскай пушчы, музеяў горада, шматлікім гасцям арганізуюем паездку ў Мінск. Усё гэта стварае станоўчы імідж нашай дзяржавы і яе народа. Многія калектывы з задавальненнем хочуць прыехаць яшчэ раз. А доля бюджэтнага фінансавання XX МТФ «Белая Вежа» складала ўсяго толькі 16 %.

Між тым, тэатр сумесна з турыстычнай фірмай арганізуюе першы міжнародны фестываль дзіцячай творчасці, які пройдзе ў канцы

Тэндэнцыі і перспектывы ўдасканалення

чэрвеня гэтага года ў Брэсце. Акрамя агляду-конкурсу прадугледжана шырокая экскурсійна-пазнавальная праграма. Плануемая перыядычнасць фестываля — два разы на год: улетку і ўзімку — без прыцягнення бюджэтных сродкаў.

Клуб — публічная прастора

Пра ўдасканаленне дзейнасці клубных устаноў распавяла **дырэктар Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці Раіса Вайцяхоўская**. Клубная ўстанова, сказала яна, — гэта публічная прастора, дзе магчымы змястоўны, стваральны адпачынак для ўсіх узростаў катэгорый насельніцтва, дзе падтрымліваюцца культурная традыцыя малых гарадоў і вёсак, дзіцячая і маладзёжная творчасць, сямейны адпачынак, рэалізуюцца сацыяльна-культурныя праекты.

Летась у сферы культуры працавала 2769 клубных устаноў. У працэсе аптымізацыі і рэфармавання за апошнія тры гады іх колькасць знізілася на 357 адзінак. У цэлым па рэспубліцы сетка ўстаноў культу-

ры цягам трох гадоў скарачана на 27 % (частка з іх рэарганізавана). У сувязі з гэтым эканомія бюджэтных сродкаў складала амаль 8 мільярд рублёў.

Колькасць клубных мерапрыемстваў удалося захаваць. Летась іх было звыш 500 тысяч, у тым ліку для сельскага насельніцтва — больш за 400 тысяч, што адпавядае ўзроўню 2014 года.

На сённяшні дзень сетка устаноў культуры клубнага тыпу складаецца з разнастайных па віду устаноў. Разам з традыцыйнымі функцыянуюць дамы традыцыйнай культуры, народнай творчасці, традыцыйных рамёстваў, майстра, цэнтры ганчарства, ткацтва, этнаграфічных цэнтраў і гэтак далей. Гэтыя аднапрофільныя ўстановы аказваюць насельніцтву культурныя паслугі на аснове канкрэтнага віду арганізацыі культурнага адпачынку. Як правіла, стварэнне таго ці іншага віду такой аднапрофільнай установы абумоўлена канкрэтнымі мясцовымі традыцыямі, развіццём таго ці іншага віду рамёстваў, патрэбамі насельніцтва...

Па словах Раісы Вайцяхоўскай, станоўча зарэкамендавалі сябе шматпрофільныя ўстановы. У іх сістэму можна ўключыць цэнтры культуры і зносінаў, гісторыка-культурныя, экалага-культурныя, культурна-турыстычныя, канцэртна-дасугавыя цэнтры і гэтак далей.

У якасці прыкладаў станоўчай дзейнасці падобных цэнтраў можна прывесці культурна-забаўляльны і экалага-культурныя цэнтры ў Гомельскай вобласці, культурна-спартыўныя цэнтры на Магілёўшчыне і Брэстчыне, культурна-турыстычны ў Віцебскай вобласці,

культурна-краязнаўчы цэнтр і цэнтр нацыянальных культур на Гродзеншчыне. Гэта сучасныя тыпы клубных устаноў з развітай інфраструктурай і шырокім спектрам платных паслуг для дарослых і дзяцей. Безумоўна, стварэнне новых шматпрофільных устаноў прадугледжвае не толькі пашырэнне накірункаў работы, але і рэканструкцыю будынка, клубных памяшканняў. У Мінскай вобласці да новай сучаснай тыпалогіі можна аднесці дзіцячы цэнтр культуры «Расток» у Маладзечне. Заслугавае ўвагі і дзейнасць вядучай клубнай установы Міншчыны — Палаца культуры Маладзечна, які на платных паслугах зарабіў летась больш за чатыры мільярды рублёў.

Пошук аптымальных форм і мадэляў устаноў клубнага тыпу актыўна працягваецца. Распаўсюджваецца і практыка аб'яднання ў рамках аднаго тэрытарыяльна-прасторавога або архітэктурнага комплексу клубных устаноў з устаноў, якія ажыццяўляюць іншыя віды культурнай дзейнасці. Адзін з прыкладаў — вёска Станькава Дзяржынскага раёна, дзе ў адным будынку аб'яднаны Дзяржынскі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці, Станькаўскія ДК, ДШМ і аддзел рамесніцкай дзейнасці «Станькаўскі Дом майстроў».

Наступным шляхам рэарганізацыі і пераўтварэння, пераканана выступаюца, з'яўляецца аб'яднанне клубных устаноў з устаноў, якія займаюцца бібліятэчным абслугоўваннем, кінаабслугоўваннем, эстэтычнай адукацыяй дзяцей і падлеткаў, а таксама аказаннем сацыяльна-бытавых паслуг. Сёння арганізацыі культуры могуць займацца не толькі працэсамі творчага сама-

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

Ашмяны / Каб малюнкі былі...

«У Год культуры — у бібліятэку» — пад такой назвай прайшла ў Ашмянскай гарадской бібліятэцы дэкада чытацкіх задавальненняў. Комплекс мерапрыемстваў уключаў запамінальныя мерапрыемствы, накіраваныя на папулярныя кнігі і чытаньня.

Падчас дэкады ладзіўся дзень сямейнага адпачынку «Цікавы выхадны» з практычнымі парадамі супрацоўнікаў бібліятэкі па выхадных дзядзень. І ўвогуле, кожны дзень дэкады быў вылучаны пад пэўную тэму. Праводзіліся, да прыкладу, краязнаўчая гадзіна «Іх імёнамі названы вуліцы горада», прэзентацыя інфармацыі аб падзеях Вялікай Айчыннай вайны на тэрыторыі Ашмянскага раёна, «дэгустацыя» літаратурных навінак «Думаецца самі, вырашайце самі — чытаць або не чытаць».

Напрыканцы свята супрацоўнікі бібліятэкі падрыхтавалі разгорнутую кніжную выставу «Улюбёныя

кнігі нашых татаў і матуль», дзе наведвальнікам былі прапанаваны як традыцыйныя кніжныя выданні, так і электронныя. І, трэба адзначыць, найбольшым попытам карысталіся звычайныя кнігі ў добрым паліграфічным афармленні ды з прыгожымі малюнкамі.

Людміла ЗАРЭЦКАЯ, загадчык Ашмянскай гарадской бібліятэкі №1

Наваполацк / Праекты ДМШ і музея

У Наваполацку святкуюць 206-годдзе з дня нараджэння жывапісца Івана Хруцкага.

Днямі выставачная зала Цэнтральнай бібліятэкі імя Уладзіміра Маякоўскага прэзентавала персанальную выставу Наталлі Каржыцкай, выкладчыка Дзіцячай мастацкай школы імя жывапісца. У рамках праекта пад назвай «Нацюрморт, пейзаж, етс.» дэманструецца больш за дваццаць работ, у тым ліку і абстрактны жывапіс.

«Вялікаму майстру прысвячаецца...». Так называецца выстава пленэрных ракут педагогаў ДМШ

імя Івана Хруцкага ў выставачнай зале навуковай бібліятэкі Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта. На палотках — старадаўнія сядзібы нашага краю, адлюстраваныя ў розных тэхніках.

Пятага лютага адкрылася выстава пяцікласніцы Васілісы Мятла. Яна — адна з лепшых вучаніц школы. Заўжды выходзіць на філасофскае асэнсаванне тэмы, эксперыментуе з жывапісным і графічным матэрыялам, актыўна перамагае ў конкурсах.

Нарэшце, у Год культуры ў Музеі гісторыі і культуры стартуе новы культурна-асветніцкі праект «Мастацкая спадчына горада Наваполацка». Праект створаны для таго, каб пазнаёміць землякоў з этапамі развіцця і станаўлення архітэктурнага афармлення роднага горада.

Праект дае ўяўленне пра помнікі і садова-паркавыя скульптуры Нафтаграда, распавядае пра мясцовыя скульптары і мастакоў. Горад хоць і юны, але вельмі шмат ужо зроблена па захаванні памяці пра заслужаных гараджан. У выніку ажыццяўлення ідэі мастакоў і скульптараў створаны ўтульныя месцы для адпачынку.

Падчас імпрэзы дзеці чытаюць задарэкаваныя ў Ашмянах.

У гасцях у шчучынскіх бібліятэкараў.

выяўлення насельніцтва, але і неслі адказнасць за вырашэнне іншых пытанняў сацыяльнага жыцця.

Адно з вострых пытанняў сённяшняга дня — абслугоўванне аддаленых і маланаселеных вёсак. Перспектыўным кірункам дзейнасці можа стаць развіццё мабільных, перасоўных устаноў культуры як структурных падраздзяленняў “цэнтральных” раённых устаноў. Запатрабаваны аўтаклубы, што працуюць як комплексныя сацыяльна-культурныя цэнтры.

Наўняны 99 аўтаклубаў рэспублікі павінны стаць не проста аўтатранспартам для дастаўкі калектываў народнай творчасці або кніжнай прадукцыі, а перасоўнымі шматфункцыянальнымі цэнтрамі культуры, якія аказваюць разнапланавыя паслугі і працуюць па прынцыпе “аднаго акна”. Пры гэтым можна эфектыўна акумуляваць матэрыяльныя, фінансавыя, кадравыя рэсурсы і рацыянальна іх выкарыстоўваць. Безумоўна, рэалізацыя падобнага перасоўнага цэнтра шмат у чым залежыць ад абсталявання перасоўнай установы культуры высокатэхналагічнай апаратурай, якой, на жаль, нашы аўтаклубы пакуль не маюць. У перспектыве нам спатрэбяцца і перасоўныя мабільныя сцэны, прызначаныя для правядзення самага шырокага спектра масавых мерапрыемстваў.

Падкрэслена, што сёння ў клубных установах рэспублікі працуе 11 тысяч спецыялістаў, якія закліканы весці пошук аптымальных форм і мадэляў устаноў клубнага тыпу, распрацоўваць і рэалізуюць інавацыйныя творчыя праекты, захоўваць святочна-фэстывальныя традыцыі, падтрымліваць сучасны імідж установы культуры. Але паранейшаму клубныя ўстановы адчуваюць недахоп дасведчаных, адукаваных менеджараў, харэографіаў, тэатральных рэжысёраў, акампаніятарэў, фалькларыстаў, этнографіаў.

Структурная рэарганізацыя і аптымізацыя ў розных галінах народнай гаспадаркі — прыкмета нашага часу. У сетцы клубных устаноў у выніку рэарганізацыі перыяду 2013 — 2015 гадоў створаны 196 арганізацый культуры са статусам юрыдычнай асобы, 37 з іх аб’ядноўваюць клубныя ўстановы ўсяго раёна. Па меркаванні практыкаў, такое аб’яднанне дае магчымасць павысіць эфектыўнасць кіравання. А за кошт таго, што кіраўніцтва культурным абслугоўваннем насельніцтва асобна ўзятага раёна канцэнтру-

ецца і плануецца ў адным кіруючым цэнтры — раённым, можна палепшыць якасць абслугоўвання, зрабіць яго больш сістэмным і разнастайным.

Раіса Вайцяхоўская ўпэўнена, што выбар жыццяздольных форм функцыянавання устаноў культуры кожны рэгіён павінен ажыццяўляць самастойна, улічваючы спецыфіку мясцовых рэалій і папярэдні вопыт клубнай практыкі.

Брэнд-стратэгія будучыні

Пра актуальныя аспекты арганізацыі канцэртнай і гастрольнай дзейнасці беларускіх выканаўцаў на сучасным этапе казаў дырэктар Маладзёжнага тэатра эстрады **Аляксандр Далжэўскі**. Важным кірункам развіцця нацыянальнага прафесійнага мастацтва, зазначыў выступоўца, з’яўляецца далейшае ўдасканаленне канцэртнай і гастрольнай дзейнасці, якую ў рэспубліцы ажыццяўляюць 21 дзяржаўная канцэртная арганізацыя (6 — рэспубліканскага падпарадкавання і 15 — мясцовага). Неабходна адзначыць няўхільны рост асноўных паказчыкаў, якія даводзіліся канцэртным арганізацыям Дзяржпраграмай “Культура Беларусі”. У адпаведнасці з дадзенымі прагнозных паказчыкаў 2015 года, больш чым на 30% у параўнанні з пазалеташняй павялічылася колькасць наведвальнікаў. Праведзена на 898 канцэртаў больш, чым ў 2014 годзе. Заснаваны рэспубліканскі конкурс “Нацыянальная музычная прэмія ў галіне папулярнай музыкі “Ліра”, штогод праводзіцца акцыя “Культурная сталіца Беларусі”.

Сёння для паспяховага развіцця неабходны падыходы, адаптаваныя да рынкавага асяроддзя. Канцэртную дзейнасць трэба накіроўваць на прасоўванне якасных, высокапрафесійных і канкурэнтназдольных твораў. За апошнія 5

гадоў у тэатрах рэспублікі было пастаўлена каля 695 новых спектакляў, створана больш за 1200 новых канцэртных праграм. Важную ролю тут адыгрываюць як фінансавыя сродкі і матэрыяльна-тэхнічная база, так і кадравы патэнцыял арганізацый. Трэба шукаць і актыўна прыцягваць маладых таленавітых сцэнарыстаў, рэжысёраў, іншых спецыялістаў у галіне арганізацыі канцэртнай дзейнасці з ліку выпускнікоў, студэнтаў-старшакурснікаў творчых устаноў адукацыі. Гэтая праца павінна праводзіцца комплексна ўсімі зацікаўленымі — ад Міністэрства культуры, профільных навучальных устаноў да кожнай канцэртнай, тэатральна-відовішчнай установы.

У перыяд з 2011 па 2015 гады тэатральна-відовішчныя арганізацыі правялі больш за 16 тысяч гастрольных канцэртаў (спектакляў) па Беларусі і за яе межамі. Але апошнім часам замянае не толькі скарачэнне фінансавання, але і паслабленне творчых стасункаў паміж абласнымі і рэспубліканскімі ўстановамі культуры.

Летась колькасць наведванняў склала 2 027 000 чалавек. Статыстыка паказвае, што ў перыяд з 2011 па 2015 гады гэты паказчык павялічыўся, аднак пытанне прыцягнення гледача ў новых эканамічных умовах, пры рэальна існуючым падзенні агульнай пакупніцкай здольнасці насельніцтва, на сённяшні дзень з’яўляецца праблематычным для ўсіх канцэртных і тэатральна-відовішчных устаноў, у тым ліку — і для Маладзёжнага тэатра эстрады. “Мы, — зазначыў Аляксандр Далжэўскі, — упершыню распрацавалі канцэпцыю яго развіцця на 2015 — 2017 гады, якая накіравана на ўдасканаленне творчай, канцэртнай дзейнасці, працу з таленавітай моладдзю, умацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы і кадравага патэнцыялу тэатра”.

Сёння для выніковага функцыянавання неабходна ажыццяўляць дзейнасць, якая прыносіць даход. За апошні год у тэатры створаны майстэрні эстраднага танца пад кіраўніцтвам Віталія Молчана і вاکалу пад кіраўніцтвам Вольгі Вронскай. На платную аснову былі пераведзены заняткі ў Нацыянальным цэнтры музычнага мастацтва імя Уладзіміра Мулявіна, аднак да гэтага часу выручка не пакрывае выдаткі на арэнду, камунальныя плацэжы і ў цэлым на ўтрыманне Цэнтра.

Мы імкнемся да таго, каб Цэнтр выйшаў на самаакупнасць, каб і іншыя таленавітыя артысты тэатра выкладалі ў творчых майстэрнях і перадавалі свой досвед маладым. Канцэптuallyнымі кірункамі атрымання пазабюджэтных сродкаў могуць стаць гнуткасць і аператыўнасць у цэнаўтварэнні, вывучэнне кан’юнктуры рынку, маніторынг цэн на культурна-відовішчыя мерапрыемствы, сістэматычнае правядзенне выбарачных апытанняў насельніцтва, зніжэнне выдаткаў за кошт укаранення новых інфармацыйных тэхналогій, шырокамаштабная арганізацыя клубнай дзейнасці на платнай аснове, прыцягненне бязвыплатнай (спонсарскай) дапамогі.

Для паспяховага рэалізацыі “брэнд-стратэгіі” неабходна распрацаваць і рэалізаваць метадалагічную і канцэптuallyную асновы, мастацкае ўвасабленне клубнай дзейнасці на платнай аснове, прыцягненне бязвыплатнай (спонсарскай) дапамогі.

Для паспяховага рэалізацыі “брэнд-стратэгіі” неабходна распрацаваць і рэалізаваць метадалагічную і канцэптuallyную асновы, мастацкае ўвасабленне клубнай дзейнасці на платнай аснове, прыцягненне бязвыплатнай (спонсарскай) дапамогі.

Сёлета тэатр сумесна з Беларускім рэспубліканскім саюзам моладзі распрацаваў новы праект: эстрадная экспедыцыя “Беларусь — краіна талентаў”. Праект уключаны ў рэспубліканскі план мерапрыемстваў па правядзенні Года культуры. Мы паедзем, распавеў выступоўца, па рэгіёнах краіны з канцэртнымі праграмамі, будзем

шукаць і падтрымліваць маладых таленавітых людзей, якія спрабуюць сябе ў эстрадным мастацтве.

Сітуацыя «нечытання»

Пра стан бібліятэчнай справы распавяла дырэктар **Гомельскай абласной універсальнай бібліятэкі імя Уладзіміра Леніна Марына Рафеева**. Сучасная бібліятэка, распачала яна, выконвае інфармацыйную, адукацыйную, сацыякультурную, рэкрэацыйную і шматлікія іншыя функцыі.

Паслугамі публічных бібліятэк у 2015 годзе карысталіся каля трох мільёнаў ста сямідзесяці тысяч чалавек, што складае 33,4% насельніцтва рэспублікі. Значэнне гэтага паказчыка знаходзіцца побач з аналагічнымі паказчыкамі краін-суседзяў, што, на думку выступоўцы, дазваляе казаць аб тым, што ён фарміруецца карэктна і аб’ектыўна адлюстроўвае працэсы, якія праходзяць у нашым грамадстве і бібліятэчнай галіне. Так, за 2014 год ахоп насельніцтва бібліятэчным абслугоўваннем у Расійскай Федэрацыі склаў 35,5%.

Сапраўды, ахоп насельніцтва скарачаецца. Безумоўна, сітуацыя “нечытання”, адтоку чытачоў з кожным годам пагаршае становішча бібліятэк ва ўсім свеце. Што ж неабходна рабіць нам, каб захаваць чытача?

Па-першае, патрэбны якасны бібліятэчны фонд. Умовай для яго наўнянасці з’яўляецца сучаснае і дастатковае яго абнаўленне. Гэтай задачы спрыяе нарматыў па камплектаванні, даведзены даручэннем Кіраўніка дзяржавы.

Працяг агляду выступленняў на пленарным пасяджэнні выніковай калегіі чытайце на старонках 12 — 13.

Адзін з удзельнікаў падзеі “Цудоўны свет культуры”.

Праект распачаўся з перасоўнай фотавыставы “Я ведаю: горад будзе...” А ў Музеі гісторыі і культуры Наваполацка для навучэнцаў Дзяржаўнага політэхнічнага каледжа арганізавана віртуальная экскурсія па памятных мясцінах горада.

Наш кар., Марыя КАРАВАЕВА, дырэктар Музея гісторыі і культуры Наваполацка

Пружаны / Бібліятэка ўшанавала Мулявіна

75-годдзе з дня нараджэння **Уладзіміра Мулявіна** — народнага артыста Беларусі, народнага артыста СССР, стваральніка і мастацкага кіраўніка самага папулярнага савецкага ансамбля “Песняры” — **Цэнтральная раённая бібліятэка імя Міколы Засіма адзначыла вечарам-партрэтам “Рускі з душой беларусы”**.

Пра жыццё і творчасць Уладзіміра Георгіевіча распавяла вядучая мерапрыемства Вольга Кумакова. Дэманстравалі відэакліпы і фрагменты дакументальных фільмаў “Развітанне з Песняром” і “Горкае часце Песняра”. А ў заключэнне

пасля шчыра-пранікнёнай мулявінскай “Малітвы” ўся зала пад караке выконвала незабыўныя і непаўторныя творы “Песняроў”.

І гэта было данайна памяці вялікаму таленту, чалавеку моцнай волі і пшчотнай душы. На вечары была прэзентавана фундаментальная, цудоўна аформленая кніга ўспамінаў “Уладзімір Мулявін. Сэрцам і думамі...”.

Ніна ШАБУНЯ

Шчучын / Кветкі Алаізе

Шчучынская раённая бібліятэка імя Цёткі распачала Год культуры літаратурнай сустрэчай з гродзенскімі пісьменнікамі ў фармаце рэспубліканскай акцыі “Сямейнае чытанне”.

Да нас завіталі літаратары Дзмітрый Радзючык, Пётр Сямінскі, студэнткі філалагічнага факультэта Гродзенскага дзяржуніверсітэта імя Янкі Купалы Аліна Паўлоўская і Вікторыя Смолка.

Шчучын стаў першым горадам на шляху іх літаратурных вандровак. Невыпадкава, бо наша зямля дала жыццё вядомай паэтцы Алаізе Пашкевіч. А з імем Цёткі звязана

многае. Да прыкладу, штогод Саюз пісьменнікаў Беларусі арганізуе абласны конкурс рукапісаў імя Цёткі. І да помніка пісьменніцы пастаянна ўскладаюцца кветкі.

Паэты чыталі вершы, адказвалі на пытанні чытачоў, пакінулі ім свае новыя зборнікі з аўтаграфамі.

Тэрэза СОСНА, загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Шчучынскай раёнай бібліятэкі імя Цёткі

Гродзеншчына / Старт дадзены!

У Гродзенскім раёне адбылося ўрачыстае мерапрыемства “Цудоўны свет культуры”, прысвечанае пачатку Года культуры.

У фае Абухаўскага цэнтра культуры бібліятэкары ўладкавалі “Літаратурны кірмаш”. А на другім паверсе гледачы трапілі ў Горад майстроў, дзе працавалі і дэманстравалі работы народныя ўмельцы, ладзіліся майстар-класы па саломкаплетанні і рэспісу велікодных яек, выступіў народны майстар краіны Мар’ян Скрамблевіч.

Працяг агляду лістоў чытайце на старонках 12 — 13.

Так у Дзятлаве ствараюць сваю арт-прасторы.

(Заканчэнне.
Пачатак на старонках 1, 10 — 11.)

Выкананне гэтага нарматыву на прыкладзе Гомельшчыны гарантуе стабільнасць паступлення новых крыніц інфармацыі ў бібліятэчныя фонды, дапаможа прадухіліць утварэнне інфармацыйных лакун і забяспечыць рэалізацыю правоў грамадзян на атрыманне поўнай, дакладнай і своечасовай інфармацыі.

Другім складнікам захавання сучаснага чытача з'яўляецца поўная камп'ютарызацыя і своечасовае абнаўленне камп'ютарнага парку. Але паказчык Дзяржпраграмы "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады ў гэтай частцы выканалі ці максімальна наблізіліся да выканання (больш за 90 %) у Мінску, Гродзенскай, Магілёўскай і Мінскай абласцях. Віцебская (69,8 %), Гомельская (63,1 %) вобласці паказчык не выканалі (менш за 70 %) па прычыне недастатковага фінансавання. У адпаведнасці з пастановай Міністэрства эканомікі Рэспублікі Беларусь ад 30 верасня 2011 г. № 161 нарматыўны тэрмін службы персанальнай электронна-вылічальнай машыны складае 5 гадоў. Праведзены аналіз сведчыць, што больш як палова камп'ютарнага парку бібліятэк краіны патрабуе мадэрнізацыі. Недастатковае забеспячэнне бібліятэк камп'ютарамі, адсутнасць сайтаў у большасці ўстаноў не дазваляюць у поўнай меры прыцягнуць увагу віртуальных карыстальнікаў.

Для таго, каб адпавядаць патрабаванням сучасных чытачоў, патрэбны высокі ўзровень карпаратыўнага ўзаемадзеяння. У гэтым кірунку ў межах Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады ствараўся зводны электронны інфармацыйны рэсурс нацыянальнай бібліяграфіі Беларусі, а таксама — зводны электронны каталог перыядычных выданняў, спецыяльных відаў дакументаў бібліятэк Беларусі. Гэта вельмі перспектывы шлях да скарачэння выдаткаў і павышэння зручнасці карыстання бібліятэкамі.

Шукаючы належную альтэрнатыву "ўцёкам" чытача ў Інтэрнэт, многія бібліятэкі ўзмоцнена развіваюць самыя розныя сацыяльныя функцыі. Прыярытэты істотна мяняюцца: кнігі і інфармацыйныя рэсурсы пачынаюць існаваць у асяроддзі лекцый, выстаў, тэатральных інсцэніровак, гуртоў развіцця, мерапрыемстваў для вольнага часу, а часта і прамых сацыяльных паслуг.

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 10 — 11.)

На сцэне даводзілі сваё майстэрства лепшыя творчыя калектывы і выканаўцы Гродзенскага раёна: Заслужаныя аматарскія калектывы Рэспублікі Беларусь — ансамбль песні і танца "Ніва" і дзіцячы ансамбль танца "Лялечкі", узорныя — студыя танца "Галактыка-В" і духавы аркестр Парэцкай дзіцячай музычнай школы мастацтваў, народны тэатр народнай песні "Матуліна песня", фолк-гурт "Камяніца" і іншыя.

Ганна СИМАНЕНКА,
намеснік дырэктара
Гродзенскага раённага
культурна-інфармацыйнага
цэнтра

**Дзятлава / Ствараем
арт-прасторы**

Дзятлаўская дзіцячая бібліятэка як інфармацыйны інтэлект-цэнтр бачыць важным кірункам працы развіццё інтэлектуальнай і духоўнай дзейнасці новага пакалення. На працягу 2016 года ўстанова плануе пра-

Марына Рафеева ўпэўнена, што праблему з прыцягненнем наведвальнікаў ў бібліятэкі можна вырашыць з дапамогай выкарыстання інавацыйных форм і метадаў работы, праектнай дзейнасці. Прыкладаў таму шмат. На базе дзіцячага філіяла Гродзенскай абласной навуковай бібліятэкі імя Яўхіма Карскага ў межах праграмы трансгранічнага супрацоўніцтва "Польшча — Беларусь — Украіна" на 2007 — 2013 гады створаны першы інтэрактыўны цэнтр навукі і тэхналогій на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь. У Гомельскай абласной бібліятэцы рэалізаваны прымеркаваны да Года моладзі праект "Пакаленне Мы", які ахоплівае розныя кірункі бібліятэчнай работы са студэнцкай моладдзю горада: папулярныя чытання, інфармацыйная і прававая асвета, валанцёрскі рух, развіццё творчых

шэраг бібліятэчных працэсаў, з'яўляецца значным дасягненнем, якое засталася з часуў Савецкага Саюза. Але штогадовае скарачэнне жыхароў сельскай мясцовасці (у сярэднім на 2 %) робіць апраўданым і заканамерным працэс аптымізацыі бібліятэк у маланаселеных пунктах з колькасцю жыхароў менш за 100. За апошнія пяць гадоў сетка публічных бібліятэк сістэмы Міністэрства культуры скарацілася на 26 % і складае на 01.01.2016 года 2837 устаноў. З іх 226 — змяшанага тыпу.

Бібліятэчная супольнасць сёння падрыхтавана да змен, але гэтыя змены будуць ажыццяўляць цяперашнія кадры. У адпаведнасці з сацыяльна-дэмаграфічнымі працэсамі, якія адбываюцца ў краіне, агульная колькасць работнікаў бібліятэк таксама скарачаецца. Тым не менш, у бібліятэках застаецца

высіла 13 % ад агульнай колькасці дзяцей школьнага ўзросту.

Для найбольш поўнага задавальнення адукацыйных патрэб дзяцей і моладзі працягваецца работа па павелічэнні колькасці шматпрофільных школ мастацтваў. Іх доля дасягнула летась 70 %.

У адпаведнасці з Кодэксам Рэспублікі Беларусь аб адукацыі, дзіцячыя школы мастацтваў з'яўляюцца ўстановамі дадатковай адукацыі. Разам з тым, яны выконваюць важную ролю пачатковай ступені прафесійнай адукацыі ў сферы культуры. Аднак заканадаўствам гэта сёння не прадугледжана, таму асобныя кіраўнікі надаюць недастатковую ўвагу пытанням прафесійнай арыентацыі. У выніку — штогадовае скарачэнне колькасці выпускнікоў, якія працягнулі навучанне ва ўстановах сярэдняй спецыяльнай і

Па-ранейшаму вострай застаецца праблема задавальнення заявак на спецыялістаў. Ва ўмовах, калі доля работнікаў культуры, якія дасягнулі пенсійнага ўзросту, складае звыш 25 %, у сярэднім за давальняецца крыху больш за 60 працэнтаў заявак на спецыялістаў з сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыяй. Напрыклад, у 2015 годзе заяўкі на спецыялістаў бібліятэчнай справы задаволены Беларускім дзяржаўным універсітэтам культуры і мастацтваў і Магілёўскім дзяржаўным бібліятэчным каледжам імя Аляксандра Пушкіна менш, чым на 50 %. Адкрытая перападрыхтоўка па вострадрэфіцытных спецыяльнасцях ("Гукарэжысура", "Бібліятэказнаўства і бібліяграфія"), на жаль, не вырашае праблемы.

Даволі вострымі застаюцца пытанні замацавання маладых спецыялістаў на першых працоўных месцах. Напрыклад, менш за 60 % з іх застаюцца пасля абавязковага тэрміну адпрацоўкі ў арганізацыях культуры рэспубліканскага падпарадкавання.

Праблемай сістэмнага кшталту з'яўляецца міжведамаснае дубляванне падрыхтоўкі па шэрагу спецыяльнасцей. У бягучы момант па профілі адукацыі "Мастацтва і дызайн" падрыхтоўка вядзецца ўстановамі адукацыі ў сферы культуры, у сферы адукацыі, а таксама прыватнымі ўстановамі. Дублюецца падрыхтоўка дызайнераў, спецыялістаў у сферы народнай творчасці, харэаграфічнага мастацтва і іншых. Гэта выклікае складанасці з дакладным вызначэннем патрэбы ў кадрах, а таксама ступені яе забеспячэння. Сітуацыя патрабуе сістэмнага падыходу да планавання, падрыхтоўкі і размеркавання кадраў. Мэтазгоднай уяўляецца паступовая канцэнтрацыя падрыхтоўкі адпаведных спецыялістаў ва ўстановах адукацыі ў сферы культуры.

Наспеў час пошуку механізмаў аптымізацыі, якія сутнасна адпавядаюць адукацыйнай спецыфіцы. На сённяшні момант амаль вычарпаны рэсурс скарачэння сеткі ўстаноў. Магчымасці скарачэння колькасці работнікаў абмежаваны патрабаваннямі нарматыўных прававых актаў, вучэбных планаў і праграм. На наш погляд, найбольшы патэнцыял сёння маюць разнастайныя формы інтэграцыі і, перш за ўсё, — шырокае выкарыстанне інтэграваных праграм на розных узроўнях і ступенях адукацыі.

Неабходна інтэнсіфікаваць працэсы адкрыцця новых спецыяльнасцей, якія забяспечваюць інавацыйнае развіццё сферы культуры. На ўзроўні вышэйшай адукацыі ўжо зроблены першыя крокі ў гэтым кірунку. У той жа час на ўзроўні сярэдняй спецыяльнай адукацыі новыя па сутнасці спецыяльнасці былі адкрыты больш дзесяці гадоў таму.

Механізмам, які дазваляе апэратывна рэагаваць на змены сацыяльна-культурнай сітуацыі, у кароткі тэрмін забяспечыць выпуск запатрабаваных спецыялістаў, з'яўляецца сістэма перападрыхтоўкі. Аднак за 2015 год адпаведныя праграмы былі асвоены менш чым адным працэнтам ад агульнай колькасці работнікаў культуры. Цяжка зразумець, чаму патэнцыял такога эфектыўнага механізма выкарыстоўваецца не цалкам. На наш погляд, адзначыла выступоўца, гэта сведчыць аб незацікаўленасці кіраўнікоў ва ўдасканаленні кадравага рэсурсу.

Алена Гуляева зрабіла выснову: сістэма адукацыі мае не толькі патэнцыял для задавальнення патрэб галіны, але і пэўныя рэзервы для далейшага развіцця. Іх выкарыстанне — не толькі патрабаванне часу. Гэта ўмова жыццяздольнасці самой сістэмы, і, як вынік, — сферы культуры ў цэлым.

Тэндэнцыі і перспектывы ўдасканалення

здольнасцей, фарміраванне здаровага ладу жыцця і літаратурна-мастацкі краязнаўчы праект "Жывая памяць маёй сям'і", прысвечаны 70-годдзю Вялікай Перамогі.

Рэалізацыя гэтых і іншых акцый дазволіла названым бібліятэкам павялічыць колькасць рэальных наведванняў у 2015 годзе адносна 2014-га на 15,3 тысячы (Гомельская абласная) і 2,9 тысячы (Гродзенская абласная). Гэтыя і шматлікія іншыя мерапрыемствы бібліятэк краіны сведчаць аб тым, што бібліятэкі працягваюць сваё развіццё як інфармацыйныя і культурныя цэнтры рэгіёну, яны — адкрытыя для ўсіх катэгорыяў насельніцтва. А супрацоўнікі бібліятэк вылучаюцца творчым падыходам да працы і крэатыўнасцю.

Змены ў дзейнасці бібліятэк не закранулі важныя яе элементы — наўную сетку бібліятэк. Структура падпарадкавання, якая дазваляе цэнтралізавана выконваць цэлы

пэўныя колькасць вакансій, якая на цяперашні час складае 4,3 % ад агульнай штатнай колькасці.

Ёсць праблема прыцягнення і замацавання маладых спецыялістаў. Выступоўца лічыць, што галоўная прычына наяўнасці вакансій і цяжучасці кадраў — нізкі ўзровень заробатнай платы. Сярэднямесячны заробак работнікаў бібліятэк у 2015 годзе — самы нізкі ў галіне.

Патэнцыял адукацыі

"Сістэма адукацыі ў сферы культуры: пошук шляхоў павышэння эфектыўнасці функцыянавання" — тэма выступлення **начальніка аддзела ўстаноў адукацыі і работы з творчай моладдзю Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Алены Гулявай**. Яна пераканана, што сістэма адукацыі — неад'емная частка сферы культуры, бо забяспечвае пераемнасць культурнай традыцыі, інавацыйнае развіццё і з'яўляецца залогам жыццяздольнасці ўсіх кірункаў культурнай дзейнасці. Менавіта таму ў 2015 годзе пытаннем адукацыі і падрыхтоўкі кадраў надавалася асабліва ўвага і была прысвечана спецыяльная калегія Міністэрства культуры.

Трывалы падмурак сістэмы адукацыі ў сферы культуры — дзіцячыя школы мастацтваў. Сённяшняя сетка такіх устаноў — удалы прыклад аптымізацыі. За апошнія гады колькасць школ скарацілася больш чым на 80 адзінак, пры гэтым не толькі быў цалкам захаваны, але і значна павялічыўся агульны кантынгент навучэнцаў. Пэўным дасягненнем стала тое, што ў 2015 годзе колькасць навучэнцаў школ мастацтваў пера-

вышэйшай адукацыі: у 2014 годзе — 9,6 працэнта, у 2015 — 9,5 працэнта.

Але сярод навучэнцаў дзіцячых школ мастацтваў шмат прадстаўнікоў таленавітай моладзі, прыцягненне якіх да навучання ў каледжы магло б змяніць якасны склад абітурыентаў. Толькі ў 2015 годзе 87 навучэнцаў школ атрымалі заахвочванні спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. У параўнанні з папярэднім годам іх колькасць павялічылася больш чым на 80 %.

Адна з прычын, якая перашкаджае прыцягненню таленавітых выпускнікоў да навучання ў каледжы — разрыў паміж тэрмінамі атрымання агульнай базавай і дадатковай адукацыі. Завяршыўшы курс навучання ў школе мастацтваў, патэнцыйны абітурыент часта вымушаны чакаць адзін ці два гады, каб ажыццявіць свае планы па паступленні ў каледж. Аднак, пераканана Алена Гуляева, у падлеткавым узросце два гады — вельмі вялікі тэрмін, на працягу якога матывацыя можа змяніцца кардынальным чынам. Трэба ўважліва прааналізаваць магчымасці выкарыстання індывідуальных праграм дадатковай адукацыі, у тым ліку з мэтай устанавлення варыятыўных тэрмінаў атрымання дадатковай адукацыі для таленавітых навучэнцаў.

Цягам 2015 года адбывалася грунтоўнае вывучэнне актуальнага стану сістэмы прафесійнай адукацыі. Ва ўмовах даволі складанай дэмаграфічнай сітуацыі ўстановы сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі выканалі кантрольныя паказчыкі прыёму. Часткова палепшылася конкурсная сітуацыя, аднак яе сярэдняй асаблівасцю застаюцца па-ранейшаму даволі невысокімі: 1,6 чалавека на месца ва ўстановах сярэдняй спецыяльнай і 2 — вышэйшай адукацыі.

Агульны паказчык размеркавання выпускнікоў крыху не дасягае 100 %. У той жа час толькі траціна выпускнікоў устаноў вышэйшай адукацыі размеркаваны на работу ў рэгіёны. Кадровыя патрэбы рэгіянальных арганізацый культуры ў асноўным забяспечваюцца за кошт выпускнікоў рэгіянальных каледжаў.

Канцэпцыя кінарэпертуару

Генеральны дырэктар Нацыянальнай кінастудыі «Беларусьфільм» Ігар Поршнеў прамаўляў аб рабоце кінастудыі, праблемах развіцця кінавытворчасці і шляхах іх вырашэння. Кінастудыяй распрацаваны, па словах выступоўцы, асноўныя паказчыкі развіцця на 2016 год з улікам выхаду на бясплатную дзейнасць у першым паўгоддзі 2016 года.

Для выканання прагнозных паказчыкаў, зніжэння затрат на вытворчасць распрацаваны і праводзяцца мерапрыемствы, накіраваныя на ўдасканаленне кіравання і арганізацыі творча-вытворчага працэсу і фінансаво-гаспадарчай дзейнасці.

Распрацаваны аптымальная новая структура кінастудыі і адпаведны штатны расклад, што даць магчымасць пакінуць колькасць работнікаў, неабходных для выканання запланаваных аб'ёмаў работ. З мастацка-вытворчым персаналам, не задзейнічаным у вытворчасці фільмаў 2015 — 2016 гадоў, працоўныя кантракты не падаюцца, але пры гэтым улічваецца неабходнасць захавання ўнікальных кінаспецыялістаў.

Для выключэння выдаткаў на ўтрыманне пазаведамаснай аховы ў пасёлку Калодзішчы, дзе размяшчаецца аўтабаза кінастудыі, праведзены мерапрыемствы па атрымманні ліцэнзіі на ўласную ведамасную ахову, якая пачала працаваць ужо з 1 лютага 2016 года, што дазволіла эканоміць больш за 15 мільёнаў рублёў за месяц. Пасля завяршэння рэканструкцыі мяркуецца цалкам адмовіцца ад паслуг пазаведамаснай аховы, стварыўшы ўласную службу бяспекі, што прывядзе да эканоміі больш за 900 мільёнаў рублёў у год.

Укараняюцца меры па зніжэнні аперацыйных і банкаўскіх выдаткаў. Праводзіцца аналіз мэтазгоднасці перадачы функцый дапаможных падраздзяленняў на аўтсорсінг у мэтах аптымізацыі выдаткаў на адміністрацыйна-гаспадарчыя патрэбы, утрыманне будынкаў і збудаванняў.

Распрацоўваецца план мерапрыемстваў па рацыянальным выкарыстанні ўсіх плошчаў кінастудыі. З 1 лютага 2016 года здадзены ў арэнду больш за 1100 кв.м. плошчаў вытворчага комплексу «Аўтабаза» у Калодзішчах, якія удалося вываляць у выніку зліцця з аўтацэхам кінастудыі.

Імкнемся, зазначыў Ігар Поршнеў, павелічыць аб'ём рэалізацыі правоў на паказы фільмапрадукцыі. Праводзяцца перамовы па рэалізацыі пакета фільмаў з цыклаў «Дзяржаўная мяжа» і «Участак лейтэнанта Качура» на цэнтральных тэлеканалах Расійскай Федэрацыі. Асабліва ўвага надаецца рэалізацыі анімацыйных і негульнявых фільмаў — гэтыя кірункі не атрымлівалі належнага развіцця ў папярэднія гады. Цяпер ствараецца кінаверсія тэлефільма «Ілжывая мэта» з цыкла «Дзяржаўная мяжа», агульнарэспубліканская прэм'ера і наступны кінапракат якога прымеркаваны да 23 лютага.

У сувязі з пераходам расійскага і замежнага тэлебачання на лічба-

вае вяршанне адбываецца замена тэлевізійнага абсталявання і павышаюцца патрабаванні да зыходных матэрыялаў. Бягучы стан носьбітаў з фільмамі Нацыянальнай кінастудыі «Беларусьфільм», вырабленых з 1929 па 1990 гады, не дазваляе ажыццяўляць эфектыўны продаж на расійскія і замежныя тэлеканалы.

Пачаць паэтапнае рашэнне дадзенага пытання Нацыянальная кінастудыя «Беларусьфільм» прапануе з вырабу копіі камплектаў зыходных матэрыялаў фільмаў вытворчасці Нацыянальнай кінастудыі «Беларусьфільм» у перыяд з 1929 па 1990 гады, якія знаходзяцца на дзяржаўным захоўванні ў расійскіх архівах.

Вырабленыя копіі будуць выкарыстаны для рэалізацыі правоў паказу на тэлеканалах і перадачы на пастаяннае дзяржаўнае захоўванне ў Беларусі дзяржаўны архіў кінафотафонадакументаў. У выніку мы захаваем нацыянальны здымак; забяспечым дэманстрацыю беларускага кіно на тэлевізійных каналах Беларусі, Расіі, блізкага і далёкага замежжа; павялічым экспертную выручку за кошт продажу тэлевізійных ліцэнзій замежным тэлеканалам.

Для стварэння прывабных умоў для заказчыкаў кінастудыя ўкараніла гнуткую сістэму скідак, якая дзейнічае з першага студзеня і забяспечвае канкурэнтаздольнасць на айчынным і замежным рынку.

Дадатковыя паслугі ўведзены і ўводзяцца на аўтабазе. На натурнай пляцоўцы запланаваны мерапрыемствы па прыцягненні новых заказчыкаў фільмавытворчасці, а таксама — увядзенне ў эксплуатацыю ўласнай піларамы. Разглядаецца і пытанне аб будаўніцтве пастаянна дзеючых дэкарацый, што дазволіць значна скараціць выдаткі за кошт універсальнасці будынкаў — іх лёгкай трансфармацыі для патрэб здымачных груп.

У мэтах прыцягнення пазабюджэтных сродкаў праводзяцца мерапрыемствы па пашырэнні міжнароднага супрацоўніцтва ў галіне сумеснай фільмавытворчасці з наступнай рэалізацыяй фільмапрадукцыі на тэрыторыі Расіі, Казахстана, Індыі, Кітая, Францыі, Ізраіля, Балгарыі, Германіі...

Пры ацэнцы праекта і выбары партнёраў па сумеснай фільмавытворчасці кінастудыя кіруецца наступнымі крытэрыямі: аналіз сцэнарыя кінапраекта з пункту гледжання ідэйна-мастацкага ўзроўню зместа і адлюстраванне ў ім беларускага складніка (падзеі гісторыі, культуры і іншае); эканамічная прывабнасць (тэрміны і працэнт планаванага вяртання, аб'ём грашовых сродкаў, якія ўкладаюцца ў вытворчасць беларускім бокам); фінансавая магчымасць кампаніі-партнёра і наяўнасць раней паспяхова рэалізаваных кінапраектаў; удзел у кінапраекце беларускага мастацка-творчага патэнцыяла (рэжысёр, аўтар сцэнарыя, акцёры, аператар і іншыя); выкарыстанне матэрыяльна-тэхнічнай базы кінастудыі: павільёнаў і натурнай пляцоўкі; планавы ўдзел у кінапраекце папулярных замежных акцёраў...

Асабліва ўвага, падкрэсліў выступоўца, надаецца рэпертуарнай палітыцы. Абноўлены склад мастацка-вытворчага савета кінастудыі. Распрацавана рэпертуарная канцэпцыя кінастудыі з тэматычнымі прыярытэтамі стварэння фільмаў на 2016 — 2017 гады. Сфарміраваны сцэнарны партфель кінапраектаў для ўдзелу ў адкрытых рэспубліканскіх конкурсах.

Захаваць, каб ганарыцца

«Актуальныя праблемы аховы гісторыка-культурнай спадчыны і канцэпцыі іх вырашэння» — так называўся даклад **начальніка**

Віншаванні дырыжору

У мінулую пятніцу са сцэны Белдзяржфілармоніі Міхась Дрынеўскі, народны артыст Беларусі, мастацкі кіраўнік Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору краіны імя Генадзя Цітовіча, прымаў віншаванні з 75-годдзем. Шчырыя словы ад імя Прэзідэнта краіны Аляксандра Лукашэнкі зачытаў міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў. Было зачытана віншаванне віцэ-прэм'ера краіны Наталлі Качанавай. Выйшаў на сцэну з цёплымі зчэннямі і старшыня Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Міхаіл Мясніковіч. Цягам вечара юбіляра ўспялялі таксама шматлікія калегі, сябры і вучні дырыжора.

Фота Аліны САЎЧАНКА

ф о т а ф а к т

Міхаіл Мясніковіч (злева на першым плане) і Барыс Святлоў віншуюць Міхася Дрынеўскага.

ўпраўлення мастацтва, культуры, на-асветных устаноў, народнай творчасці і навучальных устаноў галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі, Гродзенскага аблвыканкама Алены Клімовіч.

Гісторыка-культурная спадчына як частка матэрыяльнай і духоўнай культуры, створаная, захаваная і перададзеная сучаснікам, з'яўляецца самым аб'ектыўным сведчаннем мінулага. Умовы зберажэння аб'ектаў спадчыны наступныя: належнае іх выкарыстанне, своечасовыя распрацоўка навукова-праектнай дакументацыі і ажыццяўленне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ.

Летась рэстаўрацыйна-аднаўленчыя работы праведзены на многіх знакавых аб'ектах рэспублікі. Сярод іх — Спаса-Праабражэнская царква ў Полацку і Свята-Пакроўскі сабор у Талачыне, палац Друцкіх-Любецкіх у Шчучыне, Стары замак у Гродне. У Гомельскім палацава-паркавым комплексе адкрыта для наведвальніка назіральная вышка ў парку, праведзена частковая рэканструкцыя Кіеўскага спуску, выканана рэстаўрацыя капліцы-пахавальні. На Брэстчыне праводзіліся работы па рэстаўрацыі Косаўскага і Ружанскага палацаў, у Магілёўскай — палаца ў вёсцы Жылічы, Пакроўскай царквы з брацкім корпусам у вёсцы Пустынкі.

У год святкавання 70-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчынай вайне пачалася маштабная рэканструкцыя Мемарыяльнага комплексу «Прачыў» у Віцебскай вобласці, ажыццяўлена рэканструкцыя Кургану Славы на шашы Мінск — Масква і ў горадзе Гродна, праведзены ремонт воінскіх пахаванняў, мемарыялаў Гомельскай, Магілёўскай, Мінскай, Брэсцкай абласцей.

Летась працягвалася інвентарызацыя помнікаў археалогіі, яна праведзена ў Брэсцкай і Гомельскай абласцях. Кантроль за станам аб'ектаў спадчыны ажыццяўляецца падчас маніторынгу. У 2015 годзе гэта праца праводзілася ва ўсіх рэгіёнах рэспублікі сумесна з работнікамі пракуратуры. Пры выяўленні парушэнняў складаліся прадпісанні і пратаколы.

Станоўчы вынік работы па ахове аб'ектаў спадчыны наўпрост залежыць ад эфектыўнай каардынацыі дзейнасці ўсіх зацікаўленых, якую ажыццяўляюць мясцовыя органы кіравання. Так, у Гродзенскай вобласці прынята рашэнне кожны квартал праводзіць нарады ў старшыні

аблвыканкама па пытаннях правядзення рамонтных работ і ўключэння ў гаспадарчы абарот невыкарыстоўваемых аб'ектаў у гістарычным цэнтры Гродна. Такія нарады праходзяць з удзелам старшыні Камітэта дзяржаўнага кантролю, пракурора вобласці, уласнікаў аб'ектаў, работы на якіх набылі зацяжны характар.

За 2015 год з удзелам старшын аблвыканкама пытанне правядзення работ у гістарычным цэнтры Гродна заслужыла чатыры разы. І як вынік — адрамантаваныя аб'екты, якія доўгі час стаялі закансерванымі.

На пасяджэнні грамадскага савета пры пракуратуры Гродзенскай вобласці разглядалася пытанне «Аб ролі мясцовых выканаўчых органаў і грамадскіх арганізацый у аднаўленні і захаванні аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны на тэрыторыі Гродзенскай вобласці і адказнасці іх уласнікаў». Асабліва ўвага звернута на захаванне сядзіб.

У кастрычніку адбылася сесія Гродзенскага абласнога Савета дэпутатаў з удзелам старшын аблвыканкама, намесніка пракурора Гродзенскай вобласці. Рашэннем сесіі дадзены канкрэтныя даручэнні Гродзенскаму гарадскому, раённым выканаўчым камітэтам па арганізацыі эфектыўнай аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

Рашэннем Магілёўскага гарвыканкама Магілёўскаму гарадскому камунальнаму прадпрыемству даручана ў тэрмін да 1 красавіка 2016 года завяршыць работы па зацвярджэнні пашпартаў вонкавага аздаблення з дэталёвай прапрацоўкай фасадаў жылых будынкаў, уключаны ў Дзяржаўны спіс. Упраўленню архітэктуры і будаўніцтва гарвыканкама даручана ўзмацніць кантроль за размяшчэннем вонкавай рэкламы, індывідуальных антэн і іншых канструкцый на аб'ектах спадчыны.

У адпаведнасці з рашэннем Мінскага гарвыканкама ў адміністрацыях сталічных раёнаў і ўнітарнага прадпрыемства ЖРЭА вызначаны службовыя асобы, адказныя за выкананне заканадаўства ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны. На сайтах адміністрацый і УП ЖРЭА размешчаны спісы ахоўваемых аб'ектаў, інфармацыя пра адпаведныя заканадаўчыя дакументы.

Больш за 45 гадоў «Белрэстаўрацыя» выконвае рэстаўрацыйна-аднаўленчыя работы, застаецца адзіным спецыялізаваным прадпрыемствам у сваім родзе дзейнасці на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь. Апошняя рэарганізацыя «Белрэстаўрацыі» адбылася згодна з даручэннем Кіраўніка дзяржавы ў мэтах узмацнення рэстаўрацыйнай галіны.

Цяпер на рынку рэстаўрацыйных работ з'явіліся спецыялісты іншых прадпрыемстваў, якія не заўсёды маюць адпаведны вопыт і кваліфікацыю. У большасці выпадкаў іх дзейнасць не забяспечвае фізічнай захаванасці аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны пры ажыццяўленні рэстаўрацыйных работ, кансервацыі, рамонтна-прыстасаванні

аб'екта для сучаснага выкарыстання. Гэта прасочваецца як на стадыі навукова-даследчых, пошукавых, праектных работ, так і на этапе вытворчасці.

У якасці прэвентывнай меры «Белрэстаўрацыя» прапануе стварыць экспертна-кансультацыйны савет. У яго могуць быць уключаны высокакваліфікаваныя спецыялісты: архітэктары, даследчыкі, мастакі-рэстаўратары гэтага прадпрыемства, а таксама прадстаўнікі з іншых рэгіёнаў краіны. Асноўнай дзейнасцю савета павінны быць ацэнка ступені адпаведнасці праектнай дакументацыі і вытворчых работ рэстаўрацыйным патрабаванням, распрацоўка метадыкі і ўзгадненне тэхналогій, унясенне прапаноў па ўдакладненні характару работ для недапушчэння шкоды гісторыка-культурным каштоўнасцям.

Як і ў многіх іншых краінах, у Беларусі аб'екты культурнай спадчыны UNESCO. Ужо створаны рабочыя групы ў Віцебскай, Брэсцкай, Гродзенскай абласцях. Вядзецца навукова-даследчая работа па зборы матэрыялаў і складанні дасье.

Напрыканцы верасня ў Гродне адбылося пасяджэнне спецыялістаў Польшчы і Беларусі па падрыхтоўцы прапаноў аб уключэнні Аўгустоўскага канала ў Спіс сусветнай спадчыны. Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь сумесна з Гродзенскім аблвыканкамам 28 кастрычніка 2015 года накіравана заяўка ў UNESCO на арганізацыю кансультацыйнай місіі з удзелам міжнародных экспертаў па культурных і прыродных аб'ектах.

Ідзе падрыхтоўка матэрыялаў для ўнясення ў Спіс сусветнай нематэрыяльнай спадчыны UNESCO Будслаўскага фэсту — урачыстасці ў гонар ушанавання абраза Маці Божай Будслаўскай. У Магілёўскай вобласці рыхтуюцца дасье на майстэрства дрыбінскіх шапавалаў, якія валодаюць унікальнай тэхналогіяй вытворчасці вырабаў з воўны, а таксама — на традыцыю паломніцтва і пакланення Блакітнай крыніцы каля вёскі Клін Слаўгарадскага раёна.

Выступоўца назвала найбольш актуальныя задачы ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны на 2016 год. Гэта працяг рамонтна-аднаўленчых работ на аб'ектах спадчыны; правядзенне маніторынгу стану гісторыка-культурных каштоўнасцяў і планавай інвентарызацыі помнікаў археалогіі, недапушчэнне пагаршэння стану аб'ектаў; павышэнне эфектыўнасці сістэмы ўліку і захавання гісторыка-культурнай спадчыны з выкарыстаннем базы дадзеных банка звестак аб нашай гісторыка-культурнай спадчыне праз сетку Інтэрнэт; падрыхтоўка намінацыйных дасье для ўключэння нацыянальных і трансгранічных аб'ектаў у Спіс сусветнай спадчыны UNESCO і элементаў нематэрыяльнай спадчыны ў спісы нематэрыяльнай спадчыны.

Фота Аліны САЎЧАНКА

— Канцэртным бізнесам вы сталі займацца...

— ...У 1988 — 1989-м. У той час я ўжо быў знаёмы з рок-музыкантамі, якія толькі-толькі выйшлі з падполля. І мне патэлефанавалі ад Майка Навуменкі з просьбай арганізаваць у Мінску канцэрт яго гурта "Заапарк". Я пагадзіўся, пайшоў і дамовіўся: ніякіх цяжкасцяў ці затрымак. Але гэты бізнес, што пакрысе змяняў савецкага тыпу гастролі, тады толькі нараджаўся. Памятаю, як клеілі просценькія самапальныя афішы "ДДТ", арандавалі апаратуру ў "Верасоў". Ніякай аховы на канцэрце, ад музыкантаў — ніякіх вычышчаных крэветак ў райдары...

— З кім з артыстаў працавалася прыемна, а ў кім расчараваліся?

— Прыемна — з Юрыем Лазой. Глыбокі па мысленні чалавек. З такім зусім "непантовым" музыкантам, як Валодзя Кузьмін. З Юрыем Шаўчуком, пакуль у яго гурта не сталі нейкімі неверагоднымі тыя самыя райдары па апаратуры, абсталяванні, святле. Саша Іваноў з "Ронда" прыстойны хлопеч. З джазмэнамі наогул ніколі не было праблем. З разумнымі гумарыстамі шанцавала, скажам, з Сямёнам Альтавым, Генадзем Хазанавым, з Яўгенам Петрасянам. Апошняга як толькі ні лаюць апошнім часам, а чалавек гэты — высокага інтэлекту і найвышэйшай культуры. "Comedy Club" з ім побач не стаю!

Ад каго засталіся... неадназначныя ўспаміны, дык гэта ад Віктара Зінчука. Гітарыст ён, вядома, класны, але па-за сцэнай... розны. Адзін час напружыўся з адміністрацыяй Чыжа на глебе ўлюбёных ім канцэртаў у начных клубах. Аляксандр Малінін для мяне заўсёды заставаўся Сашам Выгузавым, а не тым "арыстакратам", якога патрабуе ягоны вобраз.

■ А з пункту гледжання насычэння рынку артыстаў сталі шмат прывозіць. Для гледачоў гэта, вядома, добра — ёсць з каго выбіраць (іншая справа, што і цяпер нават у Мінску няма столькі публікі, колькі прывозяць артыстаў).

— Ці звяртаецца ўвагу на цяперашніх айчынных канцэртных прамоўтараў? Якія рысы ім уласцівыя?

— Вузкасць мыслення, нізкі агульны ўзровень адукацыі і нежаданне ўдасканальвацца, калі казаць пра большасць. Але выключэнні ёсць, напрыклад, агенцтва, якое ўзначальвае Андрэй Аляксеў і Аляксандр Маньшаў. Вось яны малым не задавальваліся, аднойчы заняўшы адпаведную нішу і з часам стварыўшы адну з найбуйнейшых пракатных кампаній. І працягваюць вучыцца гэтаму нялёгкаму рамяству на спецыялізаваных курсах, а не проста "закалочваюць" грошы і кладуць іх на свой рахунак у банку, механічна ўкладаючы ў новыя праякты. І той, і другі варыянт, безумоўна, адбіваюцца на якасці прапанаваных паслуг — толькі ў розных кірунках.

— З-за чаго сышлі з гэтага бізнесу?

— Першы раз я спрабаваў збегчы ў 1994 годзе: стаміўся. Але праз пару гадоў вярнуўся. А пасля... Я ж, у асноўным, прывозам рок-музыкі займаўся, а ў ёй таксама пазначыўся застой. Ведаецца, напрыканцы 2014 года я ездзіў на пахаванне "Доцы" — былога бубнача "ДДТ" Ігара Дацэнкі, фантастычна прыстойнага чалавека. Сабралася ўся тусоўка, і ў мяне склалася такое ўражанне, што амаль за 10 гадоў з

Так склалася, што фізік-ядзершчык па адукацыі Іван ПАЛАНЕЙЧЫК, скончыўшы БДУ і яго аспірантуру (цікавы факт: не так даўно мы публікавалі інтэрв'ю з... калісьці фізікам-ядзершчыкам Андрэем Філатавым, барабаншчыкам кавер-калектыву "Хуткая дапамога" і экс-ударнікам легендарных "Сузор'я" ды "Крамы"...), цягам паўтара дзясятка гадоў быў прыкметным арганізатарам выступленняў замежных артыстаў у нашай краіне. А потым неяк цішком "развёўся" з шоу-бізнесам і вярнуўся ў навуку. Як гэта адбылося? Пра тое і пагутарым з Іванам Іванавічам.

Алег КЛІМАЎ

Іван Паланейчык і гітарыст гурта "Animals" Валентаін Хітан.

Калі райдар не патрабаваў крэветак...

"Выхаваць" гледача я не здолеў", — кажа прамоўтар, які кінуў шоу-бізнес і даследуе памяць

тых часоў, як я перастаў усю гэтую гвардыю прывозіць у Беларусь, з ёй нічога не адбылося. Тыя ж размовы ды інтарэсы: карацей, дэжаво. А 10 гадоў таму мне стала проста сумна працаваць з гэтымі людзьмі, якія і ў асобным, і ў творчым плане перасталі развівацца. І зараз мала што характэрнага адбываецца ў гэтым жанры. Як бы новае, што выносяць на суд гледачоў, заключачаецца пераважна ў знешніх праявах — у эпатажы і карыстанні спецафектамі. А ўнутранай ідэі ў іх песнях я не знаходжу. "Усеагульная шэрасць" — я так называю сучасны постсавецкі рок. Мабыць, толькі ў абедзвюх частках "Единочества" таго ж Юрыя Шаўчука я пачуў і тэксты, і мелодыю. Ну дык калі гэтыя альбомы выйшлі?..

Нарэшце, публіка пачала катастрафічна псавацца, і на нейкім этапе прывоз сапраўды "значных для гісторыі" артыстаў стаў нерэнтабельным. А што пачалі прывозіць вагонамі? Бяздарныя тэатральныя антрэпрызы і папсу. Так, мы лаем "савок" за цензуру. Дрэнна, калі "секлася" ўсё, што не ўкладвалася ў фармат "савецкага мастацтва". Але і ў гэтым фармаце, і ў "нефармальным" кірунку ставала таго, пра што інакш, як "ніжэй за плінтус", не назавеш. І ў цэнзурі на гэта быў нюх. Вось за такіх бар'еры я выступаў (і выступаў бы надалей) абедзвюма рукамі. Для мяне заўсёды было важна, якога артыста я прывожу. І якая публіка на яго прыходзіць. На жаль, у пераважнай сваёй большасці яна мяне "абламіла", "выхаваць" гледача я не здолеў, не спраўдзіліся мае ідэалістычныя мары ў яго дачыненні...

А з пункту гледжання насычэння рынку артыстаў сталі шмат прывозіць. Для гледачоў гэта, вядо-

Іван Паланейчык. / Фота аўтара

ма, добра — ёсць з каго выбіраць (іншая справа, што і цяпер нават у Мінску няма столькі публікі, колькі прывозяць артыстаў). Паміж прамоўтарамі ж узнікла дурная канкурэнцыя: хто ў каго публіку "перацягне". Спачатку амбіцыі лезлі з усіх шчылін: яны не задумваліся, што гэта ўдаре па іх уласнай кішэні. А калі прыпякло, мы паспрабавалі дамовіцца, неяк падзяліць сферы, цывілізаваць гэты рынак. Але ні да чаго канкрэтнага не прыйшлі. І сёння ў краіне паранейшаму рэгулярна з'яўляюцца і знікаюць канторы, якія праз слабую кампетэнцыю і таму, што ім даводзіцца канкураваць з больш магутнымі кампаніямі, зрываюць канцэрты або папросту "кідаюць" публіку на грошы. Знікаюць, а потым зноў нараджаюцца — пад іншымі назвамі, пракруваючы схему наноў.

— Спрадзюсіраваць каго-небудзь з беларускіх выканаўцаў ніколі не хацелася? Ды так, каб пасля прасунуць у замежжа?

— Не. Ну не адчуваў я ў іх таго, што можа ўзвысіць над нейкай мес-

тачковасцю, не ўражваў і слабаваць прафесійны ўзровень. Колькі ні кажы "вялікі беларускі гітарыст" або "вялікі беларускі бубнач", а як прыехалі ў пачатку 1990-х у Мінск заходнія музыканты, што ўваходзілі тады ў склад "Pink Floyd", як далі тры акорды на сумесным сэйшне з нашымі зоркамі, дык тыя і звялі. Шмат каму з іх што-небудзь гаворыць прозвішча Пэндэрэцкі? Наўрад ці. А з Шаўчуком мы гадзінамі маглі гутарыць пра яго, як гэтак жа з Чыжом размаўлялі пра Рахманінава. Асоб мне сярод беларускіх поп- і рок-артыстаў як не хапала, так і не хапае. Сярод класікаў яны ёсць, але мала.

— Шчыльна кантактуеце з вамі гадоў пяць, я, прызнаюся, моцна здзіўлены, даведаўшыся, што адзін з вядучых у рэспубліцы прамоўтараў у пачатку "нулявых" кінуў шоу-бізнес і "замуціў" нешта для мяне незразумелае...

— Напэўна, гэта быў год 2001-ы, калі я прывёз у Мінск вядомага запамінальніка Самвэла Гарыбяна. Падобныя рэчы мяне займалі заўжды, а тут я сядзеў у зале і тросся ад страху: "Толькі б публіка мяне не пабіла" — настолькі сумнеўным быў узровень дэманстрацыі "цуду". А пасля выступу раптам падумаў пра тое, а чаму б мне самому не заняцца чымсьці падобным? Праз нейкі час я пазнаёміўся з працамі выбітнага псіхолога Эрнэста Цвяткова, а затым і з ім самім, адвучыўся ў ягонай школе. І скіраваўся ў гэты бок. Спачатку арганізаваў курсы па развіцці памяці ў Мінску, Маскве, Санкт-Пецярбургу, Кіеве. І ў размовах з тымі, хто іх наведваў, я высветліў, што 70 працэнтам з іх яны патрэбныя для вывучэння замежных моў. Кінуўся ў гэтую тэму і стварыў сістэму авалодання няроднымі мовамі на аснове псіхалогіі. Потым зрабіў курс эфектыўнай псіхатэхнікі. З адным медыкам з Пецярбурга мы распрацавалі прыбор аўдыявізуальнай стымуляцыі, які ўжываецца пры лячэнні розных хвароб, уздзеянчы на клеткі мозгу. А зусім нядаўна я скончыў працу над новай праграмай: "Развіццё прыроднай памяці".

— Музыку, атрымліваецца, зусім закінулі?

— Як шоу-бізнес — так. Як тое, што я выкарыстоўваю ў сваёй працы ў Цэнтры інтэлектуальных тэхналогій, — не. Мяне заўсёды цікавіла яшчэ і тое, як музыка ўздзейнічае на мозг. Я назапашваў матэрыял, правёў назіранні, думаў, што з імі рабіць, і тут лёс звёў мяне з Уладзімірам Элькіным, геніяльным музыкатэрапеўтам. Ён прыходзіць з электрычным піяніна ў бальніцу, грае на ім, і людзі здараваюць! Трох паралітыкаў так падняў з крэсла! (Я кажу пра псіхасаматэрапію, а не пра арганічныя паражэнні.) У выніку і маіх досведаў, сустрэч з музыкатэрапеўтычнымі сваяцкімі з'явілася серыя праграм "Музыка інтэлекту". Каб не дурыць нікому галавы, скажу сцісла: папса — гэта шкода. Ёсць энцэфалаграмы, якія даводзяць, што, напрыклад, творы Моцарта актывізуюць прэфронтальную кару галаўнога мозгу, а папса — прыгнятае. (Дарэчы, рок-музыка таксама не медам намазана ў гэтых адносінах.) А зараз я займаюся тым, што даследую, як музыка Баха ўплывае на чалавека.

— Беларускіх кампазітараў не спрабавалі вывучыць такім жа чынам?

— Спрабаваў. У Беларусі быў такі кампазітар, чья музыка, як я прааналізаваў, станоўчым чынам адбіваецца на працы чалавечага мозгу. Гэта Леў Абеціевіч.

Паралелі

Імправі-джаз Шоу

Брытанскі джазавы выканаўца Іан Шоу прыехаў у Беларусь для канцэрта з беларускім гуртом "Apple tea" ў рамках праекта "Джазавы мост". А перад канцэртам двойчы лаўрэат прэміі BBC Jazz Awards правёў майстар-клас для студэнтаў-вакалістаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

Вольга РОПАТ

Іан Шоу ў Беларусі ўжо другі раз. У брытанскага выканаўцы склалася ўражанне, што ў краіне джаз квітнее. І думка мае ўсе падставы для існавання. Прынамсі, ужо некалькі гадоў каля Мінскай гарадской ратушы праводзяцца джазавыя вечары.

Іан Шоу.

На майстар-класе Іан Шоу стварыў прывязную атмасферу: скарый прысутных энергічнасцю ды харызмай, і толькі потым пачаў дзяліцца сваім майстэрствам. Некалькі ўдараў далонямі па назе — "загучала" мелодыя. Да Іана выйшлі студэнты і адбівалі рытмы, паўтаралі за майстрам адпаведныя гукі. Больш актыўнымі ў творчым працэсе аказаліся дзяўчаты, яны неяк адразу "лавілі" хвалю мелодыі і настрою. У некаторых студэнтаў такія "трукі" не вельмі атрымліваліся, але ўсім, у тым ліку і выкладчыкам, такая імправізацыя брытанца падабалася.

Пасля больш смелых студэнтаў пад фартэпіянную музыку ў выкананні брытанскага маэстра спявалі. Першай выступіла студэнтка ўніверсітэта Кацярына Худзінец. У гэты момант падумалася: такога творчага імпульсу маладым творцам іншы раз і не стае. Таму добра, калі з'яўляюцца магчымасці пераймання вопыту ў замежных выканаўцаў.

Чаму Іан Шоу абраў з усіх музычных кірункаў менавіта джаз? Як высветлілася, брытанцу падабаецца імправізаваць. Калі майстра толькі знаходзіўся на пачатку сваёй джазавай кар'еры, на яго ўздзейнічалі Сціві Уандэр, Майлз Дэвіс, Дэвід Боўі, прычым з апошнім ён выступаў на адной сцэне аж 17 разоў.

Сярод улюбёных джазавых беларускіх гуртоў Іан Шоу прадказальна адзначаў "Apple tea", у якіх ужо зусім хутка — б сакавіка — адбудзецца канцэрт з Кліўлендам Уоткісам.

Фота аўтара

К

Студэнты БДУКІМ і ўдзельнікі майстар-класа.

Вакол пытання, кім з’яўляюцца продкі той ці іншай знакамітай асобы, часта ідуць дыскусіі. Падстава — адсутнасць (або нежаданне іх бацьць) дакладных звестак пра бацькоў-прадзедкаў. Падчас падрыхтоўкі для “К” артыкула пра вобраз выбітнага беларуса Тадэвуша Рэйтана (1740 — 1780) у творчасці іншага ўраджэнца нашай зямлі, якім з’яўляецца паэт Адам Міцкевіч (1798 — 1855), аўтар гэтых радкоў быў літаральна зачараваны падабенствам у жыццёвых і пасмяротных лёсах гэтых двух найзнакамітых наваградцаў, “тутэйшых да касцей”, але вядомых найперш як палякі.

3 гісторыі пытання

Прычым вяртанне іх імёнаў у беларускі кантэкст часам падзея некааторымі замежнікамі ледзь не як нахабства з нашага боку. І калі за Рэйтана ідзе дыскусія з адным суседам, дык за Міцкевіча — з трыма. Акрамя палякаў, сярод якіх наўрад ці знойдзецца той, хто не вучыў у школе “Літва, бацькоўскі край, ты як здароў’е тое” і пры гэтым зможа паказаць на карце Завоссеці Навагрудак (бацькоўскі край Міцкевіча), сваю версію прапаноўваюць літоўцы, абапіраючыся на прыдомак “Рымвід” да яго прозвішча (паводле гэтага варыянта нашы Міцкевічы вядуць сваё паходжанне ад князей Гедройцаў). Урэшце, дакладны радавод Адама Міцкевіча “па мячы”, нягледзячы на тытанічныя высілкі даследчыкаў, вядомы толькі з пачатку XVIII стагоддзя, і маюцца вялікія сумневы ў прыналежнасці прыдомку “Рымвід” менавіта наваградскім Міцкевічам. А вось сумневы ў іх беларускіх каранях няма! Ну а яўрэйскія навукоўцы апелююць да паходжання маці паэта, якое, нібыта, і “гэта ўсім даўно вядомы факт”, па іх версіі, яўрэйскае.

Першыя два прэтэндэнты абапіраюцца на больш-менш дакладную генеалогію продкаў Міцкевіча, дадаючы: маўляў, “вядома здавён”, уся шляхта ў Вялікім Княстве Літоўскім была “польскай” (або летувіскай), бо сваёй беларускай з-за “справдванапрыгнечанага стану” мець не маглі. Хіба-

Герб “Налеч”.

Валенцій Ваньковіч, “Адам Міцкевіч на гары Аюдаг”.

Таямніца Міцкевіча “па кудзелі”

Герб “Стары Конь”.

Бялая сарба Уаўсюскіх, 1939 г.

Асноўныя вехі

Звесткі пра паходжанне Барбары Маеўскай з’явіліся пасля смерці паэта. Зранасці доступу да большасці архіўных дакументаў XVIII стагоддзя, якія маглі б праціць святло на пытанне, чутка атрымала карт-бланш. Жыццярысы Адама Міцкевіча, нават напісаныя сынам паэта, Уладыславам, яснасці не прынеслі. Тым не менш, у XIX стагоддзі ні давесці яе, ні абвергнуць нікому не ўдалося. З’явіліся два лагеры, адны лічылі што Барбара Маеўскай з “польскай шляхты”, другія — што яна з “яўрэй-выхрыстаў” — “франкістаў”.

У 1913 годзе выйшаў дзясяты том знакамітага гербоўніка Севярына Урускага “Rodzina”, які абвергнуў сцвярджанне, што “раз Маеўскі — значыць, яўрэй, які прыняў хрост у маі”. Парадокс, але некаторыя так лічаць яшчэ і ў наш час! У 1932 годзе прафесар-архівіст Яўзебіюш Лапацінскі (стары беларус-

кі шляхецкі род герба “Любіч”) выступіў у СМІ з абвяржэннем “франкізма”, якое ўпершыню ў гісторыі “міцкевічанаўства” было заснавана на багатым архіўным матэрыяле. Грунтоўна папрацаваўшы з актавымі кнігамі гродскага і земскага судоў Наваградскага ваяводства ВКЛ, спадар Лапацінскі давёў, што і бацька, і маці Барбары паходзяць з дробнай наваградскай шляхты, прычым Маеўскія гербу “Стары конь” вядомы ў ВКЛ яшчэ з XVII стагоддзя! На жаль, голас прафесара патануў у часе, і большасць з зацікаўленых у пытанні беларусаў невядомы. Што праўда, ён не ахапіў усёй сукупнасці доказаў слушнасці сваёй версіі, якая б, калі выйшла з друку ў выглядзе манаграфіі, закрыла б тое пытанне раз і назаўжды.

Напрыканцы стагоддзя і тысячагоддзя ў справе прагучаў яшчэ адзін гучны голас, але ўжо з боку Беларусі. У 1999 годзе ў альманаху “Blok Notes”, які выдаецца пры варшаўскім Музеі літаратуры імя Адама Міцкевіча, выйшаў артыкул беларускага гісторыка,

архівіста Сяргея Рыбчонка. У ім на падставе вывадавай справы згаданых Маеўскіх гербу “Стары конь” аўтар пацвердзіў асноўныя пункты праграмы прафесара Лапацінскага. Пры гэтым Рыбчонак захаваў пэўны скепсіс, бо, на яго погляд, доказаў усё ж не хапала.

Яшчэ да знаёмства з гэтымі дзвіжамі працамі мы правялі свой уласны архіўны пошук, які не толькі не абверг напрацоўкі папярэднікаў, але, наадварот, пацвердзіў іх слушнасць. У сваім даследаванні мы абaperліся, акрамя згаданага вышэй, на працы наступных сучасных беларускіх гісторыкаў і архівістаў: Яўгена Анішчанкі, Фёдара Чарняўскага, Дзмітрыя Дразда, а таксама прафесара Анджэя Рахубы з Польшчы, які ў сваіх працах шмат увагі надае гісторыі ВКЛ, і некаторых іншых даследчыкаў.

Усю сукупнасць доказнай базы і прадстаўляем чытачу.

Што сказаў... Урускі

У дзясятым томе гербоўніка маюцца згадкі пра чатырнаццаць (!) шляхецкіх родаў Маеўскіх. Кожны з іх меў уласнага першапродка, свой герб і гісторыю. Найстара-

Неверагодна, але факт: яшчэ раз пра паходжанне маці паэта

жытнейшым з іх з’яўляецца род Маеўскіх гербу “Стары конь”, першая згадка пра які (1449) гучыць так: “Мікалай, па княскім прывілеі, набыў 20 валок зямлі ў Паўла Пучка ў вёсцы Май у Цэханавецкай зямлі, і ад той вёскі ўзяў мянушку Май, а яго нашчадкі прынялі прозвішча Маеўскія”. Другім старым родам, які вядзе сваё паходжанне мінімум з 1697 года, з’яўляецца носьбіт гербу “Налеч” з Холмшчыны.

Два з чатырнаццаці родаў аўтар наўпрост звязуў з землямі былога ВКЛ — гербу “Свенчык” (1808, Віленская губерня), гербу “Рудніца” (1834 — 44, Гродзенская). Згадваюцца і Маеўскія іншых гербаў — “Дзюб”, “Магіла”, “Лебедзь”, “Ястрабец”, “Уласнасіль”. Некаторыя пад-аюцца без гербаў.

Малую колькасць звестак пра вялікалітоўскіх Маеўскіх можна патлумачыць складанасцю пошукаў інфармацыі на тэрыторыі Расійскай імперыі, пад акупацыяй якой у той час знаходзіліся беларускія землі.

У іншых крыніцах, напрыклад, шматтомнай серыі “Ураднікі былой Рэчы Паспалітай”, мы знаходзім шляхецкія роды Маеўскіх у Русі-Украіне (Міхал Маеўскі з Маёў, рэгент гродскі ўладзімірскі, 1738), у Інфлянтах (Антон-Лявон Маеўскі гербу “Стары конь”, чашнік парнаўскі, 1668)...

У двух выданнях “Электары каралей” (XVII — XVIII стагоддзі), якія выйшлі цягам XIX — XX стагоддзяў, згаданы шматлікія Маеўскія з розных зямель былой Рэспублікі Абодвух народаў. Пералічым пакуль што з польскіх і украінскіх земляў. У 1669-м за Міхала Карыбута Вішнявецкага галасавалі Ян і Канстанцін Маеўскія з Калішскага ваяводства.

У 1697 за Аўгуста II — Барталамей, Міхал і Станіслаў (з Май, Цэханавецкая зямля), а таксама Маеўскія — Міхал-Марцін, Барталамей і Станіслаў з Холмшчыны і Петр (Цэханавецкая зямля). У 1733-м электарамі Станіслава I Ляшчынскага сталі — Язэп, Міхал-Язэп (Валынскае ваяводства), Станіслаў (Рускае, Тэадор (Кіеўскае). За апошняга караля Станіслава Аўгуста Панятоўскага ў 1764 аддалі галасы Ян (Серадскае ваяводства), Мацей (Плоцкае) і Самуэль (Бельскае) Маеўскія.

У 1879 годзе ў адным з артыкулаў, прысвечаных Адаму Міцкевічу, беларускі літаратар Вінцэс Каратынскі згадвае, што пасады ўраднікаў, чыны, згодна з даўняй традыцыяй, мог займаць толькі “шляхціц з дзеда-прадзедка”, а таксама дзедзіч якога-небудзь тутэйшага фальварка, што адсякала ад выгод і магчымасцей уплываць на ўнутраныя справы Рэспублікі нягодных людзей і іншаземцаў-прыхадняў, а ў ВКЛ — нават палякаў, якія мусілі спачатку прыстасаваліся да ліцвінскіх нормаў.

Таму не выклікае сумневу, што вышэйпададзеныя электары або ўраднікі мелі даўняе шляхецкае паходжанне, якое не выклікала пытанняў у братоў-шляхты.

“Франкісты”

Умоўна “франкістамі” называюць паслядоўнікаў Якуба Франка (1726 — 1791). Нарадзіўшыся на Цярнопальшчыне ў яўрэйскай сям’і, гандляр Якаў бэн Іегуда Лейба аднойчы вырашыў стаць “месіяй”. Яго казанні мелі некаторы поспех, але адначасова выклікалі хвалю абурэння ў большасці, таму Лейба вымушаны быў збегчы ў Турцыю, дзе прыняў іслам. Вярнуўшыся ў ва Украіну з дазволу ўладаў Рэчы Паспалітай, Лейба асеў пад Львовам, дзе, ўвосень 1759 года прыняў хрост і стаў каталіком. Частка з яго прыхільнікаў таксама павярнулася ў хрысціянства. Былі сярод іх і шматлікія Маеўскія (частка з якіх была хрышчана ў верасні). Адначасова з Маеўскімі з’явіліся на свет неафіты Ланцаронскія (прозвішча належала старому графскаму роду), Дамброўскія (згадайма брвага генерала Яна Генрыка Дамброўскага, які з палякамі размаўляў праз перакладчыка, бо як прус-немец з паходжання дрэнна валодаў польскай мовай) і шмат іншых. Але “хрысціянскае” прозвішча не робіць з неафіта шляхцамі. Шляхецтва (наблітацыя) — працэдура складаная (зацвярджае кандыдата сойм і кароль) і дарагая (прынамсі, 500 дукатаў). У год (пасля 1764 года) на сойме звычайна наблітавалася каля 10 асобаў. Хто з іх быў “неафітам”, а хто заслужыў права мячом ці іншымі якасцямі, пакінем разбірацца іншым, бо нашай справы гэта не датычыцца.

Сам Якуб Франк добра даўся ў знакі свайму былому народу. Таму ў нейкі час нават працэдураваў уладам згоду перайсці ў праваслаў’е. Скончылася яго бурлівае жыццё ў вязніцы.

На пытанне, што магло яднаць “новых” Маеўскіх з-пад Львова, якія прымалі хрост ад 1759 года і далей, са старой шляхтай Маеўскімі, апалагеты “франкізма” адказу, пацверджанага дакументамі, не даюць...

Зміцер ЮРКЕВІЧ, арт-куратар, даследчык

У другой частцы — пра Маеўскіх у ВКЛ, з калена якіх і бярэ вытокі род Адама Міцкевіча.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.

Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

■ "Мастацтва Беларусі ХІІ — ХVІІІ стст. ".

■ "Мастацтва Беларусі ХІХ — пач. ХХІ стст. ".

■ "Мастацтва Беларусі ХХ — пач. ХХІ стст. ". (У рамках экспазіцыі адкрылася выстава

"Вялікая Айчынная вайна ў мастацтве", прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі.)

■ "Мастацтва Расіі ХVІІІ — пач. ХХ стст. ".

■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы ХVІ — ХХ стст. ".

■ Рээкспазіцыя залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў **"Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў ХХ стагоддзя"**.

Выставы:

■ Выстава **"Гоя... Пікаса"** (графіка са збору Каралеўскай акадэміі прыгожых мастацтваў (Мадрыд, Іспанія)) — да 21 сакавіка.

■ Выстава Анатоля Зайцава **"Адкрыццё ў абліччах"** з сямейнай калекцыі майстра і са збору Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа — да 29 лютага.

■ Выстава **"Леў і Сяргей Гумілеўскія. Скульптура"** — да 14 сакавіка.

■ Выстава **"Час і творчасць Льва Бакста"** — да 17 красавіка.

Меропрыемства:

■ **"Свята вясны"** — да 26 лютага.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВЫ ХІХ ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".

■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".

■ "Сядзібны партрэт ХVІІ — сяр. ХІХ стст. ".

Выстава:

■ **"Віленскі альбом" Яна Казіміра Вільчынскага** — да 17 красавіка.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс *"Раўбічы"*, Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

■ Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.

Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:

■ Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.

■ "Беларусь ХVІ — ХVІІІ стст. у партрэтах і геральдыцы".

■ "Мастацтва ў гарадской культуры. ХІХ — ХХ стст. ".

Выставы:

■ Выставачны праект **"Гандаль Беларусі на шлях гісторыі"** — да 1 чэрвеня.

■ Міжнародны выставачны праект **"Усё жыццё ў адным ровары"**, арганізаваны кампаніяй "ItalyMania" сумесна з Музеям.

■ Мастацкі праект **"Спадчына Беларусі"** — да 28 лютага.

■ Міжнародная выстава **"Радзівілы. Вялікая эпоха князёў"** — да 28 сакавіка.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

Экспазіцыі:

■ "Мінск губернскі ў канцы ХІХ — на пачатку ХХ стст. ".

■ "І з'езд РСДРП у асобах".

■ "Жандарскі вышук у царскай Расіі".

■ "Гісторыя Дома-музея І З'езда РСДРП".

■ Выстава **"Зброя і гонар. Татары на службе ВКЛ"** — да 3 красавіка.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.

Тэл.: 327 46 12.

■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.

Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:

■ "Геалогія і палеанталогія".

■ "Сезонныя змены".

■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".

■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".

■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".

■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

Выстава:

■ **"Джунглі за шклом"** — да 6 сакавіка.

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.

■ Выстава **"Муміі свету"** — да 6 сакавіка.

г. Мінск, вул. Казінца, 117 (будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53.

■ Выстава **"Лукамор'е"** (фігуры, якія рухаюцца) — да 1 чэрвеня.

■ Выстава **"Экзатычныя жывёлы свету"** — да 5 верасня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, *Музычны зав.*, 5.

Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".

■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — ХІХ стст. ".

■ "Беларуская музычная культура ХХ ст. ".

■ "Тэатральная культура Беларусі ХХ ст. ".

■ **Выстава:**

■ Выстава **"Калыханке — 35"**, арганізаваная Белтэлерадыёкампаніяй і каналам "Беларусь 3", — да 1 сакавіка.

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя.

Майстар-класы:

■ **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.

Выстава:

■ **"Аўтамабіль на далоні"**.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свядлова, 4.

Тэл.: 327 10 75.

Экспазіцыя:

■ "Беларускі кінамаграф як нацыянальная каштоўнасць".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8.

Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

Музей працуе:

пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава **"Зброяй сатыры"** (плакаты, газетна-часопісная сатырычная графіка, насценныя газеты і замалёўкі партызанскіх мастакоў у жанрах палітычнай і побытавай сатыры; мемарыяльныя рэчы беларускіх мастакоў-карыкатурыстаў, "лясная" паліграфічная тэхніка ва ўжоўленым інтэр'еры партызанскай тыпаграфіі) — да 27 сакавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ**МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК****"НЯСВІЖ"**

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.

Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02;

+ 37529 551 80 51,

+37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава **"Мастацтва ў камені"** — да 1 мая.

■ Выстава **"Фрагменты"** — да 3 красавіка.

Выставачная зала сектара экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці

■ Выстава **"Незвычайна аб звычайным"** — да 28 лютага.

Ратуша

■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.

Тэл.: (8-01596) 2 82 91,

(8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава **"Літва і Беларусь на старонках сямейнага альбома княжны Марыі Гагенлоэ"**.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.

Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

■ **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.

■ Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.

■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.

■ Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.

Акцыі:

■ **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музеі).

■ Вішаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).

■ Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).

Выставы:

■ Выстава твораў Аляксандра Каршакевіча **"Усмешкі з добраю душой"**.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.

Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыі:

■ Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.

Акцыі:

■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

Выстава:

■ Мастацкая выстава Галіны Бараноўскай **"Краевіды Купалавага натхнення: ад Вязынкі да Прагі"** — да 27 лютага.

ТЭАТРЫ**НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

■ **20, 21** — **"Шчаўкунок, або Яшчэ адна калядная гісторыя"** (балет у 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.

■ **20** — **"Білет у "Гранд-Опера"** — Музычныя вечары ў Вялікім (Камерная зала Л.П. Александроўскай).

■ **23** — **"Лютучы Галандзец"** (опера ў 3-х дзеях) Р.Вагнера.

■ **24** — **"Лебядзінае возера"** (балет у 3-х дзеях) П.Чайкоўскага.

■ **25** — **"Яўгеній Анегін"** (опера ў 3-х дзеях) П.Чайкоўскага.

■ **27** — **"Вечары з "Серзнадай". Вяртанне рамансу"** —

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная,

10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная,

10. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

■ **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.

Выстава:

■ Выстава твораў літоўскага мастака Саламона Цейцельбаума

"У пошуках духоўнага апірышча".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15.

Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

■ **"Мінск губернскі. Шляхецкі побыт"**.

■ **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, Ганароваму грамадзяніну г.Мінска Міхаілу Савіцкаму.

Выставы:

■ Выстава **"Машыны, якія гавораць / Talking machine"**, пры ўдзеле творчай групы "Рамзэс Экспа" — да 27 сакавіка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.

Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

■ **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.

Выстава:

■ Выстава графікі і скульптуры Уладзіміра Даўгялы і Сяргея Аганавана **"Гонар. Годнасць"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.

■ Пастаянная экспазіцыя.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.

Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыі:

■ **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. ХІХ — сяр. ХХ стст.

■ "Народныя іконы Беларусі 2-й пал. ХІХ ст. ".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж".

■ Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

■ Літаратурна-інтэрактыўны курс **"Ён і Яна"** — да 6 сакавіка.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ

г. Мінск, вул. Кірылы

Музычныя вечары ў Вялікім (Камерная зала Л.П. Александроўскай). Пачатак у 19.30.**ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"**

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.

Тэл./факс: 334 60 08.

■ **21** — **"Містар Розыгрыш"** С.Кандрашова.

■ **23**